

แนวทาง การจัดกิจกรรม เสริมสร้าง ค่านิยม 12 ประการ

ชุด ดนตรี

ก ข ฃ
ฅ ฉ ฐ
ฑ ฒ น
ด ฎ ษ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 51/2557

คำนำ

สำนักงาน กศน. ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการพัฒนาประชาชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลักของคนไทย ซึ่งได้กำหนดเป็นเป้าประสงค์ของหน่วยงาน ที่จะพัฒนา ประชาชนผู้รับบริการทุกกลุ่ม ให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง มีความสุขบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลักของคนไทย โดยได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์ข้างต้น โดยเริ่มตั้งแต่การสร้างควมตื่นตัว สร้าง การรับรู้ให้กับประชาชนในทุกตำบลทั่วประเทศ มีการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและความ คิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมหลักทั้ง 12 ประการ ในช่วงเวลาเริ่มต้น ในขั้นตอนต่อเนื่อง คือ การปลูกและ เสริมสร้างจิตสำนึก ซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการ ที่ต้องดำเนินการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ เหตุการณ์ เรื่องราว ทั้งในอดีต และปัจจุบัน แล้วนำสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการศึกษาดู งานเหตุการณ์ สถานที่จริง แล้วแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการดังกล่าวดำเนินการผ่านกิจกรรมค่าย จึงเป็น ที่มาของการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ

แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการทั้ง 3 ชุด สำนักงาน กศน. ได้พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมย่อย ๆ ที่ใช้เวลาจัดกิจกรรม 3, 6, 12 ชม. หรือเป็น 1, 2, 3 วัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ในการปลูกจิตสำนึก และเสริมสร้างค่านิยมหลัก โดยได้มีการจัดทำเอกสาร สื่อ ประกอบการจัดกิจกรรมให้ไว้ครบถ้วน ทั้ง กรณีตัวอย่างให้อภิปราย ประเด็นอภิปราย คลิปสั้นๆ ที่เป็นทั้ง ความรู้และกรณีศึกษา ใบความรู้ ใบงาน แบบสังเกต แบบประเมิน จึงมุ่งหวังว่าสถานศึกษาหรือผู้ที่นำ หลักสูตร ไปใช้ในการจัดค่าย จะได้รับความสะดวก รวดเร็วและปฏิบัติกิจกรรมได้ทันที โดยการศึกษา กิจกรรมให้เข้าใจ และจัดเตรียมเอกสารและสื่อประกอบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เท่านั้น

สำนักงาน กศน. ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมทุกคนที่ได้สร้างสรรค์งานให้สำเร็จลุล่วง ด้วยความตั้งใจ พุ้มเท เลือกรสรสื่อ เรื่องราวกรณีศึกษา คลิปและบทเพลงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับกิจกรรม ที่พัฒนาขึ้น และเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้พัฒนางาน จึงใคร่ขอความร่วมมือให้ทุกท่านให้ข้อมูลตอบกลับ เพื่อ ให้กลุ่มพัฒนาการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กพ.) สำนักงาน กศน. ได้นำข้อมูลเหล่านั้น มาพัฒนางานให้ดีขึ้นและมีประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป

นายการุณ สกุลประดิษฐ์

เลขาธิการ กศน.

พฤศจิกายน 2557

คำชี้แจงการใช้

1. แนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ จัดทำขึ้นเป็น 3 เล่ม คือ
 - เล่มที่ 1 ชุด รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างค่านิยมข้อ 1 และ 5
 - เล่มที่ 2 ชุด การทำดี เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างค่านิยมข้อ 2,3,6,8,9 และ 12
 - เล่มที่ 3 ชุด ความพอเพียงและวิถีประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างค่านิยม ข้อ 4,7,10 และ 11 เมื่อรวม ทั้ง 3 เล่ม จะมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมครบทั้ง 12 ประการ
2. แนวทางการจัดกิจกรรมนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษา ผู้รับบริการ และประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจในค่านิยมหลัก 12 ประการ และเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามค่านิยมหลัก 12 ประการ
3. แนวทางการจัดกิจกรรมนี้สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรมที่สถานศึกษาดำเนินการ ได้แก่ จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต หรือการพัฒนาชุมชนสังคม รวมทั้งใช้เป็นกิจกรรมสอดแทรกในการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ
4. สถานศึกษา หรือผู้จัดกิจกรรม ต้องศึกษาและทำความเข้าใจในเป้าหมายของกิจกรรมวัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล ให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน โดยเฉพาะการศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหาของสื่อประกอบการจัดกิจกรรม เช่น ใบความรู้ วิดีโอ (Clip Video) บทเพลง ละคร ใบบงาน ประเด็นการอภิปรายต่าง ๆ ฯลฯ แล้วจึงวางแผนการจัดกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
5. สถานศึกษา หรือผู้จัดกิจกรรมต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อประกอบกิจกรรม ใบความรู้ ใบบงานให้พร้อมเพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น
6. ในขณะที่จัดกิจกรรม ผู้จัดกิจกรรม ต้องสังเกตพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกทัศนคติ หรือเจตคติต่อกิจกรรมนั้น ที่สัมพันธ์กับค่านิยมที่กำหนด เพื่อผู้จัดกิจกรรมจะได้ประเมินเบื้องต้นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีเจตคติในค่านิยมที่กำหนดอย่างไร และจะช่วยเสริมสร้างหรือเติมเต็มให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีทัศนคติที่ดีต่อค่านิยมที่กำหนด
7. ผู้จัดกิจกรรมต้องประเมินผลการจัดกิจกรรมว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อค่านิยมในเรื่องนั้น ๆ อย่างไร และวางแผนในการเสริมสร้างค่านิยมในเรื่องนั้นๆ ให้บรรลุผลต่อไป หรือเสริมสร้างค่านิยมอื่นๆ เพิ่มเติม
8. การจัดกิจกรรมต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ ไม่ทิ้งช่วงห่างนานเกินไป เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีสติระลึกรู้และปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ๆ จนเป็นนิสัย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทนำ	1
เรื่องที่ 1 คุณธรรมนำชีวิต	5
เรื่องที่ 2 ทำความดีไม่ต้องอาย	11
เรื่องที่ 3 ความดีที่ฉันทักภูมิใจ	18
เรื่องที่ 4 เสริมสร้างทักษะชีวิตความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน	24
เรื่องที่ 5 Money is yours but resources belong to the society	67
เรื่องที่ 6 ค่ายมองหน้าแลหลัง ชุมชนของเรา	85
เรื่องที่ 7 ร่วมแรงแข่งขัน ทำเมืองให้เป็นสีเขียว	112
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
คณะทำงาน	

บทนำ

ความมุ่งมั่นตั้งใจของรัฐบาลที่จะปฏิรูปประเทศให้เกิดความสงบสุข มีความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีการปฏิรูปในหลายเรื่องที่ได้เริ่มต้นตั้งแต่ยังเป็นการบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และดำเนินงานสืบเนื่องต่อมา อีกทั้งได้เน้นย้ำอย่างจริงจังมาโดยตลอด คือ การพัฒนาประชาชนของประเทศให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ถือเป็นรากฐานสำคัญที่จะร่วมกันพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ต้องการ เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงแข็งแกร่งให้ประเทศชาติ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” ออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย วันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม 2557 เวลา 20.30 น. ว่า “...เราน่าจะกำหนดค่านิยมหลักของคนไทยขึ้นมาให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อเราจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ฉะนั้นคนต้องเข้มแข็งก่อน...” ท่านจึงได้กำหนดค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการขึ้น และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้ขับเคลื่อนงานในเรื่องนี้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงาน กศน. มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ได้ตระหนักถึงการดำเนินงานในเรื่องนี้เป็นอย่างดี และเล็งเห็นว่า สถานศึกษาจะเป็นหน่วยปฏิบัติการขับเคลื่อนการดำเนินงานในเรื่องนี้สู่ประชาชนในพื้นที่ได้ทั่วถึงครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยม 12 ประการ ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม

ค่านิยม ตามความหมายจาก พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่าหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

(ค่านิยม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute/ค่านิยม> .

14 ตุลาคม 2557.)

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งจะยกมาพอสังเขปเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้ตรงกัน ดังนี้

พระมหาอดิศร ธีรสีโล (2540) ค่านิยม หมายถึง แนวความประพฤติหรือสภาพของการกระทำใดๆ ที่บุคคล หรือสังคมนิยมชมชอบ และเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การประพฤติปฏิบัติจึงยอมรับยึดถือเป็น แนวทางประพฤติอย่างสม่ำเสมอหรืออย่างน้อยก็ชั่วระยะหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเองหรือสังคม

(ค่านิยมในการทำงาน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/ค่านิยม.htm>
. 2 กันยายน 2557.)

ค่านิยม (Value) หมายถึง ความเชื่ออย่างหนึ่งมีลักษณะยืนยงถาวร โดยเชื่อว่าวิธีปฏิบัติหรือ เป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นชอบสมควรที่จะยึดถือปฏิบัติ (ศ.ดร.สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา. หน้า 256 , ผู้จัดพิมพ์ Khana Rattthaprasāsanasāit, Sathāban Bandit Phatthanabōrihānsāit, 2001)

โรเคิช (Rokeach อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิต, 2545 : 132) เห็นว่าเป็นความเชื่อที่มีลักษณะค่อนข้างถาวร และเชื่อว่าวิธีปฏิบัติบางอย่าง หรือเป้าหมายบางอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นสมควรที่จะยึดถือหรือปฏิบัติ ค่านิยมจึงเป็นความสำคัญที่บุคคลนั้นให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสิ่งนั้นมีคุณค่าพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น

(ค่านิยม (ออนไลน์). แหล่งที่มา: (http://www.br.ac.th/E-learning/lesson4_3.html . 2 กันยายน 2557.)

จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมเป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึกและความเชื่อ เมื่อบุคคลมีความเชื่อในเรื่องนั้นและมองเห็นว่าสิ่งที่ตนเองเชื่อเป็นสิ่งที่ดีงาม บุคคลก็จะยอมรับและน้อมนำมาสู่การปฏิบัติ จึงกลายเป็นพฤติกรรมของบุคคลในการปฏิบัติต่อความเชื่อในเรื่องนั้น ๆ

ขอบเขตของค่านิยม 12 ประการ

การให้ความหมายของค่านิยม 12 ประการ ได้นำคำอธิบายขยายความเพิ่มเติมของค่านิยมทั้ง 12 ประการ ตามที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กล่าวในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” ออกอากาศทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยวันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม 2557 เวลา 20.30 น. มานำเสนอไว้เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน ทุกชาติจะพัฒนาได้หากเสาหลักหรือสถาบันหลักของชาติเข้มแข็งด้วยความรักอย่างถูกต้องวิธีของคนในชาติ เราหวังอย่างยิ่งที่จะเห็น 3 สถาบันหลักของชาติมีความเข้มแข็งอย่างสมดุลดีงาม ชาติบ้านเมืองสงบคนรักในความเป็นไทยและชาติของเรา พร้อมไปกับยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของศาสนาขัดเกลาใจคนมีคุณธรรม และยึดมั่นในการเคารพพร้อมทั้งเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ยู่เหนือสิ่งใด

2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวมเรื่องนี้ สรุปได้สั้นๆว่า คนไทยต้องมีค่านิยมจิตสาธารณะ ซื่อสัตย์ไม่คดโกงไม่เอาเปรียบคนอื่น เสียสละเพื่อส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว อดทนและมีอุดมการณ์ต่อส่วนรวม

3) กตัญญู ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ ซื่อมั่นใจว่าเป็นคุณลักษณะเด่นของคนไทยทุกยุคสมัยอยู่แล้ว

4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทางตรงและทางอ้อม ประเทศชาติจะพัฒนาได้บุคลากรของคนในชาติต้องมีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็ทางวิชาการและทางทักษะความสามารถ คนในชาติมีปัญญา มีความรู้ คน

ในชาติอีกส่วนที่สนับสนุนในภูมิปัญญาความรู้ของคนไทยด้วยกัน เพื่อสร้างค่านิยมใฝ่รู้ใฝ่เรียน เชิดชูคนมีปัญญาให้มากกว่าคนมีทรัพย์สินเงินตรา

5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม ข้อนี้อะไรก็รัก อยากให้มันเด่นชัดออกมาหลายๆ จริงๆ เรามีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามมากมายทัดเทียมระดับโลก เพราะบุรพคุณศรีของไทยแต่โบราณรักษาสืบเหล่านี้

6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน

7) เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง ย้ำว่า "ที่ถูกต้อง" นะครับ

8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ คนไทยต้องซื่อตรง จากการศึกษาและการเคารพในการมีระเบียบวินัย จะสร้างการเรียนรู้ไปถึงการเคารพบุคคลอื่น จากนั้นเราก็จะหนักแน่นในการเคารพกฎหมาย

9) มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี

11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาป ตามหลักของศาสนา ย้ำตรง "ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาป"

12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

การเสริมสร้างค่านิยม

เนื่องจากค่านิยมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกหรือเจตคติ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตพิสัย ในการเสริมสร้างค่านิยมซึ่งเป็นจิตพิสัย ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นไว้ว่า การสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นกับบุคคลในหน่วยงาน ชุมชน สังคม มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. Values คือ ระดับของความรับรู้และความเห็นของสมาชิกในหน่วยงาน ชุมชน สังคม ว่าพฤติกรรม ตลอดจนวิธีปฏิบัติงานนั้นๆเป็นสิ่งที่พึงกระทำ

2. Skills คือ ระดับของความสามารถว่า พฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้โดยไม่ยาก ไม่ซับซ้อนและไม่ฝืนใจ หรือข้อจำกัดมากมาย ตลอดจนสภาพแวดล้อมมีความเอื้ออำนวยให้ปฏิบัติ

3. Motives คือ แรงจูงใจ หรือแรงขับเคลื่อนที่อยู่ในส่วนลึกที่ทำให้บุคคลปรารถนาจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ นั้น

การสร้างค่านิยม มีขั้นตอนหลัก ๆ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการรับรู้ ขั้นการรับรู้มีขั้นตอนย่อย คือ

1.1 รับรู้ เริ่มตั้งแต่การรับรู้ในเชิงข่าวสาร จากนั้น จึงรับรู้ในสาระสำคัญของค่านิยม นั้น ๆ และเริ่มเชื่อมโยงสัมพันธ์กับตนเอง

1.2 เข้าใจ เป็นการเข้าใจในความหมายของค่านิยม สร้างความเข้าใจที่เป็นรูปธรรม เข้าใจถึงเหตุผลที่ต้องปฏิบัติ และเข้าใจว่าตนจะต้องปฏิบัติอย่างไรในค่านิยมแต่ละประการ

1.3 ทำได้ เป็นการประเมินตนเองว่าจะสามารถปฏิบัติตามค่านิยมในเรื่องใดได้บ้าง และจะปฏิบัติในโอกาสใด

2. ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ

2.1 ลงมือปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยอมรับ

2.2 ปฏิบัติต่อเนื่อง มีการปฏิบัติบ่อย ๆ และรู้สึกดีต่อค่านิยมนั้น ๆ

3. ขั้นตอนการประเมินผล พิจารณาผลการปฏิบัติตามค่านิยมนั้นๆ ว่าเกิดผลดีต่อตนเอง หน่วยงาน ชุมชน สังคม

(Signature Solutions' Insights (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://signatureinsights.wordpress.com/> . 2 กันยายน 2557.)

กล่าวโดยสรุป การสร้างค่านิยมให้เกิดในบุคคล ต้องสร้างการรับรู้เกี่ยวกับค่านิยมที่องค์กร หน่วยงาน ชุมชนหรือสังคมกำหนดขึ้นก่อน จากนั้นให้ทุกคนทำความเข้าใจกับค่านิยมนั้น ๆ เข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติตามค่านิยม พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงการปฏิบัติตามค่านิยม ซึ่งการปฏิบัติตามค่านิยมจะต้องไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ต่อจากนั้น จึงนำสู่การปฏิบัติ โดยที่บุคคลในองค์กร หน่วยงาน ชุมชน หรือสังคม มีความเห็นว่าค่านิยมที่กำหนดเป็นสิ่งที่ดี ปฏิบัติได้ไม่ยาก เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต บุคคลจึงลงมือปฏิบัติ ในขั้นของการประเมินผล เกิดขึ้นหลังจากได้ปฏิบัติในช่วงเวลาหนึ่ง เมื่อปฏิบัติแล้วเกิดผลดี เกิดการชื่นชม ยอมรับจึงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นวิถีชีวิต

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรม

การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยม 12 ประการ ดำเนินการภายใต้แนวคิด การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับค่านิยมแต่ละประการ และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามค่านิยม โดยการแสดงความคิดเห็นในกรณีศึกษา ประเด็นอภิปราย คลิปสั้นๆ ที่เป็นทั้งความรู้ และไปความรู้ ใบบาน รวมทั้ง การวิเคราะห์และทบทวนตนเอง ว่าเคยปฏิบัติกิจกรรมอะไรที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม แล้วสรุปความรู้ ความเข้าใจในค่านิยมแต่ละประการร่วมกัน จากนั้น ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คิดกิจกรรมที่จะปฏิบัติต่อเนื่อง

เรื่องที่ 1 คุณธรรมนำชีวิต

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

1. เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ข้อ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน
2. เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ข้อ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน
3. เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ข้อ 9 มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระเจ้าอยู่หัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้รู้และเข้าใจตนเอง
2. เพื่อให้รู้จักวิธีการครองสติในการดำรงชีวิต
3. เพื่อให้รู้จักการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำสู่การดำรงชีวิต

เนื้อหาสาระ

คำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ เรื่อง “มารไม่มีฤทธิ์”

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมชักชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมพูดคุยในหัวข้อ
 1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจว่า “กิเลส” หมายถึงอะไร
 2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมคิดว่า เมื่อคนเรามีกิเลส จะเกิดความทุกข์หรือความสุขอย่างไร
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายสาระความรู้พื้นฐานแก่ผู้เรียน
 1. กิเลส หมายถึง สิ่งที่แฝงตัวอยู่ในใจของคนทุกคน เมื่อเกิดกิเลสแล้วจะทำให้จิตใจเศร้าหมอง ขุ่นมัว เพราะปกติ จิตใจของคน “ใสสะอาด”
 2. กิเลสในตัวคน มี ราคะ (รัก) โลกะ (โลภ) โทสะ (โกรธ) โมหะ (หลง)

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมเขียนข้อความว่า “มารไม่มีฤทธิ์หรืออก จนกว่าคน โง่จะไปเจอเข้า” ลงบน กระดานดำ หรือกระดานปฐพี

2. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนพิจารณาข้อความในใจ (2 นาที)
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกใบกรณีศึกษา เรื่อง “มารไม่มีฤทธิ” ให้ผู้เรียนแต่ละคน พร้อมใบงานที่ 1

สรุปความคิดของตนเอง

4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน อ่านข้อความในกิจกรรมงานเดี่ยว พร้อมพิจารณาตนเอง
5. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมบันทึกผลการพิจารณาตนเอง พร้อมข้อมูล ตามข้อความลงในใบงานที่ 1

(ประมาณ 15 นาที)

- 1) ผู้ดำเนินกิจกรรมกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนจับคู่กันเขียนในห้องเรียน
- 2) ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกใบงานที่ 2 สรุปความคิดร่วมกับเพื่อน ให้ผู้เรียนแต่ละคู่
- 3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนในแต่ละคู่ ผลัดกันบอกเล่าข้อมูลความคิดจากใบงานที่ 1 โดยแต่ละคนทำความเข้าใจร่วมกัน ใช้เวลา (15 นาที)

โดยแต่ละคนทำความเข้าใจร่วมกัน ใช้เวลา (15 นาที)

- 4) ผู้ดำเนินกิจกรรมแต่ละคู่ ร่วมกันพิจารณาข้อความในกิจกรรมงานคู่ของใบงานที่ 2
- 5) ผู้ดำเนินกิจกรรมแต่ละคู่ ร่วมกันพิจารณานำข้อมูลที่ได้เรียนรู้ร่วมกันตอบคำถามใน

ใบงานที่ 2 (20 นาที)

- 6) ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้แทนของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคู่ออกมานำเสนอผลตามข้อความในใบงานที่ 2
- 7) ผู้ดำเนินกิจกรรมบันทึกผลการนำเสนอลงบนกระดานดำหรือกระดานปฐพี

ขั้นสรุป

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปข้อมูลจากข้อมูลการนำเสนอ
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมซักชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายการลดละกิเลสของตนเอง
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมอภิปรายถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการลดละกิเลส

สื่อและแหล่งค้นคว้าใบความรู้

1. ใบกรณีศึกษา เรื่อง “มารไม่มีฤทธิ”
2. ใบงานที่ 1 สรุปความคิดของตนเอง
3. ใบงานที่ 2 สรุปความคิดร่วมกับเพื่อน

การวัดประเมินผล

1. สังเกตจากความตั้งใจในการทำกิจกรรมตามใบงาน
2. ข้อมูลผลการพิจารณาตนเองจากใบงานที่ 1
3. ข้อมูลผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใบงานที่ 2

ใบกรณีศึกษา เรื่อง “มารไม่มีฤทธิ์”

ข้อมูล : คำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ...มาไม่มีฤทธิ์ฯ

มารไม่มีฤทธิ์อะไรหรอก
จนกว่าคนโง่จะไปเจอเข้า

งานเดี่ยว: ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ในมุมมองส่วนตัวของผู้เรียนอะไรคือ “มาร”
2. “มาร” ไม่มีฤทธิ์อะไรหรอกจนกว่า “คนโง่” จะไปเจอเข้า...

ท่านพุทธทาสภิกขุกำลังจะบอกกับเราต่อให้ “มาร” ร้ายกาจสักเท่าใดมันก็ไม่สามารถทำลายคนบางคนได้
หรอกใช่ไหม โดยเฉพาะถ้าคน ๆ นั้นมี “ปัญญา”

3. นาที่นี้ผู้เรียนคิดว่าผู้เรียนสามารถ “ปราบมาร” ได้มากน้อยแค่ไหน

ลองทบทวนและเล่าสู่กันฟัง

4. “วิชาชีวิต”... วันนี้เพิ่ม “จุดอ่อนหรือจุดแข็ง” ให้กับชีวิตของผู้เรียนตรงไหน? อย่างไร?

งานคู่: ให้ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อนศึกษาคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ จากนั้นร่วมคิด

ร่วมคุย ร่วมตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้ผู้เรียนทั้งสองช่วย “ถอดความ” คำสอน 2 บรรทัดของท่านพุทธทาสภิกขุตามความเข้าใจและ
เล่าสู่กันฟังด้วย

2. คำว่า “มาร” ในคำสอน 2 บรรทัด ของท่านพุทธทาสภิกขุ น่าจะหมายถึงอะไรบ้าง ลอง
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเล่าสู่กันฟังด้วย

3. ผู้เรียนทั้งสองคิดว่าเพราะอะไร “มาร” ถึงมีฤทธิ์-ออกฤทธิ์เมื่อได้เจอกับ “คนโง่” เท่านั้น ?

4. สรุป “มาร” จะหมดฤทธิ์เมื่อเจอ “ปัญญา” ข้อสรุปนี้ถูกต้องมั๊ย ?

5. เมื่อพูดถึง “ปัญญา” แปลว่าต้องไม่เข้ามหาวิทยาลัยใช่หรือไม่ หรือมนุษย์สามารถ “มีปัญญา-เกิด
ปัญญา” โดยไม่ต้องเข้ามหาวิทยาลัย ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันให้ชัดเจนก่อนตอบ

ใบงานที่ 2 สรุปความคิดร่วมกับเพื่อน

คำอธิบาย

1. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันบันทึกผลการสรุปความคิดลงในใบงานนี้ ในแต่ละประเด็นข้อ

คำถาม

2. ก่อนการบันทึกผลการคิด ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำความเข้าใจในแนวความคิดและข้อมูลของเพื่อนให้เข้าใจชัดเจน

3. ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปการคิดที่ได้ แล้วบันทึกผลการพิจารณาร่วมกันในแต่ละข้อ

คำถาม

มารไม่มีฤทธิ์อะไรหรอก
จนกว่าคนโง่จะไปเจอเข้า

ประเด็นคำถาม

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสองช่วย “ถอดความ” คำสอน 2 บรรทัดของท่านพุทธทาสภิกขุตามความเข้าใจ และเล่าสู่กันฟังด้วยเข้าใจว่า

.....

.....

.....

1. คำว่า “มาร” ในคำสอน 2 บรรทัด ของท่านพุทธทาสภิกขุ น่าจะหมายถึงอะไรบ้าง ลองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเล่าสู่กันฟังด้วย

“มาร” หมายถึง.....

.....

.....

2. ผู้เรียนทั้งสองคิดว่าเพราะอะไร “มาร” ถึงมีฤทธิ์-ออกฤทธิ์เมื่อได้เจอกับ “คนโง่” เท่านั้น ?

“มาร” มีฤทธิ์เมื่อเจอ “คนโง่” เพราะ.....

.....

.....

3. สรุปลงรูป “มาร” จะหมดฤทธิ์เมื่อเจอ “ปัญญา” ข้อสรุปนี้ถูกต้องมั๊ย?

“มาร” จะหมดฤทธิ์เมื่อเจอ “ปัญญา” () ถูกต้อง () ไม่ถูกต้อง

.....

.....

.....

4. เมื่อพูดถึง “ปัญญา” แปลว่าต้องไม่เข้ามหาวิทยาลัยใช่หรือไม่ หรือมนุษย์สามารถ “มีปัญญา-เกิดปัญญา” โดยไม่ต้องเข้ามหาวิทยาลัย ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันให้ชัดเจนก่อนตอบ

มีความเห็นว่า

.....

.....

เรื่องที่ 2 ทำความดีไม่ต้องอาย

เป้าหมายผลการจัดกิจกรรม

1. เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ข้อ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน
2. เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ข้อ 12 คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์

ของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ถึงการทำ “ความดี” ทั้งต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

เนื้อหาสาระ

การทำความดี

ระยะเวลา 5 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมสนทนากับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำ “ความดี”
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปความหมายของการทำ “ความดี”

แนวคิด

ความดี หมายถึง การกระทำให้เกิดผลดีอย่างมีคุณค่าต่อตนเอง และส่วนรวม เพื่อให้เกิดความเจริญ และมีความสุขร่วมกัน โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นและตนเอง

ขั้นจัดการเรียนรู้

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกใบงานที่ 1 เรื่อง “ความดีของฉัน” ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมบันทึกการทำ ความดี จำนวน 10 กรณี
2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมใช้เวลา 10 นาที ในการพิจารณาและบันทึกการทำ ความดีของตนเอง ใน ใบงานที่ 1
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมสุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 5-8 คน ออกมานำเสนอการทำ ความดีของตนเอง โดยผู้ดำเนินกิจกรรมบันทึกกรณีการทำ ความดีลงบนกระดานดำหรือกระดานปฐพี

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันสรุปกรณีการทำความดี ตามข้อมูลที่บันทึกไว้บน กระดานดำหรือกระดานปฐพี โดยสรุปแยกเป็น

กรณีการทำความดีต่อตนเอง
กรณีการทำความดีต่อส่วนรวม
กรณีการทำความดีต่อ

5. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปความรู้เชื่อมโยงความหมายของ “ความดี” กับลักษณะของการทำความดี
6. แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็นกลุ่มย่อย ให้มีสมาชิกในกลุ่มๆ ละ 3-5 คน
7. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกใบกรณีศึกษา เรื่อง “ครอบครัววิลเลียม...คนจากแดนไกล แต่หัวใจไทยแท้” ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนศึกษา ใช้เวลาประมาณ 5 นาที
8. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกใบงานที่ 2 เรื่อง “ความดีของตระกูลวิลเลียม” ให้แต่ละกลุ่ม
9. สมาชิกในแต่ละกลุ่ม ร่วมคิดพิจารณา “การทำความดีของตระกูลวิลเลียม” พร้อมบันทึกข้อมูลลงในใบงานที่ 2 ใช้เวลา 20 นาที ในประเด็น

กรณีการทำความดีต่อตนเอง
กรณีการทำความดีต่อส่วนรวม
กรณีการทำความดีต่อประเทศชาติ

10. ผู้แทนกลุ่มออกมานำเสนอผลการทำกิจกรรม โดยครูบันทึกข้อมูลลงบนกระดานดำหรือกระดานปฐพี
11. ผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปวิธีการทำความดี ทั้งต่อตนเอง ส่วนรวม และประเทศชาติ ว่ามีวิธีการทำความดีในแต่ละด้าน อะไรบ้าง อย่างไร
12. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกใบงานที่ 3 เรื่อง “ความดีที่จะทำ” ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่ม ร่วมกันพิจารณากำหนดการทำกิจกรรมความดีเพื่อสังคม กลุ่มละ 1 กิจกรรม
13. สมาชิกกลุ่มร่วมกันพิจารณากำหนดการทำกิจกรรมความดีเพื่อสังคม 1 กิจกรรม ใช้เวลา 20-30 นาที
14. ผู้แทนกลุ่มออกมานำเสนอแนวคิดการทำกิจกรรมความดีเพื่อสังคม โดยผู้ดำเนินกิจกรรม บันทึกประเด็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอ ลงบนกระดานดำหรือกระดานปฐพี
15. ผู้ดำเนินกิจกรรมชักชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เพื่อตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมความดีเพื่อสังคม 1 กิจกรรม
16. ผู้ดำเนินกิจกรรมมอบหมายให้ผู้เรียนทั้งหมดร่วมกันวางแผนการดำเนินกิจกรรมความดีเพื่อสังคม ตามกิจกรรมที่ทุกคนตัดสินใจกำหนดเลือกจะดำเนินงาน ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

17. ผู้ดำเนินกิจกรรมสอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้น ในการที่จะทำความดีเพื่อสังคมร่วมกัน

18. ผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ของการทำความดีเพื่อสังคมในประเด็น

ประโยชน์ ต่อตนเอง
 ประโยชน์ ต่อส่วนรวม
 ประโยชน์ ต่อประเทศชาติ

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ตัวอย่างต่อเนื่อง

การทำกิจกรรมความดีเพื่อสังคม ตามที่กำหนดไว้

สื่อและแหล่งค้นคว้า

1. ใบกรณีศึกษา เรื่อง “ครอบครัววิลเลียม....คนจากแดนไกล แต่หัวใจไทยแท้”
2. ใบงานที่ 1 เรื่อง “ความดีของฉัน”
3. ใบงานที่ 2 เรื่อง “ความดีของตระกูลวิลเลียม”
4. ใบงานที่ 3 เรื่อง “ความดีที่จะทำ”

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตความพึงพอใจในการทำกิจกรรมตามใบงาน
2. ข้อมูลการทำความดี ใบงานที่ 1
3. ข้อมูลผลการวิเคราะห์ความดี ใบงานที่ 2
4. แนวคิดการจะทำความดีเพื่อสังคม ใบงานที่ 3

ใบกรณีศึกษา

เรื่อง “ครอบครัววิลเลียม....คนจากแคนาดา แต่หัวใจไทยแท้”

เพราะความหลงใหลในเสน่ห์ของเมืองไทย ทำให้วันนี้ ครอบครัววิลเลียม ชาวอเมริกัน ตัดสินใจมาตั้งรกรากที่เมืองไทย พร้อมกับสมาชิกครอบครัวอีก 15 คน

วิลเลียม และครอบครัวมีความรู้สึกต่อเมืองไทยว่า “วันแรกที่มาถึง ประหลาดใจมากที่เมืองนี้เป็นเมืองที่มีแต่รอยยิ้ม มีแต่ความสุภาพ อ่อนโยน มีการไหว้ที่อ่อนหวาน มีน้ำใจและจิตใจที่โอบอ้อมอารี ซึ่งไม่เคยเจอที่ไหนมาก่อน เลยซื้อบ้านอยู่ในเมืองไทย ลูกๆ จำนวน 13 คน ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีไทย เพราะอยากให้ลูกมีนิสัยน่ารักแบบคนไทย และได้เรียนรู้วัฒนธรรมแห่งการให้ อยากให้ความเป็นไทยหล่อหลอมความคิดอ่านของลูกๆ ให้เป็นคนดี....สุภาพอ่อนน้อม เพียงแค่ครึ่งหนึ่งของคนไทยก็พอ”

ครอบครัวของวิลเลียมร่ำเรียนวัฒนธรรมไทยจนเข้าใจดีแล้ว ครอบครัวของวิลเลียมจึงตัดสินใจเพื่อแสดงความสามารถให้คนไทยประจักษ์ในความสามารถ ครอบครัวของวิลเลียมได้นำวัฒนธรรมไทยที่ร่ำเรียนฝึกฝนมา ไปแสดงสร้างความสุข และเสียงหัวเราะให้กับผู้ช่วยที่โรงพยาบาลตำรวจเป็นประจำ ในฐานะอาสาสมัคร ที่มาให้กำลังใจผู้ป่วยจนคนไทยชื่นชอบ ประทับใจ ในหัวใจความเป็นไทยของครอบครัวนี้

ใบงานที่ 1
เรื่อง “ความดีของฉัน”

คำอธิบาย พิจารณาว่าตนเองได้กระทำความดีอะไรบ้าง จำนวน 10 กรณี

การทำ “ความดี” ของ

1. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
2. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
3. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
4. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
5. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
6. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
7. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
8. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
9. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....
10. เป็นการทำ “ความดี” เพราะ.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง “ความดีของตระกูลวิลเลียม”

คำอธิบาย ให้สมาชิกภายในกลุ่มบันทึกข้อมูล หลังจากได้ศึกษาและร่วมพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา จากใบกรณีศึกษา เรื่อง “ครอบครัววิลเลียม...คนจากแดนไกลแต่หัวใจไทยแท้”

การทำความดีของตระกูลวิลเลียม

1. กรณีการทำความดีต่อตนเอง ได้แก่

1. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ
2. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ
3. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ.....

2. กรณีการทำความดีต่อส่วนรวม ได้แก่

1. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ
2. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ
3. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ.....

3. กรณีการทำความดีประเทศชาติ ได้แก่

1. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ
2. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ
3. จากการกระทำ.....
ประโยชน์ที่ได้รับ.....

4. ท่านคิดว่าเหตุใดตระกูลวิลเลียม จึงรักและชื่นชมประเทศไทย

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3
เรื่อง “ความดีที่จะทำ”

คำอธิบาย ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันระดมความคิด

กำหนด การทำกิจกรรมความดีเพื่อสังคม จำนวน 1 กิจกรรม

1. ชื่อกิจกรรม
2. วัตถุประสงค์
3. กิจกรรมที่จะทำ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้
 1.
 2.
 3.
 4.
4. ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม.....
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....
 1. ประโยชน์ต่อตนเอง.....

.....

.....

.....

.....
 2. ประโยชน์ต่อส่วนรวม.....

.....

.....

.....

.....
 3. ประโยชน์ต่อประเทศชาติ.....

.....

.....

.....

.....

เรื่องที่ 3 ความดีที่ฉันภาคภูมิใจ

เป้าหมาย

1. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเองในการปฏิบัติตนหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น (ค่านิยม ข้อที่ 12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง)
2. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่างๆเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ค่านิยม ข้อที่ 4 ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม)

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการทำความดีของตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำความดีจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน

เนื้อหาสาระ

เรื่องเล่าหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีโดยการปฏิบัติตนหรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น ของครูผู้สอน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นเตรียมการ(เตรียมการสอน)

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมทำความเข้าใจรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมเตรียมความพร้อมจำนวนใบงานให้เพียงพอกับจำนวนกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงรายละเอียด และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับการทำความดีโดยการปฏิบัติตน หรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น พร้อมทั้งยกตัวอย่างจากประสบการณ์ของตนเองหรือบุคคลสำคัญของชุมชน เพื่อสร้างบรรยากาศแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม (20 นาที)

3. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน ทบทวนตนเองว่าจากระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เคยทำความดีโดยการปฏิบัติตนหรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น ในเรื่องใดบ้าง (5 นาที)
4. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนเขียนเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการทำความดีโดยการปฏิบัติตน หรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น ลงในกระดาษใบงาน (ใบงานที่1) หรือกระดาษรายงาน (25 นาที)
5. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน และให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม แล้วให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนผลัดกันเล่าเรื่องการทำทำความดีหรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น ให้เพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มฟังทุกคน (30 นาที) และให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคัดเลือกเรื่องที่ดีที่สุด โดยพิจารณาจากประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำความดีหรือกิจกรรมดังกล่าว แล้วมานำเสนอหน้าชั้นเรียน จำนวน 1 เรื่อง เพื่อให้เพื่อนในชั้นเรียนได้ฟังและร่วมเรียนรู้ประสบการณ์ (1 ชั่วโมง หรือตามเวลาที่เหมาะสมตามจำนวนกลุ่ม/กลุ่มละไม่เกิน 10 นาที)
6. ผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันสรุปประเด็นการทำทำความดีของผู้ดำเนินกิจกรรม และประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง ชุมชน และท้องถิ่น (15 นาที)

ขั้นสรุปและประเมินผล

ผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอภิปราย หรือสรุปแนวคิดที่สำคัญจากการทำกิจกรรม ให้เห็นความเอื้อเฟื้อต่อครอบครัว ชุมชนและสาธารณะ ซึ่งจะนำมาซึ่งความภูมิใจ และความสุขของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (20 นาที)

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1. การเข้าร่วม/มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตน หรือทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น เมื่อมีโอกาส
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม/ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับชุมชน ท้องถิ่น เมื่อมีโอกาส เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานในชุมชน ท้องถิ่น เป็นต้น

สื่อ/แหล่งค้นคว้า/ใบความรู้

1. ใบงานที่ 1 ความดีที่ฉันภาคภูมิใจ
2. กระดาษ A4
3. สื่อบุคคลสำคัญ/ภูมิปัญญา

การวัดประเมินผล

1. การสังเกต

- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม (ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม)

2. การประเมินผลงาน

- การส่งงาน/ใบความรู้ (การเขียนคำที่ถูกต้อง การร้อยเรียงเนื้อหา)

ใบงานที่ 1
ความดีที่ฉันภาคภูมิใจ

ชื่อ-สกุล ผู้เข้าร่วมกิจกรรม.....รหัส.....
ระดับชั้น.....อาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ผู้สอน.....

ชื่อเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับทำความดี หรือการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น

.....

สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการทำความดี หรือกิจกรรม

.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

เนื้อหา/เล่าเรื่อง หรือรายละเอียด

.....

.....

.....

.....

.....

ประโยชน์ที่ได้จากการทำความดีหรือกิจกรรมดังกล่าว (ทั้งต่อตนเอง ชุมชน ท้องถิ่น)

ประโยชน์ต่อตนเอง

.....

.....

.....

.....

ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น และส่วนรวม

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรมเรื่องความดีที่ฉันภาคภูมิใจ

กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม/ผู้เรียน..... จำนวน..... คน
วันที่ทำกิจกรรม.....สถานที่จัดกิจกรรม.....
ภาคเรียนที่..... กศน.ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
คำชี้แจง ครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงตามพฤติกรรมของผู้เรียน

ที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม(✓)									รวม (9 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
		ความตั้งใจใน การทำงาน			มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น			เกื้อกูลการ ช่วยเหลือ สมาชิกใน กลุ่ม				
		3	2	1	3	2	1	3	2	1		

ปัญหา/อุปสรรคจากการจัดกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน

- ได้คะแนน 7-9 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ดี
- ได้คะแนน 4-6 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ พอใช้
- ได้คะแนน 1-3 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
 (.....)
/...../.....

เรื่องที่ 4 เสริมสร้างทักษะชีวิตความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

เพื่อเสริมสร้างควมมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ประพฤติตน โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ (ค่านิยม ข้อ 8 มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจราจร กฎจราจรและกติกาการยาทในการใช้รถใช้ถนนตลอดจนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. เพื่อตระหนักถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้รถใช้ถนนที่ผิดกฎจราจรและความประมาท
3. เพื่อให้มีทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการใช้รถใช้ถนนได้อย่างปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่น

เนื้อหาสาระ

1. กฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก
2. เครื่องหมายจราจรและความหมาย
3. อุบัติเหตุจราจรและการป้องกัน
4. วิธีการแก้ไขและป้องกันอุบัติเหตุ

ระยะเวลา 6 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ

1. รายงานตัว
 - ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ลงทะเบียนรายงานตัว
 - ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตามจำนวนความเหมาะสม
2. กิจกรรมนันทนาการ (กลุ่มสัมพันธ์)
 - สร้างความคุ้นเคยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยการร้องเพลง ขำมถนน ประกอบกิจกรรม

เนื้อเพลง ข้ามถนน

อย่าเหม่อมอง	ต้องดูข้างหน้า
อีกซ้ายและขวา	เมื่อจะข้ามถนน
ถ้าวยคยานหลาย	ก็ต้องอดใจทน
อย่าตัดหน้ารถยนต์	ทุกคนจงระวังเอย
(ม่งแะม่ง ม่งแะม่งตะลุ่มตุ้มม่ง ม่งแะม่งแะ ม่งแะม่งตะลุ่มตุ้มม่ง)	

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม

- ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตามจำนวนความเหมาะสม แบ่งกลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน แล้วเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

วิธีการแบ่งกลุ่ม โดยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นับเลข 1, 2, และ 3 จนครบตามจำนวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เริ่มจากแถวหน้าสุด แล้วแยกผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่นับเลข 1 ออกเป็นกลุ่มที่ 1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่นับเลข 2 เป็นกลุ่มที่ 2 และผู้เข้าร่วมกิจกรรม ที่นับเลข 3 เป็นกลุ่มที่ 3 จะได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งหมดจำนวน 3 กลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม นั่งล้อมวงตามกลุ่มของตนเอง เพื่อให้ทุกคนภายในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นคัดเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม โดยใช้เสียงส่วนมากในการคัดเลือก เพื่อให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกทำหน้าที่เป็นผู้นำของกลุ่ม

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมเข้าสู่บทเรียน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม เรื่อง อุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนนมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง และกำหนดหัวข้อกิจกรรมตามฐานการเรียนรู้ ดังนี้

- ฐานที่ 1 กิจกรรมเรียนรู้เครื่องหมายจราจร
- ฐานที่ 2 กิจกรรมศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ
- ฐานที่ 3 กิจกรรมการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน จำนวน 1 คน จับสลากเลือกหัวข้อกิจกรรมตามฐานการเรียนรู้

3. เมื่อได้หัวข้อกิจกรรมแล้วให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนภายในกลุ่มร่วมกันระดมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้กัน ปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย ภายในเวลา 30 นาที เมื่อปฏิบัติกิจกรรมตามกำหนดเวลาแล้วให้แต่ละกลุ่มเปลี่ยนฐานการเรียนรู้จนครบจำนวนสามฐานตามที่กำหนดให้ปฏิบัติ โดยกิจกรรมตามฐานการเรียนรู้ปฏิบัติ ดังนี้

- ฐานที่ 1 กิจกรรมเรียนรู้เครื่องหมายจราจร ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในฐานศึกษาเรียนรู้การทำเครื่องหมายจราจรและบอกความหมาย จำนวน 20 ตัวอย่าง โดยใช้วัสดุ/อุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้แล้ว

- ฐานที่ 2 กิจกรรมศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในฐานศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุจากภาพถ่ายตัวอย่างที่กำหนดให้ แล้วเขียนสรุปลงในกระดาษปรีฟที่จัดเตรียมไว้ให้

- ฐานที่ 3 กิจกรรมการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในฐานศึกษาใบความรู้ที่จัดเตรียมไว้ให้ แล้วเขียนสรุปความรู้ลงในใบงานที่จัดเตรียมไว้ให้

4. เมื่อทุกกลุ่มเรียนรู้ครบตามจำนวนฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้แล้ว ให้ส่งตัวแทนนำเสนอกลุ่มละ 1 กิจกรรมและกิจกรรมที่นำเสนอต้องไม่ซ้ำกัน จากนั้นทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น แนะนำหรือเพิ่มเติมรายละเอียดส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากขึ้น

ขั้นสรุป

ผู้ดำเนินกิจกรรมเป็นผู้สรุปจากกิจกรรมในฐานการเรียนรู้และเนื้อหาสาระความรู้เพิ่มเติมอีกครั้ง

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ผู้ดำเนินกิจกรรมมอบหมายให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย แล้วจัดทำบอร์ดนิทรรศการ เพื่อให้ตระหนักถึงภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้รถใช้ถนนที่ผิดกฎจราจร และความประมาท ตลอดจนเกิดจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการจราจร กฎจราจรและกติกามารยาทในการใช้รถใช้ถนนในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สื่อ/แหล่งค้นคว้า/ใบความรู้

1. กระดาษปรีฟ
2. ปากกาเคมี
3. กระดาษขาว
4. กระดาษเทาแข็ง
5. สีไม้ระบายภาพ
6. ภาพถ่ายตัวอย่าง สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ
7. ใบความรู้
8. ใบงาน

การวัดประเมินผล

1. ใบงานฐานที่ 2 และฐานที่ 3
2. การสังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ภาพสื่อตัวอย่าง
ฐานที่ 2 กิจกรรมศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ

มอเตอร์ไซค์ซึ่งย้อนศรทางต่างระดับหลังฟิวเจอร์ปาร์ครังสิต ชนกระบะอย่างจัง คนขับ
จยย. ตายคาที่ คนซ้อนร่างกระเด็นกระแทกพื้นล่างดับสยองอีก 2 ศพ

(มอเตอร์ไซค์ซึ่งย้อนศรทางต่างระดับฟิวเจอร์ฯ ชนกระบะ ดับ 3 (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://hilight.kapook.com/view/107089> . 25 สิงหาคม 2557.)

ภาพสื่อตัวอย่าง
 ฐานที่ 2 กิจกรรมศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ

เกิดอุบัติเหตุรถกระบะชนปลาชนรถเก๋ง ที่ อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง เจ้าของเก๋งดับคาที่ ด้าน ตำรวจตรวจพบยาไอซ์ เตรียมสืบประวัติต่อไป ขณะที่ชาวบ้านแห่ช โมยปลาไม่แคร์สายตาใคร

(การเกิดอุบัติเหตุ (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://news.kapook.com/accident> . 25 สิงหาคม 2557.)

ใบงาน ฐานที่ 2
ฐานที่ 2 กิจกรรมศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ

ชื่อ.....นามสกุล.....

ระดับชั้น.....กลุ่ม.....

คำชี้แจง เขียนคำตอบให้สมบูรณ์ที่สุด

1. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากภาพสื่อตัวอย่างที่กำหนดให้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. หากประสบเกิดอุบัติเหตุดังภาพสื่อตัวอย่าง จะมีวิธีการป้องกันและแก้ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. จากภาพสื่อตัวอย่าง มีแนวทางการนำไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างปลอดภัยอย่างไรบ้าง
จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงาน ฐานที่ 3
ฐานที่ 3 การใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย

ชื่อ.....นามสกุล.....

ระดับชั้น.....กลุ่ม.....

คำชี้แจง ให้เขียนคำตอบให้สมบูรณ์ที่สุด

1. ศึกษาเรื่องกฎจราจร เครื่องหมายจราจรและความหมาย พร้อมระดมความคิดบอกถึงวิธีการและประโยชน์จากการปฏิบัติตามกฎจราจร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. บอกถึงแนวทางวิธีการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. จากการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก

กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก

พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2538

การจราจร มีบัญญัติอยู่ใน “พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522” (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2538) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการใช้ถนนหรือทางของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง ชี่ หรือไถ่ต้อนสัตว์ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อสงวนไว้ซึ่งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลที่ต้องเดินทางเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรจึงเป็นกฎหมายที่สำคัญยิ่งในปัจจุบันและเป็นกฎหมายใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ทุกคนควรรู้และนำไปปฏิบัติ คำอธิบายนี้จะหยิบยกมาเฉพาะเรื่องที่น่ารู้ และการปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติตามกฎจราจรเป็นสำคัญ

1. สัญญาณจราจรและเครื่องหมายจราจร

(1) สัญญาณ หมายความว่า สัญญาณใด ๆ ไม่ว่าจะแสดงด้วยธงไฟ ไฟฟ้า มือ แขน เสียง นกหวีด หรือด้วยวิธีอื่นใด สำหรับให้ผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนจูง ชี่ หรือ ไถ่ต้อนสัตว์ ปฏิบัติตามสัญญาณนั้น เช่น สัญญาณไฟเขียว ไฟแดง เป็นต้น

(2) เครื่องหมายจราจร หมายความว่า เครื่องหมายใด ๆ ที่ได้ติดตั้งไว้หรือทำให้ปรากฏในเสียสุขภาพให้ผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง หรือไถ่ต้อนสัตว์ปฏิบัติตามเครื่องหมายนั้น เช่น เครื่องหมายห้ามเลี้ยวซ้าย ห้ามเลี้ยวขวา ห้ามกลับรถ หรือห้ามจอด เป็นต้น

2. สภาพรถและแผ่นป้ายทะเบียนรถ

(1) ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่มีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรืออาจเกิดอันตรายหรืออาจทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้ คนโดยสาร หรือประชาชนใช้ในทางเดินรถ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่ได้ติดแผ่นป้ายเลขทะเบียน แผ่นป้ายเครื่องหมายเลขทะเบียน หรือ ป้ายประจำรถ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่ง กฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน กฎหมายว่าด้วยรถลาก หรือกฎหมายว่าด้วยรถจ้าง มาใช้ในทางเดินรถ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

3. การขับรถ ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในการขับรถ ผู้ขับขี่ต้องขับรถในทางเดินรถด้านซ้ายและต้องไม่ล้ำกึ่งกลางของทางเดินรถ เว้นแต่กรณีต่อไปนี้ให้เดินทางขวาหรือล้ำกึ่งกลางของทางเดินรถได้

ก. ด้านซ้ายของทางเดินรถมีสิ่งกีดขวางหรือปิดการจราจร

ข. ทางเดินรถนั้นเจ้าพนักงานจราจรกำหนดให้เป็นทางเดินรถทางเดียว

ค. ทางเดินรถนั้นกว้างไม่ถึง 6 เมตร ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 200 บาท ถึง 500 บาท

(2) รถที่มีความเร็วช้าหรือต่ำกว่าความเร็วของรถคันอื่นที่ขับในทิศทางเดียวกัน ผู้ขับขี่ต้องขับรถให้ใกล้ขอบทางเดินรถด้านซ้ายเท่าที่จะกระทำได้ รถบรรทุก รถบรรทุกโดยสาร รถจักรยานยนต์ในทางเดินรถซึ่งได้แบ่งช่องเดินรถในทิศทางเดียวกันไว้ตั้งแต่สองช่องขึ้นไปหรือได้จัดช่องเดินรถประจำทางด้านซ้ายไว้โดยเฉพาะ ต้องขับรถในช่องเดินรถด้านซ้ายสุดหรือใกล้เคียงกับช่องเดินรถประจำทางแล้วแต่กรณี ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 400 บาท ถึง 1,000 บาท

4. ใบอนุญาตขับรถ

ผู้ขับรถต้องได้รับใบอนุญาตขับรถ และต้องมีใบอนุญาตขับรถและสำเนาภาพถ่ายใบคู่มือจดทะเบียนรถในขณะขับเพื่อแสดงต่อเจ้าพนักงานได้ทันที การขอใบอนุญาตขับรถนั้น ผู้ขอใบอนุญาตต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด โดยยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ผู้ใดขับรถโดยไม่ได้รับอนุญาตขับรถต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 1,000 บาท

5. ผู้ขับขี่และคนโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวม “หมวกนิรภัย”

ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และคนโดยสารรถจักรยานยนต์ ต้องสวมหมวกที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะเพื่อป้องกันอันตราย ในขณะขับขี่และโดยสารรถจักรยานยนต์ในท้องที่ที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(1) ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้มีผลบังคับใช้นับตั้งแต่ 15 ธันวาคม 2535 เป็นต้นไป

(2) ในเขตท้องที่จังหวัดของแก่น ชลบุรี เชียงใหม่ นครปฐม นครราชสีมา นครศรีธรรมราช นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พิษณุโลก สงขลา สมุทรปราการ สมุทรสาคร สุราษฎร์ธานี อุตรธานี และอุบลราชธานี ให้มีผลบังคับใช้นับตั้งแต่ 15 กันยายน 2536 เป็นต้นไป

(3) ในเขตท้องที่จังหวัดอื่น นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ให้มีผลบังคับใช้ 15 กันยายน 2537 เป็นต้นไป ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

6. ผู้ขับขี่รถยนต์และคนโดยสารรถยนต์ซึ่งนั่งที่นั่งตอนหน้าต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัย

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดให้ผู้ขับขี่รถยนต์ต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยไว้กับที่นั่งในขณะขับขี่รถยนต์ และต้องจัดให้คนโดยสารรถยนต์ ซึ่งนั่งตอนหน้าแถวเดียวกับที่นั่งผู้ขับขี่รถยนต์รัดร่างกายไว้กับที่นั่งด้วยเข็มขัดนิรภัยในขณะโดยสารรถยนต์ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

7. ห้ามมิให้เสพยาบ้า (แอมเฟตามีน) ขณะขับรถ

ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพหรือรับเข้าร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทกลุ่มแอมเฟตามีน (ยาบ้า) หรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทอย่างอื่นที่อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบันกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เจ้าพนักงานจราจร พนักงาน

สอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจัดให้มีการตรวจสอบทั้งประเภทตามที่กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า ได้เสพหรือรับเข้าร่างกายด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทกลุ่มแอมเฟตามีน หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อประสาทอย่างอื่นที่กำหนดหรือไม่ ผู้ขับขี่ผู้ใดฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 5,000 บาท ถึง 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ แต่ถ้การกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 40,000 บาท ถึง 80,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

8. ห้ามมิให้แข่งรถในทางหรือถนน

ห้ามมิให้ผู้ใดแข่งรถในทางหรือจัดสนับสนุน หรือส่งเสริมให้มีการแข่งรถทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงานจราจร ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้ผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่า 1 เดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

9. กรณีชนแล้วหนี

กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดพิเศษเพิ่มขึ้นอีกกระทงหนึ่งต่างหากกล่าวคือ ถ้าผู้ขับรถโดยประมาทชนคนตายแล้วหลบหนี ผู้นั้นจะต้องรับโทษ 2 กระทง คือ จะต้องรับโทษฐานชนแล้วหนีอีกกระทงหนึ่งรวมเป็น 2 กระทง ความผิดฐานชนแล้วหนีมีหลักเกณฑ์ดังนี้ เมื่อขับรถหรือขี่หรือควบคุมสัตว์แล้วไปทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าจะมีความผิดของตนหรือไม่ก็ตามต้องปฏิบัติดังนี้

1. ต้องหยุดรถหรือสัตว์และให้ความช่วยเหลือตามสมควรทันที
2. แสดงตัวและแจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ใกล้เคียงทันที
3. ต้องแจ้งชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของตน และเลขหมายทะเบียนรถแก่ผู้เสียหายด้วย

ถ้าผู้ขับขี่หรือขี่รถควบคุมสัตว์หลบหนีไป กฎหมายให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรถจนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือได้ตัวผู้ขับขี่และถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ไม่แสดงตัวต่อเจ้าหน้าที่ภายใน 6 เดือน นับแต่วันเกิดเหตุ ให้ถือว่ารถนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดและให้ตกเป็นของรัฐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นกรณีที่บุคคลอื่นได้รับอันตรายสาหัสถึงตาย ต้องระวางโทษสูงขึ้น คือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 5,000 บาท ถึง 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) ทางใดที่มีทางเท้าหรือไหล่ทางอยู่ข้างทางเดินรถ ให้คนเดินเท้าเดินบนทางเท้าหรือไหล่ทาง ถ้าทางนั้นไม่มีทางเท้าอยู่ข้างทางเดินรถให้เดินริมทางด้านขวาของตน

(2) ภายในระยะไม่เกิน 100 เมตรนับจากทางข้ามห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามนอกทางข้าม

(3) คนเดินเท้าซึ่งประสงค์จะข้ามทางเดินรถในทางเข้าที่มีไฟสัญญาณจราจรควบคุมคนเดินเท้า ให้ปฏิบัติตามไฟสัญญาณจราจรที่ปรากฏต่อหน้าดังต่อไปนี้

- เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟแดง ไม่ว่าจะมียูทูปหรือข้อความเป็นการห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้คนเดินเท้าหยุดรออยู่บนทางเท้า บนเกาะแบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัย เว้นแต่ทางใดที่ไม่มีทางเท้า ให้หยุดบนไหล่ทางหรือขอบทาง
 - เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเขียว ไม่ว่าจะมียูทูปหรือข้อความเป็นการอนุญาตให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินได้
 - เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเขียวกะพริบทางด้านใดของทาง ให้คนเดินเท้าที่ยังไม่ได้ข้ามทางเดินรถหยุดบนทางเท้า บนเกาะแบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัย แต่ถ้ากำลังข้ามทางเดินรถ ให้ข้ามทางเดินรถโดยเร็ว
- (4) คนเดินเท้าซึ่งประสงค์จะเดินข้ามทางเดินรถในทางข้าม หรือทางร่วมทางแยกที่มีสัญญาณจราจรควบคุมการใช้ทาง ให้ปฏิบัติดังนี้
- เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีแดง ให้หยุดรถทางด้านใดของทาง ให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถตามที่หยุดนั้น และต้องข้ามทางเดินรถภายในทางข้าม
 - เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟเขียว ให้รถผ่านทางด้านใดของทางห้ามมิให้คนเดินเท้าข้ามทางเดินรถด้านนั้น
 - เมื่อมีสัญญาณจราจรไฟสีเหลืองอำพันหรือไฟสีเขียวกะพริบทางด้านใดของทาง ให้คนเดินเท้าที่ยังไม่ได้เข้าทางเดินรถหยุดบนทางเดินบนเกาะแบ่งทางเดินรถหรือในเขตปลอดภัย แต่ถ้ากำลังข้ามทางเดินรถอยู่ในทางข้าม ให้ข้ามทางเดินรถโดยเร็ว
- (5) ห้ามมิให้ผู้ใดเดินแถว เดินเป็นขบวนแห่หรือเดินเป็นขบวนใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เว้นแต่
- เป็นแถวทหารหรือตำรวจ ที่มีผู้ควบคุมตามระเบียบแบบแผน
 - แถวหรือขบวนแห่หรือขบวนใด ๆ ที่เจ้าพนักงานจราจรได้อนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด

(กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.baanjommyut.com . 25 สิงหาคม 2557.)

ใบความรู้

เครื่องหมายจราจรและความหมาย

เครื่องหมายจราจรและความหมาย

เครื่องหมายจราจร (Traffic Sign) หมายถึง สัญลักษณ์ทางจราจรที่ใช้ในการควบคุมการจราจร มักเป็นสัญญาณแสงหรือป้าย มักมีจุดประสงค์เพื่อกำหนดบังคับการเคลื่อนตัวของจราจร การจอด หรืออาจเป็นการเตือน หรือแนะนำทางจราจร ดังนี้

1. สัญญาณไฟจราจร

สัญญาณไฟจราจร โดยทั่วไปประกอบด้วยสัญญาณไฟสามสี ติดตั้งตามทางแยกต่าง ๆ เพื่อควบคุมการจราจรตามทางแยก โดยทั้งสามสี ได้แก่ สีแดงให้รถหยุด สีเหลืองให้รถระวัง เตรียมหยุด และสีเขียวคือให้รถไปได้ สำหรับสัญญาณไฟจราจรพิเศษอาจมีสีเหลืองเพียงสีเดียวจะกะพริบอยู่ ใช้สำหรับทางแยกที่ไม่พลุกพล่าน หมายถึง ให้ระมัดระวังว่ามีทางแยก และดูความเหมาะสมในการออกรถได้เอง หรือสัญญาณไฟจราจรสำหรับการข้ามถนน หรือ สัญญาณไฟจราจรไว้สำหรับเปลี่ยนเลน เป็นต้น

2. ป้ายจราจร

ป้ายจราจร เป็นป้ายทางการควบคุมการจราจร แบ่งออกเป็นสามประเภท

- เครื่องหมายจราจร ป้ายบังคับ มักจะมีพื้นสีขาว ขอบสีแดง เป็นป้ายกำหนด ต้องทำตาม เช่น ห้ามเลี้ยวขวา

- เครื่องหมายจราจร ป้ายเตือน มักจะมีพื้นสีขาว ขอบสีดำ จะเป็นป้ายแจ้งเตือนว่ามีอะไรอยู่ข้างหน้า

- เครื่องหมายจราจร ป้ายแนะนำ เป็นป้ายที่แนะนำการเดินทางต่าง ๆ อาทิ ทางลัด ป้ายบอกระยะทาง เป็นต้น

3. เครื่องหมายจราจรอื่น ๆ

- เครื่องหมายจราจร เครื่องหมายบนพื้นทางและขอบทางเท้า

เครื่องหมายจราจร ประเภทป้ายบังคับ และ รูปภาพเครื่องหมายจราจร

แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. ป้ายบังคับที่แสดงความหมายตามรูปแบบและลักษณะที่กำหนด
2. ป้ายบังคับที่แสดงด้วยข้อความ และ/หรือสัญลักษณ์

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>1. "หยุด" ความหมาย รถทุกชนิดต้องหยุด เมื่อเห็นว่าปลอดภัยแล้ว จึงให้เคลื่อนรถต่อไปได้ด้วยความปลอดภัย</p>
	<p>2. "ให้ทาง" ความหมาย รถทุกชนิดต้องระมัดระวัง และให้ทางแก่รถและคนเดินเท้าในทางขวางหน้า ผ่านไป ก่อน เมื่อเห็นว่าปลอดภัย และ ไม่เป็นการกีดขวางการจราจรที่บริเวณทางแยกนั้นแล้ว จึงให้เคลื่อนรถต่อไปได้ด้วยความปลอดภัย</p>
	<p>3. "ให้รถสวนทางมาก่อน" ความหมาย ให้ผู้ขับรถทุกชนิดหยุดรถตรงป้าย เพื่อให้รถที่กำลังแล่นสวนทางมาก่อน ถ้ามีรถข้างหน้าหยุดรออยู่ก่อนก็ให้หยุดรถรอติดต่อกันมาตามลำดับ เมื่อรถที่สวนทางมาได้ผ่านไปหมดแล้ว จึงให้รถที่หยุดรอตามป้ายนี้เคลื่อนไปได้</p>
	<p>4. "ห้ามแซง" ความหมาย ห้ามมิให้ขับรถแซงขึ้นหน้ารถคันอื่นในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>5. "ห้ามเข้า" ความหมาย ห้ามมิให้รถทุกชนิดเข้าไปในทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>6. "ห้ามกลับรถไปทางขวา" ความหมาย ห้ามมิให้กลับรถไปทางขวาไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ ในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>7. "ห้ามกลับรถไปทางซ้าย" ความหมาย ห้ามมิให้กลับรถไปทางซ้ายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>8. "ห้ามเลี้ยวซ้าย" ความหมาย ห้ามมิให้เลี้ยวรถไปทางซ้าย</p>
	<p>9. "ห้ามเลี้ยวขวา" ความหมาย ห้ามมิให้เลี้ยวรถไปทางขวา</p>
	<p>10. "ห้ามรถยนต์" ความหมาย ห้ามรถยนต์ทุกชนิดผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>11. "ห้ามรถบรรทุก" ความหมาย ห้ามรถบรรทุกทุกชนิดผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>12. "ห้ามรถจักรยานยนต์" ความหมาย ห้ามรถจักรยานยนต์ผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>13. "ห้ามรถยนต์สามล้อ" ความหมาย ห้ามรถยนต์สามล้อผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>14. "ห้ามรถสามล้อ" ความหมาย ห้ามรถสามล้อผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>15. "ห้ามรถจักรยาน" ความหมาย ห้ามรถจักรยานผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>16. "ห้ามล้อเลื่อนลากเข็น" ความหมาย ห้ามล้อเลื่อนลากเข็นผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>17. "ห้ามรถยนต์ที่ใช้ในการเกษตร" ความหมาย ห้ามรถยนต์ที่ใช้ในการเกษตรทุกชนิดผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>18. "ห้ามรถจักรยานยนต์และรถยนต์" ความหมาย ห้ามรถจักรยานยนต์และรถยนต์ทุกชนิดผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>19. "ห้ามรถจักรยาน รถสามล้อ รถจักรยานยนต์" ความหมาย ห้ามรถจักรยาน รถสามล้อ รถจักรยานยนต์ ผ่านเข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>20. "ห้ามใช้เสียม" ความหมาย ห้ามมิให้ใช้เสียม สัญลักษณ์หรือทำให้เกิดเสียงที่ก่อการรบกวนด้วย ประการใด ๆ ในเขตที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>21. "ห้ามคน" ความหมาย ห้ามคนผ่านเข้าไปใน เขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>22. "ห้ามจอดรถ" ความหมาย ห้ามมิให้จอดรถทุก ชนิดระหว่างแนวนั้น เว้นแต่การรับ-ส่งคน หรือ สิ่งของชั่วคราวซึ่งต้องกระทำโดยมิชักช้า</p>
	<p>23. "ห้ามหยุดรถ" ความหมาย ห้ามมิให้หยุดรถ หรือจอดรถทุกชนิดตรงแนวนั้นเป็นอันขาด</p>
	<p>24. "หยุดตรวจ" ความหมาย ให้ผู้ขับรถหยุดรถที่ ป้ายนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจและเคลื่อนรถต่อไปได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจแล้วเท่านั้น</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>25. "จำกัดความเร็ว" ความหมาย ห้ามมิให้ผู้ขับรถทุกชนิดใช้ความเร็วเกินกว่าที่กำหนดเป็นกิโลเมตรต่อชั่วโมง ตามจำนวนตัวเลขในแผ่นป้ายนั้นๆ ในเขตทางที่ติดตั้งป้าย จนกว่าจะพ้นที่สุดระยะที่จำกัดความเร็วนั้น</p>
	<p>26. "ห้ามรถหนักเกินกำหนด" ความหมาย ห้ามมิให้รถทุกชนิดที่มีน้ำหนักเกินกว่าที่กำหนดหรือเมื่อรวมน้ำหนักรถกับ น้ำหนักบรรทุก เกินกว่าที่กำหนดไว้เป็น "ตัน" ตามจำนวนเลขในเครื่องหมายนั้นๆ เข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>27. "ห้ามรถกว้างเกินกำหนด" ความหมาย ห้ามมิให้รถทุกชนิดที่มีขนาดกว้างเกินกำหนดเป็น "เมตร" ตามจำนวนเลขในเครื่องหมายนั้นๆ เข้าไปในเขตทางที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>28. "ห้ามรถสูงเกินกำหนด" ความหมาย ห้ามมิให้รถทุกชนิดที่มีความสูงของรถรวมทั้งของที่บรรทุก เกินกว่ากำหนดเป็น "เมตร" ตาม จำนวนเลข ในเครื่องหมายเข้าไปในเขตทางหรืออุโมงค์ที่ติดตั้งป้าย</p>
	<p>29. "ให้เดินรถทางเดียวไปข้างหน้า" ความหมาย ให้ขับรถตรงไปตามทิศทางที่ป้ายกำหนด</p>
	<p>30. "ทางเดินรถทางเดียวไปทางซ้าย" ความหมาย ให้ขับรถไปทางซ้ายแต่ทางเดียว</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>31. "ทางเดินรถทางเดียวไปทางขวา" ความหมาย ให้ขับรถไปทางขวาแต่ทางเดียว</p>
	<p>32. "ให้ชิดซ้าย" ความหมาย ให้ขับรถผ่านไปทางซ้ายของป้าย</p>
	<p>33. "ให้ชิดขวา" ความหมาย ให้ขับรถผ่านไปทางขวาของป้าย</p>
	<p>34. "ให้เลี้ยวซ้าย" ความหมาย ให้ขับรถเลี้ยวไปทางซ้ายแต่ทางเดียว</p>
	<p>35. "ให้เลี้ยวขวา" ความหมาย ให้ขับรถเลี้ยวไปทางขวาแต่ทางเดียว</p>
	<p>36. "ให้เลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวา" ความหมาย ให้ขับรถไปทางซ้าย หรือ ไปทางขวา</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>37. "ให้ไปทางซ้ายหรือทางขวา" ความหมาย ให้ขับรถผ่าน ไปทางด้านซ้ายหรือทางด้านขวาของป้าย</p>
	<p>38. "วงเวียน" ความหมาย ให้รถทุกชนิดเดินวนทางซ้ายของวงเวียนและรถที่เริ่มจะเข้าสู่ทางร่วมบริเวณวงเวียนต้องหยุดให้สิทธิแก่รถที่เล่นอยู่ในทางรอบวงเวียนไปก่อน ห้ามขับรถแทรกหรือตัดหน้ารถที่อยู่ในทางรอบบริเวณวงเวียน</p>
	<p>39. "สุดเขตบังคับ" ความหมาย พื้นที่สิ้นสุดระยะที่บังคับตามความหมายของป้ายบังคับที่ติดตั้งไว้ก่อน</p>

เครื่องหมายจราจร ประเภทป้ายบังคับ 2 และ รูปภาพเครื่องหมายจราจร

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>1. ให้รถตรงไป หมายความว่าผู้ขับขี่ต้องขับรถตรงไปตามทิศทางที่ป้ายกำหนด เป็นทางเดินรถทางเดียวเท่านั้น ห้ามมิให้ไปทางซ้ายหรือไปทางขวา</p>
	<p>2. ทางเดินรถทางเดียวไปทางซ้าย หมายความว่าทางข้างหน้าเป็นทางบังคับให้เดินรถทางเดียวไปทางซ้ายเท่านั้น</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>3. ทางเดินรถทางเดียวไปทางขวา หมายความว่า ทางข้างหน้าเป็นทางบังคับให้เดินรถทางเดียวไปทางขวาเท่านั้น ห้ามมิให้ขับรถไปทางซ้าย</p>
	<p>4. ให้ชิดซ้าย หมายความว่า ให้ขับรถไปทางด้านซ้ายของเครื่องหมาย</p>
	<p>5. ให้ชิดขวา หมายความว่า ให้ขับรถไปทางด้านขวาของเครื่องหมาย</p>
	<p>6. ให้ไปทางซ้ายหรือทางขวา หมายความว่า ให้ขับรถผ่านไปทางด้านซ้ายหรือทางด้านขวาของป้าย</p>
	<p>7. ให้เลี้ยวซ้าย หมายความว่า ให้ขับรถเลี้ยวไปทางซ้ายแต่ทางเดียว</p>
	<p>8. ให้เลี้ยวขวา หมายความว่า ให้ขับรถเลี้ยวไปทางขวาแต่ทางเดียว</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>9. ให้เลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวา หมายความว่า ให้ขับรถไปทางซ้าย หรือ ไปทางขวา</p>
	<p>10. ให้ตรงไปหรือเลี้ยวซ้าย หมายความว่า ผู้ขับขี่ต้องขับรถตรงไปหรือเลี้ยวไปทางซ้ายเท่านั้น</p>
	<p>11. ให้ตรงไปหรือเลี้ยวขวา หมายความว่า ผู้ขับขี่ต้องขับรถตรงไปหรือเลี้ยวไปทางขวาเท่านั้น</p>
	<p>12. วงเวียน หมายความว่า ให้รถทุกชนิดเดินทางซ้ายของวงเวียน และรถที่เริ่มจะเข้าสู่ทางร่วมบริเวณวงเวียนต้องหยุด ให้สิทธิแก่รถที่เล่นอยู่ในทางรอบวงเวียนไปก่อน ห้ามขับรถแทรกหรือตัดหน้ารถที่อยู่ในทางรอบบริเวณวงเวียน</p>
	<p>13. ช่องเดินรถประจำทาง หมายความว่า ช่องเดินรถที่ติดตั้งป้ายเป็นบริเวณที่กำหนดให้เป็นช่องเดินรถประจำทาง</p>
	<p>14. ช่องเดินรถมวลชน หมายความว่า ช่องเดินรถที่ติดตั้งป้ายเป็นบริเวณที่กำหนดให้เป็นช่องเดินรถมวลชน และให้ใช้ได้เฉพาะรถที่มีจำนวนคนบนรถไม่น้อยกว่าตัวเลขที่ระบุในป้าย</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	15. ช่องเดินรถจักรยานยนต์ หมายความว่า ช่องเดินรถที่ติดตั้งป้ายเป็นบริเวณที่กำหนดให้เป็นช่องเดินรถจักรยานยนต์
	16. ช่องเดินรถจักรยาน หมายความว่า ช่องเดินรถที่ติดตั้งป้ายเป็นบริเวณที่กำหนดให้เป็นช่องเดินรถจักรยาน
	17. เฉพาะคนเดิน หมายความว่า บริเวณที่ติดตั้งป้ายเป็นบริเวณที่กำหนดให้ใช้ได้เฉพาะคนเดินเท้าเท่านั้น
	18. ความเร็วขั้นต่ำ หมายความว่า บริเวณที่ต้องใช้ความเร็วไม่ต่ำกว่าที่กำหนดเป็น กิโลเมตรต่อชั่วโมงตามจำนวนตัวเลขที่ระบุในป้าย

เครื่องหมายจราจร ประเภทเตือน

แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. ป้ายเตือนตามรูปแบบและลักษณะที่กำหนด
2. ป้ายเตือนที่แสดงด้วยข้อความ และ/หรือสัญลักษณ์
3. ป้ายเตือนในงานก่อสร้างต่าง ๆ

ป้ายเตือนตามรูปแบบและลักษณะที่กำหนด

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>1. "ทางโค้งซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้าโค้งไปทางซ้าย ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านซ้ายด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>2. "ทางโค้งขวา" ความหมาย ทางข้างหน้าโค้งไปทางขวา ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านขวาด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>3. "ทางโค้งรัศมีแคบเลี้ยวซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้าโค้งรัศมีแคบไปทางซ้าย ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านซ้ายด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>4. "ทางโค้งรัศมีแคบเลี้ยวขวา" ความหมาย ทางข้างหน้าโค้งรัศมีแคบไปทางขวา ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านขวาด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>5. "ทางโค้งรัศมีแคบเริ่มซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้าโค้งรัศมีแคบไปทางซ้ายแล้วกลับ ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านขวาด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>6. "ทางโค้งรัศมีแคบเริ่มขวา" ความหมาย ทางข้างหน้าโค้งรัศมีแคบไปทางขวาแล้วกลับ ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านขวาด้วยความระมัดระวัง</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>7. "ทางคดเคี้ยวเริ่มซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้าเป็นทางคดเคี้ยวโดยเริ่มไปทางซ้าย ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านซ้ายด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>8. "ทางคดเคี้ยวเริ่มขวา" ความหมาย ทางข้างหน้าเป็นทางคดเคี้ยวโดยเริ่มไปทางขวา ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและเดินรถชิดด้านซ้ายด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>9. "ทางโทตัดทางเอก" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางโทตัด ให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>10. "ทางโทแยกทางเอกทางซ้ายรูปตัววาย" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางโทแยกจากทางเอกไปทางซ้ายเป็นรูปตัววาย ให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>11. "ทางโทแยกทางเอกทางซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางแยกไปทางซ้ายให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>12. "ทางโทแยกทางเอกทางขวา" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางแยกไปทางขวาให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>13. "ทางโทแยกทางเอกเยื้องกันเริ่มซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางโทแยกไปทางซ้ายและหลังจากนั้นมีทางโทแยกไปทางขวา ให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>14. "ทางโทแยกทางเอกเยื้องกันเริ่มขวา" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางโทแยกไปทางขวาและหลังจากนั้นมีทางโทแยกไปทางซ้าย ให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>15. "ทางโทเชื่อมทางเอกจากซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางโทเข้ามาเชื่อมด้านซ้าย ให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>16. "ทางโทเชื่อมทางเอกจากขวา" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางโทเข้ามาเชื่อมด้านขวา ให้ขับรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>17. "วงเวียนข้างหน้า" ความหมาย ทางข้างหน้าจะเป็นทางแยกมีวงเวียน ให้ขับรถให้ช้าลง และเดินรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>18. "ทางแคบลงทั้งสองด้าน" ความหมาย ทางข้างหน้าแคบลงกว่าทางที่กำลังผ่านทั้งสองด้าน ผู้ขับรถจะต้องขับรถให้ช้าลงและเพิ่มความระมัดระวังยิ่งขึ้น ขณะที่รถผ่านทางแคบผู้ขับรถจะต้องระมัดระวังมิให้รถชนหรือเสียดสีกัน</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>19. "ทางแคบด้านซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้าด้านซ้ายแคบลงกว่าทางที่กำลังผ่าน ผู้ขับรถต้องขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังยิ่งขึ้น</p>
	<p>20. "ทางแคบด้านขวา" ความหมาย ทางข้างหน้าด้านขวาแคบลงกว่าทางที่กำลังผ่าน ผู้ขับรถต้องขับรถให้ช้าลง และเพิ่มความระมัดระวังยิ่งขึ้น</p>
	<p>21. "สะพานแคบ" ความหมาย ทางข้างหน้ามีสะพานแคบ รถเดินหลีกกันไม่ได้ ให้ขับรถให้ช้าลง และระมัดระวังอันตรายจากรถที่จะสวนมา จากอีกฝ่ายหนึ่งของสะพาน ถ้ามีป้ายอื่นติดตั้งอยู่ ก็ให้ปฏิบัติตามป้ายนั้น ๆ ด้วย</p>
	<p>22. "ทางข้ามทางรถไฟไม่มีเครื่องกั้นทาง" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางรถไฟตัดผ่านและไม่มีเครื่องกั้นทาง ให้ขับรถให้ช้าลงให้มาก และสังเกตดูรถไฟทั้งทางขวาและทางซ้าย ถ้ามีรถไฟกำลังจะผ่านมาให้หยุดรถให้ห่างจากทางรถไฟอย่างน้อย 5 เมตร แล้วรอคอยจนกว่ารถไฟนั้นผ่านพ้นไปและปลอดภัยแล้ว จึงเคลื่อนรถต่อไปได้ ห้ามมิให้ขับรถตัดหน้ารถไฟในระยะที่อาจจะเกิดอันตรายได้เป็นอันขาด</p>
	<p>23. "ทางข้ามทางรถไฟมีเครื่องกั้นทาง" ความหมาย หน้าที่ได้กั้นทาง หรือมีเครื่องกั้นทางปิดกั้น ถ้ามีรถข้างหน้าหยุดรออยู่ก่อนก็ให้หยุดรถถัดต่อมาตามลำดับ เมื่อเปิดเครื่องกั้นทางแล้วให้รถที่หยุดรอเคลื่อนที่ตามกันได้</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>24. "ทางขึ้นลาดชัน" ความหมาย ทางข้างหน้าเป็นทางลาดชันขึ้นเขาหรือขึ้นเนิน สันเขาหรือสันเนิน อาจกำบังสายตาไม่ให้มองเห็นรถที่สวนมา ให้ขับรถให้ช้าลงและเดินรถใกล้ขอบทางด้านซ้ายให้มาก กับให้ระมัดระวังอันตรายจากรถที่สวนทางมา</p>
	<p>25. "ทางลงลาดชัน" ความหมาย ทางข้างหน้าเป็นทางลาดลงเขาหรือลงเนิน ให้ขับรถให้ช้าลงเดินรถใกล้ขอบทางด้านซ้ายให้มาก และผู้ขับรถไม่ควรปลดเกียร์หรือดับเครื่องยนต์เป็นอันขาดในกรณีที่เป็นทางลง เขา หรือเนินที่ชันมากให้ใช้เกียร์ต่ำเพื่อความปลอดภัย</p>
	<p>26. "เตือนรถกระโดด" ความหมาย ทางข้างหน้าเปลี่ยนระดับอย่างกะทันหัน เช่น บริเวณคอสะพาน ทางข้ามท่อระบายน้ำ และคันชะลอความเร็ว เป็นต้น ให้ขับรถให้ช้าลงและเพิ่มความระมัดระวัง</p>
	<p>27. "ผิวทางขรุขระ" ความหมาย ทางข้างหน้าขรุขระมากมีหลุมมีบ่อ หรือเป็นสันติดต่อกัน ให้ขับรถให้ช้าลงและเพิ่มความระมัดระวัง</p>
	<p>28. "ทางลื่น" ความหมาย ทางข้างหน้าลื่นเมื่อผิวทางเปียกอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ให้ขับรถให้ช้าลงให้มาก และระมัดระวังการลื่นไถลอย่าใช้ห้ามล้อโดยแรงและทันที การหยุดรถ การเบรค หรือเลี้ยวรถในทางลื่นต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ</p>

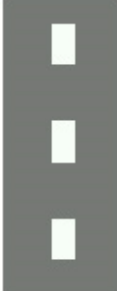

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>29. "ผิวทางร่วน" ความหมาย ทางข้างหน้ามีวัสดุผิวทางหลุดกระเด็นเมื่อขับรถด้วยความเร็วสูงให้ขับรถให้ช้าลง และระมัดระวังอันตราย อันอาจเกิดจากวัสดุผิวทาง</p>
	<p>30. "สะพานเปิดได้" ความหมาย ทางข้างหน้าจะต้องผ่านสะพานที่สามารถเปิดให้เรือลอด ให้ขับรถให้ช้าลงและระมัดระวังในการหยุดรถ เมื่อเจ้าหน้าที่จะปิดกั้นทางเพื่อเปิดสะพานให้เรือผ่าน เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อรถข้างหน้าและรถข้างหลัง</p>
	<p>31. "ทางร่วม" ความหมาย ทางข้างหน้าจะมีรถเข้ามาร่วมในทิศทางเดียวกันจากทางซ้ายหรือทางขวา ตามลักษณะ สัญลักษณ์ในป้าย ผู้ขับรถจะต้องขับรถให้ช้าลง และเดินรถด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>32. "ทางคู่ข้างหน้า" ความหมาย ทางข้างหน้าเป็นทางคู่มือเกาะหรือสิ่งอื่นใดแบ่งการจราจรออกเป็นสองทางไปทาง หนึ่งมาทางหนึ่ง ให้ขับรถชิดไปทางด้านซ้ายด้วยความระมัดระวัง</p>
	<p>33. "สิ้นสุดทางคู่" ความหมาย ทางข้างหน้าเป็นทางร่วมที่ไม่มีเกาะหรือสิ่งอื่นใดแบ่งการจราจรให้ขับรถช้าลงและชิดด้านซ้ายของทาง และเพิ่มความระมัดระวังยิ่งขึ้น</p>
	<p>34. "จุดกลับรถ" ความหมาย ทางข้างหน้าจะมีที่กลับรถ</p>

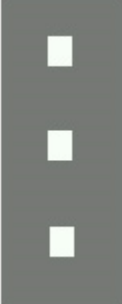
สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>35. "สัญญาณจราจร" ความหมาย ทางข้างหน้ามีสัญญาณไฟจราจร ให้ขับรถช้าลงและพร้อมที่จะปฏิบัติตามสัญญาณไฟจราจร</p>
	<p>36. "หยุดข้างหน้า" ความหมาย ทางข้างหน้ามีเครื่องหมายหยุดติดตั้งอยู่ ให้ผู้ขับรถเตรียมพร้อมที่จะหยุดรถได้ทันที เมื่อขับรถถึงป้ายหยุด</p>
	<p>37. "ระวังคนข้ามถนน" ความหมาย ทางข้างหน้ามีทางสำหรับคนข้ามถนนหรือมีหมู่บ้านราษฎรอยู่ข้างทาง ซึ่งมีคนเดินข้ามไปมาอยู่เสมอ ให้ขับรถให้ช้าลงพอสมควรและ ระมัดระวังคนข้ามถนน ถ้ามีคนกำลังเดินข้ามถนนให้หยุดรถให้คนเดินข้ามถนนไปได้โดยปลอดภัย</p>
	<p>38. "ระวังคนข้ามถนน" ความหมาย ทางข้างหน้ามีโรงเรียนตั้งอยู่ข้างทาง ให้ขับรถให้ช้าลงและระมัดระวังอุบัติเหตุซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่เด็กนักเรียน ถ้ามีเด็กนักเรียนกำลังเดินข้ามถนนให้หยุดรถให้เด็กนักเรียนข้ามถนนไปได้โดย ปลอดภัย ถ้าเป็นเวลาโรงเรียนกำลังสอน ให้งดใช้เสียงสัญญาณและห้ามทำให้เกิดเสียงรบกวนด้วยประการใด ๆ</p>
	<p>39. "ระวังสัตว์" ความหมาย ทางข้างหน้าอาจมีสัตว์ข้ามทางให้ขับรถให้ช้าลง และระมัดระวังอันตรายเป็นพิเศษ</p>

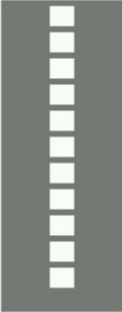

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>40. "ระวังอันตราย" ความหมาย ทางข้างหน้ามีอันตราย เช่น เกิดอุบัติเหตุ ทางทรุด เป็นต้น ให้ขับรถให้ช้าลงให้มาก และระมัดระวังอันตรายเป็นพิเศษ</p>
	<p>41. "เขตห้ามแซง" ความหมาย ใช้ติดตั้งทางด้านขวาของทาง หมายความว่า ทางช่วงนั้นมีระยะมองเห็นจำกัด ผู้ขับรถไม่สามารถมองเห็นรถที่สวนมาในระยะที่จะแซงรถอื่นได้</p>
	<p>42. "เครื่องหมายลูกศรคู่" ความหมาย มีเกาะหรือสิ่งกีดขวางอยู่กลางทางจราจร ยวดยานสามารถผ่านไปได้ทั้งทางซ้ายและทางขวาของป้าย</p>
	<p>43. "อุบัติเหตุข้างหน้า" ความหมาย ทางข้างหน้ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้น อาจมียวดยานหรือสิ่งอื่นกีดขวางทางจราจร</p>
	<p>44. "ทางเบี่ยงซ้าย" ความหมาย ทางข้างหน้ามีการก่อสร้างทางหลวง การจราจรจะต้องเปลี่ยนแนวทางไปใช้ทางเบี่ยงหรือทางชั่วคราวทางด้านซ้าย</p>
	<p>45. "ทางเบี่ยงขวา" ความหมาย ทางข้างหน้ามีการก่อสร้างทางหลวง การจราจรจะต้องเปลี่ยนแนวทางไปใช้ทางเบี่ยงหรือทางชั่วคราวทางด้านขวา</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>46. "เครื่องจักรกำลังทำงาน" ความหมาย ทางข้างหน้ามีเครื่องจักรกำลังทำงานอยู่ข้างทาง และถ้าเข้ามาในผิวจราจร หรือใกล้ผิวจราจรเป็นครั้งคราว</p>
	<p>47. "คนทำงาน" ความหมาย ทางข้างหน้ามีคนงานกำลังทำงานอยู่บนผิวจราจรหรือใกล้ชิดกับผิวจราจร</p>
	<p>48. "สำรวจทาง" ความหมาย ทางข้างหน้ามีเจ้าหน้าที่กำลังทำการสำรวจทางอยู่บนผิวจราจรหรือใกล้ชิดกับผิวจราจร</p>

เครื่องหมายจราจร ประเภท เครื่องหมายบนพื้นทาง

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>1. เส้นแบ่งทิศทางจราจรปกติ (เป็นเส้นประสีขาว ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 200 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 200 เซนติเมตร) ความหมาย ให้ขับรถในด้านซ้าย เลี้ยวขวาหรือแซงหน้ารถคันอื่นได้เมื่อปลอดภัย</p>
	<p>2. เส้นแบ่งทิศทางจราจรเตือน (เป็นเส้นประสีขาว ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 300 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 100 เซนติเมตร) ความหมาย ให้ทราบว่าจะถึงเขตทางข้าม แยก เขตห้ามแซง เว้นแต่จะเปลี่ยนเส้นทางเดินรถ หรือกลับรถ ขับข้ามเส้นได้แต่ต้องระวังเป็นพิเศษ (สังเกตดูจะเห็นว่าเส้นจะยาวกว่าเส้นแบ่งทิศทางจราจรปกติ)</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>3. เส้นแบ่งทิศทางจราจรห้ามแซง (เส้นทึบสีขาว ขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร) ความหมาย ห้ามแซงหรือขับรถผ่านคร่อมเส้น โดยเด็ดขาด</p>
	<p>4. เส้นแบ่งทิศทางจราจร คู่ (เส้นประคู่เส้นทึบ) (เป็นเส้นทึบสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ขนานไปกับเส้นประสีขาวขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 200 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 200 เซนติเมตร เส้นทั้งสองมีระยะห่างกัน 15 เซนติเมตร) ความหมาย รถทางเส้นประอาจข้ามหรือแซงได้เมื่อปลอดภัย</p>
	<p>5. เส้นแบ่งทิศทางจราจร คู่ (เส้นทึบคู่เส้นประ) (เป็นเส้นทึบสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ขนานไปกับเส้นประสีขาวขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 200 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 200 เซนติเมตร เส้นทั้งสองมีระยะห่างกัน 15 เซนติเมตร) ความหมายรถทางเส้นทึบห้ามแซง ขับรถผ่าน หรือคร่อมเส้น โดยเด็ดขาด</p>
	<p>6. เส้นแบ่งทิศทางจราจร ห้ามแซงคู่ (เส้นทึบคู่) (เป็นเส้นทึบสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ขนานกันมีระยะห่างระหว่างเส้น 15 เซนติเมตร) ความหมาย ห้ามขับรถผ่าน ขับรถคร่อมเส้น ห้ามแซงโดยเด็ดขาดทั้งสองทิศทาง</p>
	<p>7. เส้นแบ่งช่องเดินรถปกติ (เป็นเส้นประสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 100 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 300 เซนติเมตร) ความหมาย ให้ขับรถในช่องเดินรถ ห้ามขับคร่อมเส้นหรือทับเส้น เว้นแต่จะเปลี่ยนช่องเดินรถหรือกลับรถ</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>8. เครื่องหมาย "เส้นแบ่งช่องเดินรถเดือน" หมายความว่า เส้นแบ่งช่องเดินรถประเภทเดือนเป็นเส้นประสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 300 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 100 เซนติเมตร ความหมาย แสดงให้ทราบว่าใกล้จะถึงเส้นแบ่งช่องเดินรถห้ามแซง ห้ามขับคร่อมเส้นช่องเดินรถ เว้นแต่จะเปลี่ยนช่องเดินรถ</p>
	<p>9. เส้นแบ่งช่องเดินรถห้ามแซง (เป็นเส้นประสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร) ความหมาย ห้ามแซงโดยเด็ดขาด ห้ามขับรถผ่านหรือคร่อมเส้น หรือกลับรถ</p>
	<p>10. เส้นขอบทาง (เส้นประสีขาว ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร ยาว 30 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 60 เซนติเมตร) ความหมาย ให้ขับรถในช่องทางจราจรด้านขวาของเส้น</p>
	<p>11. เส้นแบ่งเดินรถประจำทาง (เส้นทึบสีเหลือง ขนาดกว้าง 20 เซนติเมตร) ความหมาย รถประจำทางหรือรถบรรทุกทุกคนโดยสารที่อธิบดีกรมตำรวจกำหนด ให้ใช้ช่องทางเดินรถด้านซ้ายของเส้นนี้ รถประเภทอื่นห้ามขับผ่านเข้าไปในช่องนี้</p>
	<p>12. เส้นแบ่งภายในช่องเดินรถประจำทาง ความหมาย ให้รถประจำทางหรือรถที่กำหนดวิ่งในช่องทางได้ทั้ง 2 ช่อง ทั้งซ้ายและขวาของเส้นนี้</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>13. เส้นแบ่งช่องเดินรถประจำทางสามารถข้ามผ่านได้ (เส้นทึบสีเหลืองขนาดกว้าง 20 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 30 เซนติเมตร)</p> <p>ความหมาย รถประจำทางหรือรถบรรทุกทุกคนโดยสารที่อธิบดีกรมตำรวจกำหนด ให้ใช้ช่องเดินรถทางด้านซ้าย ของเส้นนี้ รถประเภทอื่นให้ข้ามผ่านได้กรณีจะเข้าออกจากซอยหรือเลีย่ว</p>
	<p>14. จุดเริ่มต้นช่องเดินรถประจำทาง ความหมาย รถประจำทางหรือรถบรรทุกทุกคนโดยสารที่อธิบดีกรมตำรวจกำหนด ให้ผ่านเข้าไปในช่องเดินรถประจำทางหลังจุดนี้ รถประเภทอื่นห้ามขับเข้าไปในช่องเดินรถประจำทางหลังจุดนี้</p>
	<p>15. เส้นแนวหยุด (เส้นขวางถนน เป็นเส้นทึบสีขาวขนาดกว้าง 40 เซนติเมตร) ความหมาย ให้ผู้ขับรถหยุดรถก่อนถึงแนวเส้นขวางทุกครั้งเพื่อดูจังหวะรถว่างหรือรอให้คนข้าม ในทางข้ามข้างหน้าผ่านไปก่อนเมื่อปลอดภัยจึงขับรถผ่านไป</p>
	<p>16. เส้นให้ทาง (เส้นขวางถนน เป็นเส้นประสีขาวขนาดกว้าง 40 เซนติเมตร ยาว 60 เซนติเมตร เว้นช่องห่าง 30 เซนติเมตร) ความหมาย เป็นเส้นประสีขาวข้ามถนนให้ผู้ขับขี่ขับรถให้ช้าลง แล้วดูให้รถอื่นที่ออกจากทางร่วม หรือคนเดินเท้าในทางข้ามที่ขวางหน้าผ่านไปก่อน เห็นปลอดภัยแล้วจึงขับรถผ่านไป</p>
	<p>17. เส้นทแยงสำหรับทางแยก (เป็นเส้นทึบสีเหลืองขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร ลากทแยงตัดกันทำมุม 45 องศา ห่างกัน 200 เซนติเมตร ภายในกรอบเส้นทึบสีเหลือง ขนาดกว้าง 20 เซนติเมตร) ความหมาย เป็นเส้นทึบสีเหลืองลากทแยงมุม ห้ามหยุดรถทุกชนิด ภายในกรอบเส้นทแยงนี้</p>

เครื่องหมายจราจรประเภท เครื่องหมายลูกศรบนพื้น

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>1. ลูกศรตรงไป ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องขับตรงไป ห้ามขับเลี้ยวซ้าย หรือขวา</p>
	<p>2. ลูกศรเลี้ยวซ้าย ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องขับเลี้ยวซ้าย ห้ามขับตรงไปหรือเลี้ยวขวา</p>
	<p>3. ลูกศรเลี้ยวขวา ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องขับเลี้ยวขวา ห้ามขับตรงไปหรือเลี้ยวซ้าย</p>
	<p>4. ลูกศรเลี้ยวซ้ายกับเลี้ยวขวา ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องเลี้ยวขับซ้ายหรือเลี้ยวขวา ห้ามขับตรงไป</p>
	<p>5. ลูกศรตรงไป หรือเลี้ยวซ้าย ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องขับตรงไปหรือเลี้ยวซ้าย ห้ามขับเลี้ยวไปทางขวา</p>
	<p>6. ลูกศรตรงไป หรือเลี้ยวขวา ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องขับตรงไปหรือเลี้ยวขวา ห้ามขับเลี้ยวไปทางซ้าย</p>

สัญลักษณ์	ความหมาย
	<p>7. ลูกศรตรงไปและเลี้ยวซ้าย หรือเลี้ยวขวา ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องขับตรงไปหรือเลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวา</p>
	<p>8. ลูกศรเลี้ยวกลับ ความหมาย ผู้ขับในช่องที่มีลูกศรนี้ต้องกลับรถไปใช้ช่องทางในทิศทางจราจรตรงข้าม ห้ามขับตรงหรือเลี้ยวซ้าย (ต้องดูความปลอดภัยในรถที่สวนมาทางจราจรตรงข้ามเมื่อปลอดภัยจึงกลับรถได้)</p>

(ป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร ที่ผู้ใช้รถควรรู้ไว้ (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://car.kapook.com/view63172.html> . 25 สิงหาคม 2557.)

ใบความรู้ อุบัติเหตุจราจรและการป้องกัน

อุบัติเหตุจราจรและการป้องกัน

1. ผู้ขับขี่รถ หรือขี่ หรือควบคุมสัตว์ ในทางซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย แก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ว่าจะ

จะเป็นความผิดผู้ขับขี่ หรือ ผู้ขี่ หรือ ควบคุมสัตว์หรือไม่ก็ตาม ต้องหยุดรถหรือสัตว์ให้ความช่วยเหลือตามควร และพร้อมทั้งแสดงตัวและแจ้งเหตุต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียง ทันที กับต้องแจ้ง ชื่อ-ชื่อสกุล และที่อยู่ของตนและหมายเลขทะเบียนรถ แก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย

2. ในกรณีที่ผู้ขับขี่ หรือผู้ขี่ หรือควบคุมสัตว์หลบหนี หรือไม่แสดงตัวต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่เกิดเหตุ ให้สันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิด และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดรถคันที่ผู้ขับขี่หลบหนี หรือไม่แสดงตนว่าเป็นผู้ขับขี่ จนกว่าคดีถึงที่สุด หรือได้ตัวผู้ขับขี่ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่แสดงตัวต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ ภายใน 6 เดือน นับแต่วันเกิดเหตุ ให้ถือว่ารถนั้นเป็นทรัพย์สินซึ่งได้ใช้ในการ กระทำความผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำความผิด และให้ตกเป็นของรัฐ

3. อุบัติเหตุจราจรสามารถป้องกันได้ โดยการแก้ไขจากสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุอันได้แก่

- ผู้ขับขี่ขาดความรู้ในเรื่องรถ, รอบรู้เรื่องทาง, รอบรู้เรื่องวิธีการ ขับรถ, รอบรู้เรื่องกฎจราจร และรอบรู้เรื่องมารยาทในการขับรถ

- ผู้เดินถนนหรือประชาชนทั่วไปขาดความรู้เกี่ยวกับการเดินรถ และ การข้ามถนน ตลอดจนการโดยสารที่ปลอดภัย

- ผู้ขับขี่หรือผู้เดินถนน มีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร แต่ไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนกฎจราจร เช่น ขับรถด้วยความประมาทขาดความ ระมัดระวัง, ขับรถในขณะที่ร่างกายอ่อนสมรรถภาพขับรถขณะมีเมานเมาสุรา, กินยาแก้ปวดขณะขับรถ, กินยาแก้ไอหรือแพ้, ยาแก้ไอหรือหวัด ซึ่งทำให้ ง่วงนอนแล้วทำการขับรถ

4. เบรกแตก อาการของเบรกแตก คือ เมื่อเหยียบเบรกแล้วคันเหยียบ เบรกจมหายไปรถไม่หยุดเลยอย่าตกใจใช้วิธีแก้ไขโดยใช้เกียร์ต่ำในทันที หากจวนตัวมากอาจเปลี่ยนจากเกียร์ 4 มาเกียร์ 2 เลขก็ได้ดึงเบรกมือ ช่วย พร้อมกับประคองพวงมาลัยรถให้อยู่ในบังคับเพื่อหลบหลีก รถอื่นๆ ในกรณีคับขันได้

5. ยางแตกหรือระเบิด อาการของยางแตก เพราะถูกตะปูหรือร้วด้วย สาเหตุใดสาเหตุหนึ่งอย่างจะค่อย ๆ แบนลง พวงมาลัยรถจะหนักหรือกินไป ทางด้านนั้น วิธีแก้คือรีบเบารถทันทีโดยเปลี่ยนเกียร์ลดลงเรื่อย ๆ เพื่อใช้เครื่องชะลอรถ ให้ช้าลง ในขณะที่รถยังมีความเร็วสูงอยู่อย่าเหยียบเบรก ต่อเมื่อรถช้าลงมากแล้วค่อยเหยียบเบรกโดยเฉาะเบา ๆ แล้วแอบเข้าข้างทางเพื่อรอเปลี่ยนยางต่อไป ในกรณีที่ยางระเบิด รถจะเริ่มเสียหลักในทันทีที่เสียงระเบิดของยาง อาจทำให้ท่านตกใจได้ และรถจะมีอาการทรุดสวบ แฉลบหรือปัด

เลออกนอกแนวทางที่กำลังวิ่งอยู่ ท่านจะต้องคุมสติให้อยู่อย่าเหยียบเบรก เพราะถ้าเหยียบเบรกตอนนี้รถ อาจจะได้พยายามบังคับพวงมาลัยอย่าให้รถเลออกนอกแนววิ่ง รีบปล่อยคันเร่งพร้อมกับเปลี่ยนเกียร์มาใช้ เกียร์ต่ำลงเรื่อย ๆ เพื่อ ชะลอรถให้ช้าลง แล้วจึงค่อย ๆ เหยียบเบรกแล้วแอบเอาข้างทางเพื่อเปลี่ยนยาง ต่อไป

6. ขับรถขณะฝนตกหรือถนนลื่นควรชะลอความเร็วของรถให้ช้าลงกว่า ปกติ และทิ้งระยะห่างจากรถคันหน้าให้มากขึ้น เมื่อจะต้องหยุดรถ พยายามเปลี่ยนมาใช้เกียร์ต่ำเพื่อช่วยชะลอรถ อย่าเบรกโดยกะทันหัน หรือหักพวงมาลัยรถอย่างฉับพลัน เพราะอาจทำให้รถปัด หรือหมุนได้เมื่อขับรถผ่านถนนที่มีน้ำท่วมหรือน้ำขัง น้ำอาจเข้าเบรก ทำให้เบรก ไม่อยู่ ควรขับอย่างช้า ๆ ด้วยเกียร์ต่ำ เมื่อผ่านมาแล้วควรลองเบรกว่าอยู่ หรือ ไม่โดยเหยียบเบรกหลาย ๆ ครั้งเพื่อไล่น้ำจนกระทั่งมั่นใจว่าเบรก ใช้การได้ตามปกติ

7. การขับรถขึ้นเขา, ขึ้นเนินสูง และการขับรถลงเขา หรือขึ้นสะพานขับรถขึ้นเขา หรือขึ้นเนินสูง หรือขึ้นสะพาน รถขณะขึ้นเขา หรือขึ้น เนินสูง ๆ รถจะหนัก เครื่องยนต์ทำงานหนัก เพราะความสูงของถนน ที่ลาดชันขึ้นจะทำให้รถไหลลง ฉะนั้น การขับรถขึ้นเขาหรือขึ้นเนินสูง ๆ จะต้องลดเกียร์จะจุดตัวรถไม่ขึ้นและเครื่องยนต์จะดับรถก็ไหลจากเขา ถ้าเครื่องดับและรถหยุด ต้องเหยียบเบรกและดึงเบรกมือช่วยถ้าเป็น รถหนักหรือรถบรรทุกต้อง ใช้ ไม่นาน ๆ หนุนล้อทั้ง 4 ล้อ ไว้เพื่อป้องกัน รถไหลลง

8. การขับรถลงเขา, ลงเนินสูง และลงสะพานสูง ๆ ความเร็วของรถจะ เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ มากกว่าปกติ อาจเกิดอันตรายได้ง่าย ฉะนั้นการขับรถ ลงจากเขาหรือเนินสูง ๆ หรือลงสะพานสูง ๆ ต้องลดเกียร์มาใช้เกียร์ต่ำ หากเครื่องยนต์ดับ ให้เหยียบเบรกให้รถหยุด และดึงเบรกมือหรือใช้ไม้อ่อนล้อทั้ง 4 ล้อ ไว้ เพื่อป้องกันรถไหลลง

9. ห้ามแซง ขณะขับรถขึ้นเขา ขึ้นเนิน หรือสะพานสูง ๆ และขับรถลงเขา หรือลงเนินและสะพานสูง เพราะมองไม่เห็นรถที่สวนมา

10. เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือรถเสีย ให้นำรถจอดแอบเข้าข้างทาง หรือ เจ้น ไปจอในที่ที่มีแสงสว่างที่จะให้รถผ่านไปมาเห็น ได้ชัดและจะต้องเปิด สัญญาณไฟฉุกเฉิน หรือไฟเหลืองกระพริบเตือนให้รถอื่นเห็น หากไฟ ฉุกเฉินเสีย ให้ใช้ไฟฉาย หรือจุดโคมไฟ หรือถ้าจำเป็นให้ใช้กิ่งไม้ กองไว้ห่างจากด้านหน้าและ ด้านหลังรถพอ สมควร เพื่อเตือนให้รถที่วิ่ง ผ่านไปมาได้เห็น จะได้ระมัดระวัง (ถ้าเป็นกลางคืนอาจใช้กิ่งไม้ ก่อเป็น กองไฟไว้ให้ห่างจากหน้ารถ หลังรถพอ สมควรถ้าจำเป็น แต่ระวังเรื่องควัน ไฟจากการจุดกองไฟ ด้วย)

11. เมื่อรถเกิดอุบัติเหตุชนกันอยู่กลางถนนไม่สามารถเดินเข้าข้างทางได้ ผู้ประสบอุบัติเหตุหรือ ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงไม่ควร ไปมุงดูอยู่บริเวณ ที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลากลางคืนเพราะอาจเกิดอันตรายจาก รถที่วิ่งสวนไปมาได้ง่าย บางครั้งรถอื่นอาจพุ่งเข้าไปใส่ฝูงชนจะทำให้ตาย และบาดเจ็บมากในกรณีที่เกิดเหตุรถขวางอยู่กลางถนนหรือผิวการจราจร ไม่สามารถ จะเอารถ แอบ เข้าข้างทางได้ ผู้ขับขี่หรือ ผู้ประสบเหตุ จะต้อง คอยให้สัญญาณเตือนแก่รถที่ผ่านไปมาห่างจากจุดเกิดเหตุพอ สมควร ถ้าเป็นเวลา

กลางคืนต้องให้สัญญาณไฟ และรีบแจ้งตำรวจ, ตำรวจจราจร หรือตำรวจทางหลวง มาปิดการจราจร หรือคอยให้ สัญญาณจราจร

12. คำแนะนำการขับรถทางไกล ข้อควรปฏิบัติก่อนเดินทาง

12.1 ตรวจสอบสภาพและอุปกรณ์ต่างๆ ของรถให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี และปลอดภัย

- ตรวจสอบช่วงล่าง, คันส่งคันชักพวงมาลัย, ตรวจสอบดล้อทั้ง 4 ล้อ ชันแน่น
- ตรวจสอบยางทั้ง 4 ล้อ และยางอะไหล่ด้วย ยางไม่มีดอก ควรเปลี่ยน วัสดุยางทั้ง 4 ล้อ ให้ได้ขนาดของรถ และน้ำหนักบรรทุก และควรมี ที่วัดลมยางไปด้วยถ้าไม่มีที่วัดลมเมื่อเติมลมแล้วยางแบน สัมผัสกับพื้น ประมาณ 6 นิ้ว
- เตรียมแม่แรงประจำรถ, เหล็กขันแม่แรงและกุญแจขันแม่แรง ตรวจสอบว่าแม่แรงใช้งานได้หรือไม่
- ตรวจสอบระบบเบรกว่า ใช้งานได้ดีหรือไม่ ผ้าเบรกใกล้จะหมดหรือยัง น้ำมันเบรกมีเพียงพอหรือไม่
- ตรวจสอบเบรกมือใช้งานได้ดีหรือไม่
- ตรวจสอบระบบเครื่องยนต์ สตาร์ท ติดเครื่องยนต์เดินเรียบสม่ำเสมอ (ประมาณ 800 - 1,000 รอบ) โดยคว่ำสายพานเครื่องยนต์ชั่วคราว หรือ หย่อนจนไฟไม่ชาร์จหรือไม่ถ้าเครื่องเดินไม่เรียบอาจต้องเปลี่ยน หัวเทียนและทองขาว ถ้าเครื่องเดินปกติ เมื่อเร่งเครื่องไปจะชาร์จเข้า แบตเตอรี่ ถ้าไฟไม่ชาร์จวิ่งไปเรื่อยๆ ไฟจะหมดหม้อแบตเตอรี่ เครื่องยนต์จะดับหรือสตาร์ทไม่ติด ไฟหน้าไม่สว่าง แตรไม่ดัง ไฟชาร์จ ติดหรือไม่ ให้อุณหภูมิหน้าปัดรถจะมีเข็มหรือไฟแดงที่หน้าปัดออก ไฟชาร์จจะแดงขึ้น
- ตรวจสอบดวงไฟหน้าทั้ง 2 ด้วยไฟท้าย, ไฟเบรก, ไฟเลี้ยว, ไฟฉุกเฉินทุกดวง ต้องสว่างเพียงพอ และใช้งานได้ดีทุกดวงปรับไฟสูง-ไฟต่ำ ให้ได้ขนาด ตามที่กำหนดไว้ถ้าหลอดขาดหรือฟิวส์ขาดให้เปลี่ยน ถ้าฝนตกขณะเดินทาง น้ำโคลนกระเด็นเปื้อนดวงโคม ต้องหยุดรถเช็ดให้สะอาด มิฉะนั้น คราบน้ำโคลนจะบังแสงทำให้แสงสว่างไม่เพียงพอ ในกรณีที่รถบรรทุกอื่นยาวพื้นเกินตัวรถ จะต้องใช้ผ้าแดงและดวงไฟสีแดงติดไว้ที่ปลายของส่วนที่ยื่นออกไป ถ้าตัวรถมีความยาวมาก เช่น รถทัวร์, รถเมล์ประจำทาง รถบรรทุกสูง, รถบรรทุกทุกแทรกเตอร์ จะติดโคมไฟสีแดงหรือแดงไว้เป็นระยะ ตามความยาวของตัวรถทั้งสองข้าง
- ตรวจสอบระดับน้ำกลั่นในแบตเตอรี่ น้ำกลั่นต้องไม่ต่ำกว่าขีดล่าง และ ไม่สูงกว่าขีดบนของขีดบอกระดับน้ำกลั่นซึ่งติดอยู่กับหม้อแบตเตอรี่ และหม้อแบตเตอรี่ต้องมีสภาพดีเก็บไฟอยู่
- ตรวจสอบน้ำในหม้อน้ำ (รังผึ้ง) ถ้าหม้อน้ำแห้งหรือทางเดินของน้ำหมุนเวียน อุดตันเครื่องยนต์จะร้อน โดยดูจากหน้าปัดวัดความร้อน อาจทำให้ เสื่อสูบแตกหรือซาร์จละลาย
- ถ้าน้ำหมกระหว่างขับรถไปอุณหภูมิของเครื่องยนต์จะสูงขึ้น การเปิดฝา หม้อน้ำต้องใช้ ความระมัดระวังไอน้ำจะดันผ่านน้ำ ไอน้ำร้อนจะเข้าตา หรือถูกมือและอย่าเติมน้ำทันที ต้องปล่อยให้เย็นเสียก่อนจึงเติมน้ำ มิฉะนั้นฝาสูบหรือเสื่อสูบจะแตก
- ตรวจสอบน้ำล้างกระจก ท่อฉีดน้ำกระจกต้องไม่อุดตัน ที่ปิดน้ำฝนใช้งานได้ดี

- ตรวจสอบน้ำมันเครื่อง และไส้กรองน้ำมันเครื่องจะต้องเปลี่ยนทุก 5,000 -10,000 กม. โดยดูตามสมุดคู่มือประจำรถ

- ตรวจสอบและเติมน้ำมันเกียร์และน้ำมันเฟืองท้าย ถ้าน้ำมันน้ำท่วม อาจจะเข้าไปผสมกับน้ำมันเครื่อง น้ำมันเกียร์ และน้ำมันเฟืองท้าย ต้องเปลี่ยน

- ตรวจสอบน้ำมันเชื้อเพลิงมีเพียงพอหรือไม่และไส้หม้อกรองน้ำมันเชื้อเพลิง ต้องสะอาด ถ้าสกปรกต้องเปลี่ยน (ปกติจะเปลี่ยนทุก 10,000 - 20,000 กม. โดยดูจากสมุดคู่มือประจำรถ) ถ้าม้อกรองน้ำมันเชื้อเพลิงหรือ ทางเดินน้ำมันอุดตันเครื่องยนต์จะเดินไม่สะดวกและดับ น้ำมัน เชื้อเพลิงต้องเติมให้ตรงกับชนิดของรถ เช่น น้ำมันเบนซินธรรมดา, ซูเปอร์, ดีเซล น้ำมันผสมน้ำมันเชื้อเพลิงต้องสะอาด และไม่มีเศษหรือ ผงน้ำเจือปน ถ้าไม่แน่ใจว่าน้ำมันเชื้อเพลิงสะอาดให้กรองด้วยกรวย ถ้าเป็นเครื่องยนต์ดีเซลควรตรวจดูน้ำมันอาจจะมีน้ำผสมมาในน้ำมัน เชื้อเพลิง ถ้าน้ำเข้าเครื่องยนต์จะดับต้องเสียเวลาถอดหัวฉีดออกได้น้ำ

- ตรวจสอบระบบแตรใช้การได้ดีหรือไม่

- ตรวจสอบระบบแอร์ ถ้าน้ำยาแอร์ไม่เพียงพอ แอร์จะไม่เย็น โดยดูจากช่องดูด น้ำยาแอร์ใกล้ ๆ กับคอมเพรสเซอร์ของแอร์ จะมีฟองอากาศและให้ตรวจ ดูสายพานแอร์ว่าหย่อนหรือชำรุดหรือไม่

- ตรวจสอบเสียงที่ผิดปกติธรรมดาที่เคยมี

- ตรวจสอบการรั่วไหลของน้ำ-น้ำมันเชื้อเพลิง-น้ำมันหล่อลื่นต่าง ๆ

- นำรถ ไปอัดฉีดจาระบีล้อ เติมน้ำมันเกียร์, น้ำมันเฟืองท้าย

12.2 เตรียมอุปกรณ์และอะไหล่ที่จำเป็นระหว่างเดินทาง

- ไฟล์ต่าง ๆ ของรถ(รถทุกคันจะมีแผ่นไฟล์ส์ติดอยู่ใกล้ห้องเครื่องหรือ ตอนหน้าของรถ ให้ศึกษาว่าไฟล์ส์ของดวง โคม,แตร อยู่ช่องไหน ไฟล์ขนาดกี่แอมแปร์)

- หลอดไฟหน้า -หลัง

- แกลลอนน้ำมันเครื่อง (ในกรณีที่เครื่องยนต์หลวมและกินน้ำมันเครื่อง)

- แกลลอนน้ำมันเชื้อเพลิง (อะไหล่) พร้อมกรวยกรองน้ำมัน

- ไฟฉาย ควรใช้ไฟฉายที่มีทั้ง โคมไฟสีขาวและไฟสีแดง หรือเหลือง ส่องกะพริบในอัน

เดียวกัน เพื่อใช้เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน

- เครื่องดับเพลิงสำหรับรถ

- น้ำยาปะอุดยางพร้อมเติมลมไปได้ด้วย (มีในท้องตลาดเป็นกระป๋อง เท้ายานิดๆ สามารถฉีด

เข้าไปตรงหัวลูกเติมลม และทำหน้าที่อุดรอยรั่ว และเพิ่มลมได้ในเวลาเดียวกัน

- เชือกไนลอนขนาดนิ้วก้อยยาวประมาณ 10 เมตรสำหรับลากรถ เมื่อรถเสีย

- ชุดปฐมพยาบาล

- ไม้รองล้อทั้ง 4 ล้อ ถ้าเป็นการบรรทุกของหนัก

12.3 ก่อนขับรถทางไกลผู้ขับขี่ควรพักผ่อนร่างกายให้เพียงพอ

12.4 การขับรถทางไกลในเวลากลางคืนเกินกว่า 150 กม. ขึ้นไป ควรมีผู้ขับอีกคนหนึ่งเพื่อช่วยขับรถในเมื่อคนขับต้องการพักผ่อน ร่างกาย

12.5 พึงงดเว้นการดื่มสุราของมึนเมาทุกชนิด

12.6 ควรศึกษาแผนที่ คู่มือการท่องเที่ยว ถามผู้รู้หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจท้องที่ ตำรวจทางหลวง ควบคุมจุดตั้ง และ หมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยกู้ภัย ยาม ตำรวจ สถานีตำรวจภูธร ปั๊มน้ำมัน ร้านปะยางตู้โทรศัพท์สาธารณะเพื่อใช้บริการ เมื่อมีเหตุขณะเดินทางควรปฏิบัติดังนี้

(1) อย่าแข่งรถในที่คับขัน, บนสะพาน, ทางโค้ง, ทางแยก, ทางร่วม หรือ ณ จุดที่มีเส้นขาวทึบ หรือเหลืองทึบ

(2) อย่าขับรถตามหลังคันอื่นในระยะกระชั้นชิด

(3) อย่าขับรถแข่งกันด้วยความกึกคะนอง

(4) อย่าขับรถเร็วเกินอัตรากำหนด

(5) การใช้สัญญาณก่อนจะหยุดรถ เลี้ยวรถ ขอทางแซงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อรถอื่นจะได้ทราบ

ทราบ

(6) รถที่ขับช้าหรือรถที่ใช้ความเร็วต่ำกว่าความเร็วของรถอื่นที่ขับไปใน ทางทิศเดียวกัน ควรขับรถให้ใกล้ของทางเดินรถด้านซ้ายเท่าที่จะทำได้

(7) ทางเดินรถที่มีแบ่งช่องเดินรถไปทางเดียวกันเกินกว่า 1 ช่อง ให้เดินรถในช่องที่ 1 ซิดขอบทางซ้ายมือ เว้นไว้แต่ว่าจะแซงขึ้นหน้า หรือเลี้ยวขวา รถอื่นเมื่อแซงพ้นแล้วให้กลับเข้าช่องที่ 1 ซิดขอบทาง ซ้ายมือ

(8) ขับรถสวนกันให้ใช้ไฟต่ำ

(9) การขับรถผ่านทางแคบระหว่างภูเขา หรือระหว่างเนินหรือการขับรถ ในทางเดินรถบนภูเขาหรือบนเนิน ควรขับให้ชิดขอบทางด้านซ้าย และเมื่อถึงทางโค้งควรให้เสียงสัญญาณ เพื่อเตือนรถอื่นที่จะสวนทางมา

(10) ในการขับรถบนทางหลวง ท่านต้องสังเกตและปฏิบัติตามป้าย สัญญาณจราจรที่อยู่สองข้างทางและเส้นแบ่งการจราจรบนถนน

(อุบัติเหตุจราจรและการป้องกัน (ออนไลน์), แหล่งที่มา: http://www.trafficpolice.go.th/save_drive5.php . 25 สิงหาคม 2557.)

แบบสังเกตการประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วม

ชื่อ.....นามสกุล.....
 ระดับชั้น.....กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานตรงตามกำหนดเวลา			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ	ให้	3	คะแนน
พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การให้ระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน	13 - 15	ระดับคุณภาพ	ดี
ช่วงคะแนน	8 - 12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
ช่วงคะแนน	5 - 7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

กำหนดการ

กิจกรรม เสริมสร้างทักษะชีวิตความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน

วันที่.....	เดือน.....	พ.ศ.....	ณ.....
เวลา	08.00 – 09.00 น.	- ลงทะเบียน / รายงานตัว	
เวลา	09.00 – 09.30 น.	- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมกัน และพิธีเปิดกิจกรรม	
เวลา	09.30 – 10.00 น.	- กิจกรรมนันทนาการ (กลุ่มสัมพันธ์)	
เวลา	10.00 – 10.30 น.	- แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	
เวลา	10.30 – 11.00 น.	- ปฏิบัติกิจกรรมตามกลุ่ม (ระดมแสดงความคิดเห็น) ฐานที่ 1 กิจกรรมเรียนรู้เครื่องหมายจราจร ฐานที่ 2 กิจกรรมศึกษาวิเคราะห์การเกิดอุบัติเหตุ ฐานที่ 3 กิจกรรมการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย	
เวลา	11.00 – 11.40 น.	- นำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรม	
เวลา	11.40 – 12.00 น.	- สรุป / ซักถาม / เสนอแนะเพิ่มเติม	
เวลา	12.00 – 13.00 น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน	
เวลา	13.00 – 14.00 น.	- วิทยากรให้ความรู้ เรื่อง เสริมสร้างทักษะชีวิตความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน	
เวลา	14.00 – 15.00 น.	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ / ซักถาม/สรุป	
เวลา	15.00 – 15.30 น.	- กิจกรรมปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ	
เวลา	15.30 – 16.00 น.	- นำเสนอแสดงความรู้สึเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนและการทำกิจกรรมร่วมกัน	
เวลา	16.00 – 17.00 น.	- ซักถาม / สรุปกิจกรรม - พิธีปิดกิจกรรม / มอบวุฒิบัตร	

- หมายเหตุ :
1. เวลา 12.00 -13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
 2. ตารางนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

เรื่องที่ 5 Money is yours but resources belong to the society

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

เพื่อเสริมสร้างค่านิยม ข้อ 12 “คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง”

วัตถุประสงค์

1. ตระหนักและปฏิบัติตน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ
2. ตระหนักและปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมโลก
3. ตระหนักเห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

เนื้อหาสาระ

1. การปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม
2. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ
3. การปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมโลก
4. การใช้และการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโลก

ระยะเวลา 3-6 ชั่วโมง

ขั้นเตรียมการ

1. ครูผู้สอนทำความเข้าใจรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรม
2. ครูผู้สอนเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับใบความรู้ ใบงาน ตามจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. ครูผู้สอนเตรียม VCD ชุด “heal the world” หรือ เพลงอื่นตามความเหมาะสม

ขั้นดำเนินการ

1. ครูผู้สอนชี้แจงรายละเอียด และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทราบ (5 นาที)
2. ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศนำเข้าสู่กิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าสู่บทเรียนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเปิด VCD ชุด “heal the world” (หรือเพลงอื่นตามความเหมาะสม) เปิดผ่านทางเว็บไซต์ (Michael Jackson - Heal The World . (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=BWf-eARnf6U&list=PLD0B009A7933C12F4> . 25 สิงหาคม 2557.)

ให้กับผู้เข้ากิจกรรมได้ตระหนักในหน้าที่ต่อโลกของเราที่เป็นที่อยู่อาศัยของเราทุกคน โลกเป็นของเราทุกคน การดูแลรักษาโลกจึงเป็นหน้าที่ของเราทุกคน ซึ่งบทเพลงนี้เป็นบทเพลงที่ทั่วโลกรู้จักในฐานะเพลงที่สื่อถึงหน้าที่ของคนทุกคนบนโลกที่ต้องช่วยสร้างสันติภาพและความสุขบนโลกใบนี้ (10 นาที)

3. ครูผู้สอนแจกใบความรู้ที่ 1 เพลง heal the world ประพันธ์และขับร้องโดยศิลปิน ไมเคิล แจ็กสัน เนื้อร้องและคำแปล พร้อมเปิดเพลงให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฟังและบรรยายสรุปเนื้อความ และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกร้องเพลง (20 นาที)

4. ครูผู้สอนแบ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 5-10 คน โดยแจกใบงานที่ 1 เรื่อง "Money is yours but resources belong to the society" จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกลุ่ม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปความคิด ถอดบทเรียนหน้าที่ความเป็นพลเมืองโลก ลงในใบงาน แล้วส่งให้ครูผู้สอน (30 นาที)

5. ครูผู้สอนให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลตามใบงานที่ 1 เพื่อให้ครูผู้สอนและผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (25 นาที)

6. ครูผู้สอนแจกใบความรู้ที่ 2 พร้อมอธิบายเพิ่มเติมถึงความเป็นพลเมืองของชาติและของโลกว่า ควรจะปฏิบัติตนอย่างไร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยครูผู้สอนสรุปความรู้ลงในกระดานปฎิบัติหรือกระดานคำ (10 นาที)

7. ครูผู้สอนแจกใบงานที่ 2 โดยให้ (1) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนเขียนความคิดของตนลงในกระดาน (2) จับคู่เป็น 2 คน ให้นำความคิดในข้อ 1 มารวมกัน เป็น 1 ความคิด (3) จับกลุ่มจากข้อ 2 เป็น 3 คู่ (6 คน) ให้นำความคิดจากข้อ 2 มารวมกันเป็น 1 ความคิด และ (4) รวมเป็นกลุ่มใหญ่ ให้นำความคิดจากข้อ 3 มารวมกันเป็น 1 ความคิด และส่งใบงานให้กับครูผู้สอน จากนั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าได้อะไรจากปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว (50 นาที)

8. ครูผู้สอนและผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนรับทราบข้อตกลงร่วมกัน โดยให้ครูผู้สอนติดตามผลการนำหลักการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่เห็นแก่ตัว และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรในโลก โดยกำหนดใบงานที่ 3 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจัดส่งรายงานผลการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน พร้อมประโยชน์ที่ได้รับให้กับครูผู้สอน ภายในวันที่ที่ครูผู้สอนกำหนดให้ (20 นาที)

9. ครูผู้สอนสรุปปิดการอบรม และตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรม กล่าวขอบคุณ และแสดงความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมครั้งนี้ เปิดเพลงและร่วมร้องเพลง heal the world (20 นาที)

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ครูผู้สอนแนะนำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนโดยไม่เห็นแก่ตัว คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ รวมถึงความเป็นพลเมืองโลกที่ดี จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ เอกสาร โฆษณาประชาสัมพันธ์ วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด เป็นต้น รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ e-Learning

สื่อ/แหล่งค้นคว้า/ใบความรู้

1. VCD เพลง “heal the world” (Michael Jackson - Heal The World . (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=BWf-eARnf6U&list=PLD0B009A7933C12F4> . 25 สิงหาคม 2557.)
2. ใบความรู้ที่ 1 เนื้อเพลง Heal The World พร้อมแปล (Michael Jackson . (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://freyaminnie.exteen.com/20091002/lyrics-heal-the-world> . 25 สิงหาคม 2557.)
3. ใบความรู้ที่ 2 พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก . (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://sites.google.com/site/30310great/khwam-sakhay-khxng-phlmeuxng-di> . 25 สิงหาคม 2557.)
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง "Money is yours but resources belong to the society"
5. ใบงานที่ 2 แผนพัฒนาตนเองในชีวิตประจำวัน โดยยึดค่านึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ รวมถึงสังคมโลก
6. ใบงานที่ 3 รายงานผลการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน ผลการนำหลักการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่เห็นแก่ตัว และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรในโลก พร้อมประโยชน์ที่ได้รับ

การวัดและประเมินผล

1. วิธีการวัด
 - 1.1 จากใบงานที่ 1-3
 - 1.2 จากการทำงานกลุ่ม สังเกตพฤติกรรม
 - 1.3 จากแบบวัดเจตคติ
2. เครื่องมือวัดผล
 - 2.1 แบบประเมินใบงาน
 - 2.2 แบบประเมินผลการทำงานกลุ่ม พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.3 แบบวัดเจตคติ จำนวน 10 ข้อ
3. เกณฑ์การประเมิน
 - 3.1 ประเมินจากใบงานที่ 1-3 ตามเกณฑ์ดังนี้

15-20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์ ดี	แสดงว่า ผ่าน
10-14 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์ พอใช้	แสดงว่า ผ่าน
ต่ำกว่า 10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์ ต้องปรับปรุง	แสดงว่า ไม่ผ่าน

3.2 ประเมินจากการทำงานกลุ่ม พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในใบงานที่ 1 และ 2 ตามเกณฑ์ดังนี้

8-10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี	แสดงว่า	ผ่าน
5-7 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้	แสดงว่า	ผ่าน
ต่ำกว่า 5 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

3.3 ประเมินผลจากแบบวัดเจตคติตามเกณฑ์ดังนี้

หากผู้เรียนตอบถูก 9-10 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองมากที่สุด

หากผู้เรียนตอบถูก 7-8 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองมาก

หากผู้เรียนตอบถูก 5-6 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองปานกลาง

หากผู้เรียนตอบถูก 3-4 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองน้อย

หากผู้เรียนตอบถูก 1-2 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองน้อยมาก

ใบความรู้ที่ 1
เนื้อเพลงและคำแปล heal the world

เนื้อเพลงภาษาอังกฤษ	คำแปล
<p>There's a place in your heart And I know that it is love And this place could be much Brighter than tomorrow.</p>	<p>มีสถานที่แห่งหนึ่งภายในดวงใจของเธอ ซึ่งฉันรู้ว่า นั่นแหละคือความรัก และที่แห่งนี้สามารถทำให้ สว่างไสวกว่าวันพรุ่งนี้จะเป็นได้</p>
<p>And if you really try You'll find there's no need to cry In this place you'll feel There's no hurt or sorrow.</p>	<p>และถ้าเธอพยายาม เธอจะพบว่าไม่มีเหตุผลใดให้ เสียน้ำตา ณ ที่แห่งนี้จะไม่มี ความเจ็บปวดหรือทุกข์ ทรมานใดๆอีก</p>
<p>There are ways to get there If you care enough for the living Make a little space, make a better place.</p>	<p>มีหลายหนทางจะไปยังที่แห่งนั้น เพียงเธอเอาใจใส่ ต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย แบ่งปันพื้นที่ซักรูป ทำให้เป็น สถานที่ที่ดีกว่านี้</p>
<p>Heal the world Make it a better place For you and for me and the entire human race</p>	<p>ร่วมกันเยียวยาโลกใบนี้ ทำให้มันเป็นที่ที่ดีกว่านี้ เพื่อเธอ ฉัน และพองเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย</p>
<p>There are people dying If you care enough for the living Make a better place for You and for me.</p>	<p>เวลานี้มีผู้คนมากมายล้มตาย หากเธอใส่ใจสิ่งมีชีวิต ทั้งหลายทำให้เป็นสถานที่ที่ดีกว่านี้สำหรับฉันและเธอ</p>
<p>If you want to know why There's a love that cannot lie Love is strong It only cares for joyful giving.</p>	<p>หากเธออยากรู้ว่าเหตุใด จึงมีรักที่ไม่อาจโกหกได้ เพราะรักนั้นแข็งแกร่ง และรู้จักแต่การให้อย่างเป็น สุขเท่านั้น</p>
<p>If we try we shall see In this bliss we cannot feel Fear or dread We stop existing and start living</p>	<p>หากเราช่วยกัน เราจะพบกับความสุขอันล้นพ้น ไม่ ต้องกังวลและความหวาดกลัว หยุคสิ่งที่เป็นอยู่ใน วันนี้ และเริ่มต้นใหม่</p>
<p>Then it feels that always Love's enough for us growing Make a better world, make a better world.</p>	<p>จากนั้นจะรู้สึกได้ว่า เพียงความรักก็พอต่อการ เติบโต ทำให้โลกนี้ดีกว่านี้ ทำให้โลกน่าอยู่กว่านี้</p>

เนื้อเพลงภาษาอังกฤษ	คำแปล
<p>Heal the world Make it a better place For you and for me and the entire human race</p>	<p>ร่วมกันเยียวยาโลกใบนี้ ทำให้มันเป็นที่ดีกว่านี้ เพื่อเธอ ฉัน และพองเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย</p>
<p>There are people dying If you care enough for the living Make a better place for You and for me. And the dream we would conceived in Will reveal a joyful face And the world we once believed in Will shine again in grace</p>	<p>ตอนนี้มีผู้คนมากมายล้มตาย หากเธอใส่ใจสิ่งมีชีวิต ทั้งหลาย ทำให้เป็นสถานที่ที่ดีกว่านี้สำหรับฉันและเธอ จากนั้นโลกที่เราฝันถึง จะปรากฏใบหน้าที่ยิ้มสุข และโลกที่เราเคยเชื่อมั่นจะส่องสว่างงดงามอีกครั้ง</p>
<p>Then why do we keep strangling life Wound this earth, crucify it's soul Though it's plain to see, this world is heavenly Be God's glow.</p>	<p>เช่นนั้นแล้วเหตุใดเรายังทำลายชีวิต สร้างบาดแผล ให้โลกใบนี้ ทำลายจิตวิญญาณของมัน ทั้งที่ต่างก็ เห็นชัดเจนว่าโลกที่เรามีเป็นดังสรวงสวรรค์ของ พระเจ้า</p>
<p>We could fly so high Let our spirits never die In my heart I feel You are all my brothers</p>	<p>เราจะบินโฉบเล่นไปได้สูงสุดฟ้า เมื่อจิตวิญญาณไม่มี วันตาย ฉันรู้สึกได้ในหัวใจ ว่าเธอทุกคนเป็นดังพี่น้อง</p>
<p>Create a world with no fear Together we'll cry happy tears See the nations turn Their swords into plowshares</p>	<p>สร้างสรรค์โลกที่ไร้ความหวาดกลัว เราจะร่วมหลั่งน้ำตาแห่งความสุขไปด้วยกัน ชาติต่างๆจะเปลี่ยนจากถือดาบเป็นค้ำพรวัว</p>
<p>We could really get there If you cared enough for the living Make a little space to make a better place. Heal the world Make it a better place For you and for me and the entire human race</p>	<p>เราสามารถไปถึงจุดนั้นได้จริงๆ หากเธอใส่ใจ สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย แบ่งปันพื้นที่สักนิด เพื่อให้ สถานที่น่าอยู่ยิ่งขึ้น ร่วมกันเยียวยาโลกใบนี้ ทำให้ มันเป็นที่ดีกว่านี้ เพื่อเธอ ฉัน และพองเพื่อนมนุษย์ ทั้งหลาย</p>
<p>There are people dying If you care enough for the living Make a better place for You and for me.</p>	<p>ตอนนี้มีผู้คนมากมายล้มตาย หากเธอใส่ใจสิ่งมีชีวิต ทั้งหลาย ทำให้เป็นสถานที่ที่ดีกว่านี้สำหรับฉันและเธอ</p>

ใบความรู้ที่ 2

พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

ความสำคัญของพลเมืองดี

1. ความสำคัญของพลเมืองดี

พลเมืองดีมีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างมาก โดยอาจแยกกล่าวถึงความสำคัญของพลเมืองดีได้ 3 ประการ

1.1 ด้านสังคม การเป็นพลเมืองดีจะทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสันติสุข เพราะคนในสังคมจะช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อย และร่วมกันพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า หลีกเลี่ยงความขัดแย้งในสังคม พลเมืองที่ดีจะปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่พลเมืองที่ประพฤติไม่ดี ในด้านการเสียสละต่างๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ พลเมืองดีจะประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ประหยัด และออมทรัพย์ไว้ใช้ในยามจำเป็น เช่น ยามป่วยไข้ ถูกเงิน เป็นต้น และอาจนำทรัพย์ที่ออมไว้มาลงทุนทำธุรกิจเพื่อหาเลี้ยงชีพ รวมทั้งนำทรัพย์ที่ออมไว้มาทำให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ

1.3 ด้านการเมืองการปกครอง พลเมืองดีจะเป็นผู้ที่เคารพกฎหมาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน รวมทั้งไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น พลเมืองดีนั้นจะรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองตามกฎหมาย มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองการปกครอง เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่าพลเมืองมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ฉะนั้น ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคมเป็นพลเมืองดี ย่อมทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. คุณลักษณะของพลเมืองดี

คุณลักษณะของพลเมืองดีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น และช่วยจรรโลงให้สังคมประเทศชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า มีดังนี้

- 2.1 ต้องเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย
- 2.2 ต้องเป็นบุคคลที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น
- 2.3 ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก
- 2.4 ต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผล ใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นของคนบุคคลอื่นเสมอ
- 2.5 ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน
- 2.6 ต้องเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ของชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก หรือองค์กรที่ตนสังกัดอยู่ เช่น ร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนให้ดีขึ้น เป็นต้น

2.7 ต้องเป็นบุคคลที่มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

พลเมืองที่ดีมีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ จะเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ และสังคมโลกเสมอ ประเทศใดก็ตามที่มีพลเมืองดีเป็นจำนวนมาก ประเทศนั้นก็จะมีความสงบสุขและเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการพัฒนาตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

ถ้าบุคคลตระหนักถึงคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีต่อประเทศชาติและสังคมโลกทั้ง 7 ประการดังกล่าวแล้ว ก็สมควรจะพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะดังกล่าวด้วย เพื่อที่จะได้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งแนวทางการพัฒนาตนเป็นพลเมืองดี มีดังนี้

3.1 การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ในครอบครัวจะประกอบด้วยสมาชิกที่สำคัญ ได้แก่ พ่อ แม่ และลูก ในบางครอบครัวคนอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เมื่อเราอยู่ร่วมกันในครอบครัว สมาชิกทุกคนต่างก็มีบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ เช่น

หน้าที่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

- หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว
- อบรมสั่งสอน
- ให้การศึกษาแก่ลูก
- อื่น ๆ

หน้าที่ของลูกที่มีต่อพ่อแม่

- ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่
- ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- เคารพเชื่อฟังพ่อแม่
- อื่น ๆ

นอกจากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะของสมาชิกที่ดีของครอบครัวแล้ว ทุกคนควรปฏิบัติตามข้อตกลงของครอบครัว และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างมีความสุข

3.2 การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน เมื่อเราอยู่ในโรงเรียน เราทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้ ซึ่งเราต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น

- เมื่อมาโรงเรียน เราต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ มาให้ทันเข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้า

- เมื่ออยู่ในโรงเรียน เราต้องช่วยกันรักษาความสะอาดในห้องเรียน และในบริเวณต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งขณะลงในถึงขณะที่โรงเรียนจัดให้

- ให้ความเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ ตั้งใจเรียนหนังสือ รวมทั้งทำงานต่าง ๆ ที่ครูมอบหมายด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่

นอกจากนี้ เราควรปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียนและโรงเรียน เช่น

- ปฏิบัติในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ต้องรู้ว่าเมื่อเราเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร และเมื่อเป็นผู้ตามควรปฏิบัติตนอย่างไร

- รู้จักแสดงความคิดเห็นตามสิทธิของตนเอง รวมทั้งรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเคารพข้อตกลงของคนส่วนใหญ่

- ถ้าเกิดข้อขัดแย้งกัน ให้แก้ปัญหาด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์หรือพลังกำลังในการแก้ปัญหา เพราะไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง แต่กลับจะทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

- ในการแข่งขันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การแข่งกีฬา การประกวดในด้านต่าง ๆ ต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้จักแพ้ ชนะ และให้อภัย รวมทั้งยอมรับในคำตัดสินของคณะกรรมการ

3.3 การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน การปฏิบัติตนในฐานะตนในฐานะสมาชิกของ

ชุมชน สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งในวัยของนักเรียนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของชุมชน เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยข้ามถนนตรงทางม้าลาย หรือสะพานลอย ไม่วิ่งข้ามถนนตัดหน้ารถ ไม่ทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ ไม่ทำลายสิ่งของที่เป็นของสาธารณะ และทรัพย์สินส่วนตัวของผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายเพราะความสนุกสนานของตนเอง

2. เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ ในแต่ละชุมชนจะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีการทำบุญเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง

3. บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เช่น ช่วยเก็บเศษขยะที่พบเห็นในบริเวณต่าง ๆ ช่วยดูแลต้นไม้ ดอกไม้ในสวนสาธารณะของชุมชน

4. ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้ทุกคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เช่น ชุมชนที่มีป่าชายเลน ควรจะร่วมใจกันอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้เป็นที่อยู่ของสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งยังเป็นแหล่งหลบภัยของลูกสัตว์น้ำอีกด้วย

ชุมชนที่อยู่ติดชายทะเล ควรร่วมใจกันรักษาความสะอาดของชายหาด เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชน

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนควรเป็นความร่วมมือกันหลายฝ่ายระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

3.4 การเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก

1. เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม เมื่อ พลเมืองทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม และทบทวนญัตติของกฎหมาย เช่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือไม่กระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดก็จะทำให้รัฐไม่ต้องเสียงบประมาณในการ ป้องกัน ปรามปรามและจับกุมผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษ

นอกจากนี้ยังทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบสงบสุขทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ที่ไม่หวาดระแวงคิดร้ายต่อกัน

2. เป็นผู้มีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทุกคนย่อมมีอิสระเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งการรู้จักการใช้เหตุผลในการดำเนินงาน จะทำให้ช่วยประสานความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีงามต่อกัน

3. ยอมรับมติของเสียงส่วนใหญ่ เมื่อ มีความขัดแย้งกันในการดำเนินกิจกรรมอันเกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องตัดสินใจด้วยการใช้เสียงข้างมากเข้าช่วย และมติส่วนใหญ่ตกลงว่าอย่างไร ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับความคิดของเรา เราก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะเป็นมติของเสียงส่วนใหญ่

4. เป็นผู้ที่มีน้ำใจประชาธิปไตย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องมีความเสียสละ ในเรื่องที่เป็น เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย เป็นการส่งผลต่อความมั่นคง และความก้าวหน้าขององค์กร ซึ่งสุดท้ายแล้วผลประโยชน์ดังกล่าวก็ย้อนกลับมาสู่สมาชิกของสังคม เช่นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถึงแม้ว่าเราจะมีอาชีพบางอย่างที่มีรายได้ตลอดเวลา เช่นค้าขาย แต่ก็ยอมเสียเวลาค้าขายเพื่อไปลงสิทธิเลือกตั้ง บางครั้งเราต้องมึน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมส่วนร่วม เช่น การสมัครเป็นกรรมการเลือกตั้ง หรือสมาคมบำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

5. เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นควร รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นเช่นบุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด แต่ต้องไม่เป็นการพูดแสดงความคิดเห็นที่ใส่ร้ายผู้อื่นให้เสียหาย

6. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ย่อมต้องมีการทำงานเป็นหมู่คณะ จึงต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในงานนั้นๆ ให้สมาชิกแต่ละคนนำไปปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายไว้อย่างเต็มที่

7. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง การปกครอง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง เป็นต้น

8. มีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ช่วย สอดส่องพฤติกรรมชั่วร้ายของเยาวชนในสถานบันเทิงต่าง ไม่หลงเชื่อข่าวลือคำกล่าวร้ายโจมตี ไม่มองผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับเราเป็นศัตรู รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆด้วยสันติวิธี

9. มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามหลักธรรม ทุกคนควรมีศีลธรรมไว้เป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสม ถึงแม้จะไม่มียกโทษใดๆก็ตามการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1. การใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับต่างๆ เมื่อ อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ทุกคนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศ เช่นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งสมาชิกองค์กรส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อเลือกตัวแทนไปทำหน้าที่บริหารประเทศหรือท้องถิ่นทั่วไป

2. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนทุกคนล้วนมีส่วนร่วมมือกันสอดส่องดูแล การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลหรือตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กร ต่างๆ เพื่อไม่ให้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้อง

3. การเป็นแกนนำปลุกจิตสำนึกให้แก่ผู้อื่นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจของรัฐ โดยการเป็นแกนนำนั้นสามารถปฏิบัติได้หลายอย่าง เช่น ประกาศโฆษณาประชาสัมพันธ์ การเข้าไปชี้แจงเป็นรายบุคคลการจัดให้มีการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อ ประเด็นที่มีผลกระทบต่อสังคม

ใบงานที่ 1

“Money is yours but resources belong to the society”

“เงินทองเป็นของคุณก็จริง แต่ทรัพยากรนั้นเป็นสมบัติของส่วนรวมนะ...”

(เรื่องดีๆนี้ส่งต่อกันมาทางเมลล์ (e-mail) และ ไลน์ (line) ที่หาที่มาไม่ได้ แต่อ่านแล้วเราได้แง่คิดดีๆที่เราสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ก็เลยอยากแบ่งปันให้เพื่อนๆ ได้อ่าน ลองอ่านดูนะ..ถ้าอ่านแล้วคิดว่าดีก็อย่าลืมบอกต่อกันด้วยนะจ๊ะ)

เยอรมันเป็นประเทศซึ่งพัฒนาอุตสาหกรรมไปไกลแล้ว ประเทศนี้เป็นผู้ผลิตสินค้าชั้นนำอย่างเช่น เบนซ์ บีเอ็มดับเบิลยู ซีเมนส์ เป็นต้น บั้มที่ใช้ในเตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์ผลิตขึ้นในเมืองเล็กๆแห่งหนึ่งของประเทศนี้ ในประเทศซึ่งมีการพัฒนาไปไกลเช่นนี้ คนส่วนใหญ่คงคิดว่าประชาชนชาวเยอรมันคงใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยอย่างน้อย นั่นเป็นความรู้สึกของผมก่อนเดินทางไปศึกษาทำงานที่นั่น เมื่อผมเดินทางถึงฮัมบวร์ก เพื่อนร่วมชาติซึ่งทำงานอยู่ที่นั่นจัดให้มีการเลี้ยงต้อนรับผมที่ภัตตาคาร ขณะที่เราเดินเข้าไปในภัตตาคาร เราพบว่าโต๊ะจำนวนมากวางอยู่ มีโต๊ะหนึ่งมีหนุ่มสาวคู่หนึ่งกำลังนั่งกินอาหารกันอยู่บนโต๊ะของทั้งคู่ มีอาหารอยู่เพียงสองจาน และเบียร์อีกสองกระป๋อง ผมคิดสงสัยอยู่ในใจว่า อาหารมีอย่างง่าย ๆ อย่างนี้ จะทำให้เกิดบรรยากาศโรแมนติกขึ้นได้อย่างไร และสาวน้อยคนนี้จะเลิกคบกับไอ้หนุ่มขี้เหนียวคนนั้นหรือไม่ มีหญิงสูงอายุอีกสองสามคนนั่งอยู่อีกโต๊ะหนึ่ง เมื่อคนเสิร์ฟนำอาหารมาบริการ เขาจะทำการแบ่งอาหารให้กับลูกค้านั่งที่นั่น และทุกคนจะกินอาหารจนหมดสิ้น ไม่มีเศษเหลืออยู่บนจานให้เห็น พวกเราไม่ได้ให้ความสนใจกับผู้คนเหล่านั้นมากนัก เพราะเรากำลังนั่งรออาหารหลายจานที่ได้สั่งไปแล้วด้วยความหิวโหย อาหารเสิร์ฟออกได้รวดเร็วดี คงเป็นเพราะภัตตาคารมีแขกน้อย เราใช้เวลาในการกินอาหารเย็นมื้อนั้นไม่นาน เพราะเรายังมีกิจกรรมอื่นรออยู่ ขณะที่เราลุกออกจากโต๊ะ ยังมีอาหารเหลือคาจานอยู่อีกราวหนึ่งในสาม ขณะที่เดินออกจากภัตตาคาร เราได้ยินเสียงใครร้องทักให้หยุด เราหันมอง เห็นเป็นหญิงสูงอายุกลุ่มนั้นกำลังพูดคุยกับเจ้าของภัตตาคารด้วยภาษาเยอรมัน เมื่อเขาเริ่มพูดคุยกับเราเป็นภาษาอังกฤษ เราจึงเข้าใจที่เขาไม่พอใจการกินที่กินข้างว้างของพวกเรา เราออกอาการหงุดหงิดทันทีที่เขาเข้ามาข่มขู่ยามเกินกว่าเหตุ "พวกเราจ่ายค่าอาหารแล้ว มันไม่ใช่เงงการอะไรของพวกคุณสักหน่อย" เพื่อนของเราคนหนึ่งชื่อ กุย (Gui) ตอกหน้าหญิงสูงอายุเหล่านั้น หญิงเหล่านั้น โกรธกริ้วเป็นพินเป็นไฟขึ้นมาทันที หนึ่งในนั้นหยิบมือถือขึ้นมาต่อสายถึงใครบางคน ไม่นานชายในชุดเครื่องแบบเจ้าหน้าที่องค์กรสวัสดิการสังคม (Social Security organization) ก็มาปรากฏกาย ภายหลังจากฟังความจรรยาเรื่องว่าอะไรขึ้น เขาก็สั่งปรับพวกเราเป็นเงิน 50 มาร์ค พวกเราทุกคนต่างเงิบกริบ เพื่อนซึ่งพักอยู่ในเมืองนี้หยิบเงิน 50 มาร์คส่งให้ไปพร้อมกล่าวขอโทษขอโพยซ้ำๆ เจ้าหน้าที่ผู้นั้นกล่าวกับเรา ด้วยน้ำเสียงที่เข้มงวดว่า "สั่งอาหารเท่าที่พวกคุณจะกินได้หมด เงินทองเป็นของคุณก็จริง แต่ทรัพยากรเป็นสมบัติส่วนรวม มีคนอีกจำนวนมากในโลกนี้ที่อดอยากหิวโหย พวกคุณไม่มีเหตุผล ที่จะใช้ทรัพยากรอย่างทิ้งๆขว้างๆ" สีหน้าพวกเราเปลี่ยนเป็นสีแดง เราเห็นด้วยกับคำพูด

ของเขาหมดหัวใจ ทัศนคติของผู้คนในประเทศร่ำรวยแห่งนี้ทำเอาพวกเราอับอายขายขี้หน้า เราต้องทบทวน
พิจารณาตัวเองกันจริงๆ จังๆ ในประเด็นนี้ พวกเรามาจากประเทศด้อยพัฒนาที่มีทรัพยากรไม่อุดมสมบูรณ์
นัก แต่เพื่อปกป้องปมด้อยเหล่านี้ เราจึงสั่งอาหารมากมาย และจงใจให้เหลือในยามจัดเลี้ยงผู้อื่น บทเรียนนี้
สอนเราให้คิดอย่างจริงจังเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนนิสัยไม่ดีเหล่านี้เสีย เพื่อนผู้จ่ายค่าปรับถ่ายสำเนาใบเสร็จ
ค่าปรับแล้วมอบให้กับพวกเราทุกคนพวกเราทุกคนรับเก็บไว้โดยคฤณี และนำแปะไว้ข้างฝาเพื่อเตือนใจ
ตลอดไปว่า เราจะไม่ทำตัวเป็น 'คางคกขี้นวอ' อีกอย่างเด็ดขาด...

ประเด็น

- 1. ลองคิดดูนะถ้าเราเป็น “สาวน้อย” เราจะทำตามที่เขาคิดใหม่

.....
.....
.....

- 2. ถามตัวเองดูซิว่าในแต่ละวันเราทานอาหาร “หมด” หรือ “ไม่หมด”

.....
.....
.....

- 3. อ่านข้อความข้างต้นแล้วเราจะ “บอกต่อ” หรือ “ไม่บอกต่อ”

.....
.....
.....
.....
.....

- 4. ช่วยรณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ากันเถอะ

.....
.....
.....
.....
.....

- 5. อยากขอบคุณข้อความดีๆนี้จัง เขียนเลข...

.....
.....
.....

ใบงานที่ 2

ประเด็น

1. การปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม
2. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ
3. การปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมโลก
4. การใช้และการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโลก

จากประเด็น 4 เป็นประเด็น

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนเขียนความคิดของตนลงในกระดาษ
2. จับคู่เป็น 2 คน ให้นำความคิดในข้อ 1 มารวมกัน เป็น 1 ความคิด
3. จับกลุ่มจากข้อ 2 เป็น 3 คู่ (6 คน) ให้นำความคิดจากข้อ 2 มารวมกันเป็น 1 ความคิด
4. รวมเป็นกลุ่มใหญ่ ให้นำความคิดจากข้อ 3 มารวมกันเป็น 1 ความคิด
5. อยากบอกว่าการพลังของเราช่วยโลกนี้ได้อย่างไร

ใบงานที่ 3

ประเด็น

1. ท่านมีแผนพัฒนาตนเองอย่างไรในการปฏิบัติหน้าที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีแผนพัฒนาชุมชนอย่างไร เพื่อรณรงค์ให้คนชุมชนเสียสละเพื่อส่วนรวมและดำรงตนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในฐานะที่เป็นพลเมืองโลก ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของโลกอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

4. พฤติกรรมใดบ้างที่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมและท่านมีวิธีการป้องกันและแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เรื่อง.....วันที่.....
 กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ผู้สอนสังเกตการทำงานของผู้เรียน โดยทำเครื่องหมายถูกลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

ที่ ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม			การมีส่วนร่วม ร่วมแสดง ความคิดเห็นในการ อภิปราย			การรับฟัง ความคิด เห็นของผู้ อื่น			การตอบ คำถาม			ความรับผิดชอบ ต่องาน ที่ได้รับมอบ หมาย			รวม คะแนน
	2	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	0	
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																

เกณฑ์การประเมิน

ให้คะแนน 0-4 ถ้าการทำงานนั้นอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ให้คะแนน 5-7 ถ้าการทำงานนั้นอยู่ในระดับพอใช้

ให้คะแนน 8-10 ถ้าการทำงานนั้นอยู่ในระดับดี

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แบบวัดเจตคติ

เรื่อง ค่านิยม“คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง”

คำอธิบาย ให้ผู้เรียนตอบคำถามทุกข้อ โดยข้อใดที่ท่านเห็นด้วยให้ทำเครื่องหมาย √ และข้อใดที่ท่านไม่เห็นด้วย ให้ทำเครื่องหมาย x หน้าข้อคำถาม

- 1. ท่านคิดว่า หากทุกคนดำรงตนโดยไม่เห็นแก่ตัว มีส่วนช่วยให้สังคมมีความสุข
- 2. ท่านคิดว่า การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวม
- 3. ผลประโยชน์ของตนเองสำคัญที่สุด
- 4. เจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้นมีหน้าที่ปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมประเทศชาติ
- 5. การค้าขายระหว่างประเทศควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของกิจการเป็นหลัก
- 6. คนเก่งสามารถช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้าได้มากกว่า
- 7. ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าตัวเอง
- 8. การเสียภาษีเป็นหน้าที่ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ
- 9. การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดคือการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- 10. การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในโลก

เฉลย

1. ✓ 2. ✓ 3. X 4. X 5. X
6. X 7. ✓ 8. ✓ 9. ✓ 10. ✓

เกณฑ์การประเมินค่า

หากผู้เรียนตอบถูก 9-10 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองมากที่สุด

หากผู้เรียนตอบถูก 7-8 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองมาก

หากผู้เรียนตอบถูก 5-6 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองปานกลาง

หากผู้เรียนตอบถูก 3-4 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองน้อย

หากผู้เรียนตอบถูก 1-2 ข้อ แปลผลว่า ผู้เรียนมีเจตคติต่อค่านิยมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และต่อชาติ มากกว่าผลประโยชน์ของตนเองน้อยมาก

เรื่องที่ 6 ค่ายมองหน้าแลหลัง ชุมชนของเรา

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

เพื่อเสริมสร้างค่านิยมความรักชาติ ความภูมิใจในความเป็นไทย ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม และการมีจิตอาสาสมัคร ใฝ่หาความรู้ ความสามารถของตน ความรักความสามัคคี การให้การแบ่งปัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม และเฝ้าระวัง และวางแผนสมบัติของชาติ โดยเห็นแก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ค่านิยมที่เป็นเป้าหมายของการจัดกิจกรรม

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน
3. กตัญญูต่อชาติและชุมชน
4. ใฝ่หาความรู้
5. คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน
2. เพื่อให้เกิดการความเข้าใจและพัฒนาคุณค่าของสถานที่สำคัญ บุคคลสำคัญของชุมชน ผู้การสร้างความภาคภูมิใจในชุมชน
3. เกิดความสามัคคี นำนักศึกษาใกล้ชิดชุมชน สร้างสัมพันธภาพอันดีงามกับชุมชน

เนื้อหาสาระ

1. การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อการสำรวจชุมชน
2. การเก็บข้อมูลโดยการสำรวจชุมชน
3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
4. การนำเสนอข้อมูล และการสร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ชุมชน

ระยะเวลา 3 วัน

ขั้นตอนการ

1. จัดเวทีเสวนาระหว่างผู้สอน ผู้เรียน ภูมิปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้สูงอายุในชุมชน เรื่อง การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้รู้ หลักฐานที่ปรากฏ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์หลักฐาน การตีความข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล การสรุปความรู้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชุมชน บุคคลสำคัญของชุมชนในประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาที่ภาคภูมิใจ ฯลฯ เพื่อเตรียมการจัดค่ายมอหน้าแลหลังชุมชนของเรา

2. เปิดค่าย ทำความตกลงในกรอบกิจกรรมการเข้าค่ายและการศึกษาเรียนรู้ ความร่วมมือของฝ่ายต่างๆ ทำฝ่ายสถานศึกษา ผู้เรียน และชุมชน และเตรียมการวางแผนสำรวจชุมชน โดยผู้สอน ผู้เรียน และภูมิปัญญา ร่วมกับผู้นำในชุมชน ร่วมกันวางแผนในการสำรวจชุมชน ทั้งจากการศึกษาเอกสาร หลักฐานทางประวัติศาสตร์ การกำหนดบุคลากรผู้ให้ข้อมูล การเตรียมการเข้าศึกษาข้อมูลในพื้นที่ แบ่งกลุ่มรับผิดชอบภารกิจ

3. ออกสำรวจชุมชน โดยกลุ่มที่รับผิดชอบในการสำรวจชุมชนที่ได้แบ่งภารกิจต่างๆ ไว้แล้ว โดยมีแบบฟอร์มการศึกษาข้อมูล เก็บข้อมูลทั้งการบันทึกด้วยเอกสารและภาพนิ่ง วิดีโอ รวมทั้งกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ศาสนา เช่น ภาพกิจกรรมในพระอุโบสถ เพลงพื้นเมือง ประเพณีสืบชะตา ประเพณีบวชป่า ประเพณีผูกเสี่ยว (ถ้ามี) รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดี เช่น เจดีย์เก่า กำแพงเมืองเก่าที่เป็นซากปรักหักพัง เส้นทางเดินทัพ ฯลฯ

4. กลุ่มรับผิดชอบ ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับภูมิปัญญา ผู้สูงอายุ นักพรต นักบวช เพื่อให้เห็นถึงลักษณะของชุมชน หลักฐาน ความเป็นมาของชุมชน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญของชุมชน ความภาคภูมิใจที่มีต่อชุมชนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชาติ การป้องกันความเสื่อมสลายของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ จากวิวัฒนาการของวิถีชีวิตของชาวบ้าน และจากการทำลายของมนุษย์ ร่วมกันสรุปผลการค้นพบข้อมูล หลักฐาน แหล่งเรียนรู้ ฯลฯ ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน และจัดเรียงลำดับความสำคัญของการค้นพบครั้งนี้ ตามความภูมิใจของกลุ่มคัดเลือกการค้นพบที่สำคัญ 1-3 เรื่อง ที่ภาคภูมิใจ เพื่อนำเสนอในที่ประชุมใหญ่

5. ร่วมกันเตรียมการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านมาผ่านการสังเคราะห์แล้ว ต่อที่ประชุมค่าย เช่น เอกสาร ป้ายนิทรรศการ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาที่จะเป็นวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ภาพถ่าย วิดีโอ ประกอบการบรรยาย ประเด็นการอภิปรายหรือเสวนา แบบประเมินความพึงพอใจ ความประทับใจ ของสมาชิกค่าย ฯลฯ

6. นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุม ซึ่งมีทั้งฝ่ายสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน ซึ่งสถานศึกษาเชิญมาร่วมเสวนา และชมนิทรรศการ โดยมีหัวหน้ากลุ่มผู้เรียนเป็นพิธีกรนำเสนอ และมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา เปิดเวทีเสวนาให้มีการแสดงความคิดเห็น และแสดงความคิดเห็นภาคภูมิใจต่อประวัติศาสตร์ ประวัติชุมชน และประวัติบุคคลสำคัญที่มีต่อชุมชน สังคม และชาติบ้านเมือง ติดตามประเด็นที่เสนอ หรือเสนอประเด็นเพิ่มเติม และให้ผู้ร่วมเสวนามีโอกาสได้ชมนิทรรศการที่กลุ่มจัดขึ้น รวมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนาและ

สืบสานประวัติศาสตร์ชุมชนในอนาคต เช่น การเผยแพร่ทางข้อมูลโซเชี่ยลมีเดีย การจัดกิจกรรม การท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม Walk Rally ของสถานศึกษาในและนอกพื้นที่ เป็นต้น ให้กลุ่มผู้เรียน ได้จัดทำเพิ่ม รายงานกิจกรรมค่ายเป็นเอกสารอ้างอิงต่อไป

7. ประมวลผลการจัดค่ายมอหน้าแลหลังชุมชนของเราเอง โดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่หลากหลาย ทั้งฝ่ายผู้จัด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมค่าย ประชาชนที่เกี่ยวข้องในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่ม OTOP ฯลฯ เป็นต้น กระบวนการประมวลผลมีหลากหลายวิธี เช่น ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือข้อมูลจากการประเมินความพึงพอใจ

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน ร่วมกันวางแผนจัดทำขึ้น เพื่อเป็นโครงการต่อยอดการสืบสานประวัติศาสตร์ชุมชนที่เป็นผลผลิตของกิจกรรมค่ายมอหน้าแลหลังชุมชนของเรา เพื่อให้ผลผลิตจากกิจกรรมดังกล่าว มีการส่งเสริม เผยแพร่และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนมากขึ้น ทำให้เรื่องราวที่มีคุณค่าและสร้างความประทับใจในอดีตได้รับการส่งเสริม เผยแพร่และเพิ่มศักยภาพในด้านพัฒนาชุมชนต่อเนื่องในอนาคต เช่น การทำเว็บไซต์ชุมชนด้านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชุมชนและของชาติที่น่าสนใจ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะเชื่อมโยงไปสู่ศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต การพัฒนาศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพชุมชนที่จะขยายเป็นศูนย์ OTOP ของชุมชนต่อไป เป็นต้น กิจกรรมต่อเนื่องเหล่านี้ สถานศึกษาโดยผู้สอนและผู้เรียนและชุมชน ร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายจะร่วมกันริเริ่ม สร้างสรรค์ โดยการช่วยเหลือส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

สื่อ/แหล่งค้นคว้า/ใบความรู้

1. แหล่งค้นคว้าในชุมชน-นอกชุมชน เช่น เอกสารประชาสัมพันธ์สถานที่สำคัญ สถานที่เก่าแก่ ภูมิปัญญา ผู้รู้ในชุมชน วัด และสถานที่สำคัญทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด
2. ใบงาน เช่น แบบสำรวจชุมชน ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน เครื่องมือในการสำรวจ สัมภาษณ์ เก็บข้อมูลชุมชน แบบประเมินความพึงพอใจ ประเด็นในการสนทนา สัมภาษณ์บุคคลเพื่อการประเมินผล
3. เครื่องมือประกอบการเก็บข้อมูลชุมชน เช่น กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง
4. ใบความรู้เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา หลักฐานทางประวัติศาสตร์ แผ่นพับ เอกสารโฆษณาประชาสัมพันธ์

การวัดและประเมินผล

1. เป็นการตรวจสอบประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียนทั้งการสังเกตพฤติกรรม และประเมินผลงานที่ได้จากการปฏิบัติจริง ในระหว่างการเรียนรู้ เช่น บทบาทความร่วมมือในการศึกษาชุมชนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ การนำเสนอข้อมูล การจัดทำนิทรรศการ ฯลฯ

2. ประเมินจากความร่วมมือของบุคคลในชุมชน เช่น ผู้นำ ผู้รู้ ภูมิปัญญา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

3. ประเมินจากการสนทนา สัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง

กำหนดการจัดกิจกรรมค่ายมอหน้า แลหลังชุมชนของเรา

วัน/เวลา	07.00-08.00 น.	08.00-09.00 น.	09.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.	11.00-12.00 น.		13.00-14.00 น.	14.00-15.00 น.	15.00-16.00 น.	16.00-17.00 น.	17.00-18.00 น.	18.00-19.00 น.	19.00-21.00 น.
วันที่ 1	ลงทะเบียน	ชี้แจง วัตถุประสงค์ พิธีเปิด	การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ สํารวจชุมชน ทักษะการพูดคุย (กระบวนการกลุ่มและจัด เวทีเสวนา)		แบ่งกลุ่ม วางแผน การ สํารวจชุมชน (แบ่งพื้นที่ให้ เหมาะสมกับเวลาที่ ลงพื้นที่สํารวจ และจำนวน สมาชิกกลุ่ม)	12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน	ออกสํารวจชุมชน				พักตามอัยาศัย รับประทานอาหารเย็น		วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จาก วันแรก
วัน/เวลา	05.30 น.	06.00-12.00 น.		10.00-12.00 น.			13.00 – 17.00 น.			17.00 -18.30 น.		18.30-22.30	
วันที่ 2	ตื่นนอนทำ ภารกิจส่วนตัว	ออกสํารวจชุมชน (ต่อ) (รับประทานอาหาร เช้าในพื้นที่)		สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การสํารวจ			เตรียมนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่พึงพอใจ รวมทั้ง การจัดนิทรรศการ				พักประทานอาหาร	กิจกรรม การนำเสนอ ข้อมูลชุมชน	
วัน/เวลา	08.30 – 12.00 น.						13.00 – 14.30 น.	14.30- 15.00 น.	15.00 – 15.30 น.		15.30 – 22.30 น.		
วันที่ 3	- ชมนิทรรศการ - เวทีประมวลผล การวิเคราะห์คุณค่าการสะท้อนความรู้ และความรู้สึก การสร้าง ความภาคภูมิใจ					เวที (ต่อ)	ประเมินผล		พิธีปิด		เดินทางกลับบ้าน		

หมายเหตุ กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ประเด็นเสวนา

ประเด็นประกอบการเสวนา และอภิปรายเพื่อแสดงความชื่นชม และภาคภูมิใจต่อประวัติศาสตร์ของบุคคลและสถานที่ รวมทั้งกิจกรรมอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชุมชน

1. มีความจำเป็นและความสำคัญหรือไม่ อย่างไร ที่จะนำเอาความเป็นประวัติศาสตร์ของชุมชน ทั้งส่วนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผลงานของภูมิปัญญา ความกล้าหาญเสียสละเพื่อบ้านเมือง ฯลฯ มาศึกษาเรียนรู้ ในขณะที่ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีร่วมสมัยกำลังพัฒนาไปสู่อนาคตอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน
2. จะมีแนวทางอย่างไรหรือไม่ในการเชื่อมโยงแนวคิด ผลงาน และประสบการณ์ทั้งบวกและลบในอดีตให้สอดคล้องกับการพัฒนาไปสู่อนาคตของชุมชน ที่เต็มไปด้วยความทันสมัยของปัจจุบันอย่างหลากหลาย โดยไม่ขัดแย้งกัน
3. การนำประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าของชุมชนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาอนาคตของชุมชน จะมีส่วนในการส่งเสริมการพัฒนาประเทศชาติในส่วนรวมหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ประเด็นอื่นๆ ที่เห็นสมควร

แบบสำรวจชุมชนประกอบการเก็บข้อมูลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์

ตำบลอำเภอจังหวัด

1. อาณาเขต

1.1 ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบล
1.2 ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบล
1.3 ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบล
1.4 ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบล

2. ข้อมูลด้านหลักฐานทางประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อมูลด้านบุคคล

3.1 ผู้นำ/ประธานกลุ่ม ชมรม เครือข่าย

ชื่อ - นามสกุล	สถานที่ติดต่อ	ความรู้ความสามารถพิเศษ

3.2 คนเก่ง ด้านสุขภาพ การปกครอง อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน
ผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา อาสาสมัคร และอื่นๆ

ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ติดต่อ	ความสามารถพิเศษ

4. ข้อมูลด้านหน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานศึกษา โรงพยาบาล สถานีอนามัย และ
อื่นๆ

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร	สถานที่ติดต่อ	ความสำคัญ/ประโยชน์ต่อชุมชน

5. ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เช่น ป่าชุมชน อ่างเก็บ
น้ำ แม่น้ำ ลำคลอง ทะเล สถานที่เคารพของชุมชน เช่น ดอนปู่ตา กุ่ม และอื่นๆ

แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ	สถานที่ติดต่อ	ความสำคัญ/ประโยชน์ต่อชุมชน

6. ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป่าไม้ ทะเล ภูเขา แหล่งน้ำ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว	สถานที่ติดต่อ	ความสำคัญ/ประโยชน์ต่อชุมชน

ใบความรู้ที่ 1 องค์ความรู้ในเรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

1. ความหมายและความสำคัญของหลักฐานทางประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์

1. ความหมายของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ คือ ความพยายามของมนุษย์ในยุคและในสังคมที่ต้องการศึกษาเพื่อความเข้าใจถึงเหตุการณ์ ตลอดจนปรากฏการณ์ในอดีตว่าเกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างไร ทั้งนี้โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานร่วมสมัยประเภทต่างๆ ที่หลงเหลือจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

2. ความสำคัญของประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์นอกจากจะเป็นสิ่งที่สามารถหล่อหลอมเยาวชนให้มีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในชาติแล้ว ยังมีคุณค่าและความสำคัญต่อการสอนเยาวชนในประการอื่นๆ อีกด้วย เช่น

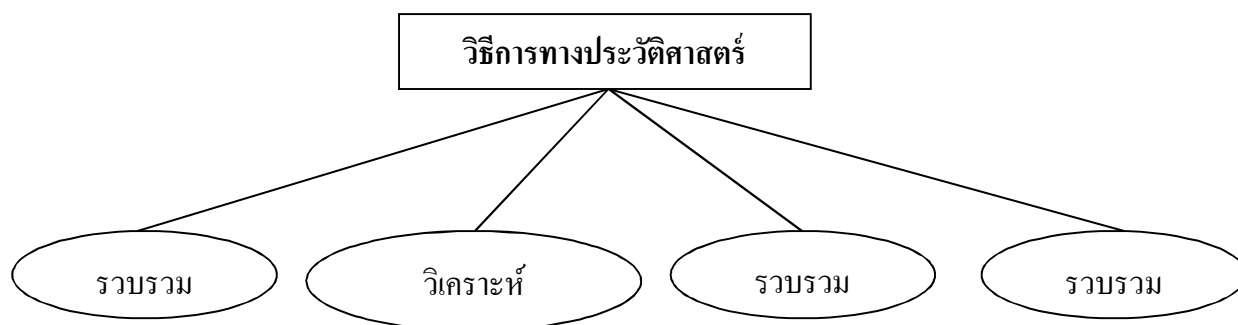
1. สอนให้เยาวชนรู้วิธีการ ตลอดจนเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้รู้ที่มาที่ไปของสิ่งนั้นๆ
2. สอนให้เยาวชนรู้จักตนเองและทราบถึงความสามารถของตนภายใต้เงื่อนไขและขีดจำกัดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในฐานะมนุษย์ชาติ
3. สอนให้เยาวชนรู้และเข้าใจความคิดของคนอื่นๆ ในสังคมนั้นได้กระจ่างขึ้น
4. สอนให้เยาวชนมีวิถีคิดที่มีเหตุผลและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงซึ่งเป็นวิถีคิดที่เป็นกลาง

2. หลักฐานทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นวิชาความรู้ที่ศึกษาหาข้อเท็จจริงในอดีต โดยอาศัยจากหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากหลักฐานที่ค้นพบมีอยู่เป็นจำนวนมาก นักประวัติศาสตร์จึงต้องเลือกสรรอย่างเหมาะสม เพื่อนำมาวิเคราะห์ตีความ และสรุปเป็นข้อเท็จจริงให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้จะต้องอาศัยกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์”

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์

การศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์หรือการศึกษาประวัติศาสตร์นักประวัติศาสตร์จะต้องมีวิธีการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน โดยใช้วิธีการศึกษาที่เรียกว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์หลักฐาน การตีความข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล สำหรับขั้นตอนต่างๆ นี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กระบวนการทางประวัติศาสตร์”

1.1 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลถือเป็นขั้นตอนแรกของวิธีการทางประวัติศาสตร์เริ่มจากนักประวัติศาสตร์ต้องการศึกษาเรื่องราวที่ตนอยากรู้และสนใจ ก็จะทำการรวบรวมค้นคว้าข้อมูล หรือหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ยากรู้ สำหรับข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) **หลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานปฐมภูมิ** เป็นข้อมูลหรือหลักฐานที่ได้รับจากการบันทึกของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง หรือผู้รู้เห็นเหตุการณ์นั้นด้วยตนเอง เช่น จดหมายเหตุ บันทึกหนังสือบันทึกความทรงจำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหลักฐานทางโบราณคดีต่างๆ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ จารึก ป้อมปราการ อาคารสถานที่ รูปปั้น เกรียตุตรา พระพุทธรูป เป็นต้น

ในสมัยเริ่มแรกนับตั้งแต่มนุษย์ประดิษฐ์ตัวอักษร ข้อมูลจากหลักฐานชั้นต้นจะปรากฏในรูปของการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในสมัยต่อมาข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะปรากฏอยู่ในลักษณะของภาพถ่ายสไลด์ ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ แถบบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2) **หลักฐานชั้นรองหรือหลักฐานทุติยภูมิ** เป็นผลงานการค้นคว้าที่เขียนหรือเรียบเรียงขึ้นภายหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้นแล้ว โดยอาศัยจากหลักฐานชั้นต้นทำการเขียนเรื่องราวหรือบันทึกเหตุการณ์นั้นๆ ขึ้นมา ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของบทความทางวิชาการและหนังสือต่างๆ เช่น พงศาวดาร ตำรา บันทึกจากคำบอกเล่าของผู้ที่มีใ้ได้อยู่ในเหตุการณ์ คำให้การหรือคำบอกเล่าของผู้ที่ได้ยิน ได้ฟังเรื่องราวจากผู้อื่นมาอีกทอดหนึ่ง รวมไปถึงผลงานการค้นคว้าของนักวิชาการ เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลที่เป็นหลักฐานชั้นรองจึงมีความสำคัญรองลงมาจากข้อมูลหลักฐานชั้นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อดีของหลักฐานชั้นรองคือ มีความง่าย และสะดวกในการศึกษาทำความเข้าใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพราะได้ผ่านการค้นคว้า การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์เหตุการณ์และอธิบายอย่างเป็นระบบโดยนักประวัติศาสตร์มาแล้ว

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์มักจะให้ความสำคัญหรือความเชื่อถือในหลักฐานชั้นต้นมากกว่าหลักฐานชั้นรอง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้จากการบันทึกของบุคคลที่รู้เห็นใกล้ชิดกับเหตุการณ์นั้นจริงๆ ทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพเหตุการณ์ หรือจินตนาการตามจนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ไม่ควรยึดถือข้อมูลจากฐานชั้นต้นมากเกินไปเพราะอาจทำให้ข้อมูลผิดพลาดได้ เช่น ผู้บันทึกขาดความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ที่ตนบันทึกหรือใส่ความรู้สึกส่วนตัวลงไปในกาเขียนเพื่อปกปิดบิดเบือนความจริง เป็นต้น

สำหรับการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน ให้เริ่มต้นจากการศึกษาหลักฐานชั้นรองก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการจะศึกษา แล้วจึงรวบรวมหลักฐานชั้นต้นซึ่งจะทำให้ได้รายละเอียดมากขึ้น

1.2 การวิเคราะห์หลักฐาน

หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ก็ต้องมาทำการประเมินหรือแยกแยะหลักฐานว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด การประเมินหรือการแยกแยะหลักฐานนี้ เราเรียกว่า “การวิเคราะห์หลักฐาน”

1.3 การตีความข้อมูล

การตีความข้อมูลเป็นขั้นตอนที่นักประวัติศาสตร์กระทำหลังจากที่ได้ทำการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน และนำข้อมูลหรือหลักฐานเหล่านั้นมาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วจึงทำการตีความข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การแปลความหมาย การวิพากษ์วิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การตีความข้อมูลจะต้องกระทำอย่างยุติธรรม ด้วยใจเป็นกลาง โดยยึดหลักที่ว่ามนุษย์ทำอะไร และเพราะอะไรจึงทำเช่นนั้น

ดังนั้นการตีความข้อมูลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ เพราะเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เผยแพร่อยู่ในขณะนี้ ล้วนมาจากการตีความโดยอาศัยหลักฐานและความมีเหตุผล เนื่องจากประวัติศาสตร์ไม่ได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต จึงต้องนำข้อมูลหรือหลักฐานที่มีอยู่มาตีความเพื่อสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของเหตุการณ์ในอดีต อย่างไรก็ตาม พึงจดจำให้ดีกว่าประวัติศาสตร์สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อมีการค้นพบหลักฐานหรือการตีความใหม่ๆ

กล่าวโดยสรุป ในการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลประเภทต่างๆ จะต้องพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบทุกแง่มุม หากความดีความหรืออคติสนใจลงไป อาจทำให้ประวัติศาสตร์เกิดการเปลี่ยนแปลง

1.4 การสังเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และตีความมาจัดระเบียบอย่างมีเอกภาพและผสมกลมกลืนเข้ากับข้อมูลที่หลากหลาย อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยนำมาเขียนหรือบันทึกเป็นเรื่องราวของอดีตในรูปของการพรรณนา วิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความสมดุล มีความต่อเนื่อง และตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด การพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยการอ้างอิง การใช้ภาษาจะต้องกระชับ ชัดเจน มีความต่อเนื่อง สามารถเขียนอธิบายถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ตลอดจนการเลือกใช้ถ้อยคำที่ สื่อสารเข้าใจง่าย ซึ่งจะช่วยให้ผลงานทางประวัติศาสตร์มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

การศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยขั้นตอนหรือวิธีการทางประวัติศาสตร์ดังที่กล่าวมานี้ ทำให้ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวของการสืบสวน ค้นคว้า วิจัย วิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ มีหลักฐานอ้างอิง ประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวในอดีตของไทย

การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของทุกชาติ จะมีวิธีการและแบบแผนเดียวกัน นั่นคือ มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์หลักฐาน การตีความข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล แต่จะแตกต่างกันตรงที่รายละเอียดของหลักฐานหรือข้อมูล เพราะแต่ละชาติจะมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เหมือนกัน

ส่วนใหญ่คนไทยสมัยก่อนมักจะถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านทางตำนาน ต่อมาจึงเริ่มมีการบันทึกเรื่องราวลงบนศิลาจารึก พงศาวดาร จดหมายเหตุ ซึ่งในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย นักประวัติศาสตร์จะต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะหลักฐานหรือข้อมูลบางประเภทมีความน่าเชื่อถือ น้อย ไม่มีความเป็นกลาง และไม่ครอบคลุมเรื่องราวทั้งหมด

3. การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวยุคก่อนประวัติศาสตร์ของไทย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน มีมนุษย์อาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์จึงมีความยุ่งยากมาก เนื่องจากไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานที่เป็น โครงกระดูกมนุษย์ กระดูกสัตว์ เครื่องมือหิน เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากโลหะ ภาชนะดินเผา เครื่องประดับ ภาพเขียนบนผนังถ้ำ ตลอดจนงานศิลปะทั้งหลายที่เป็น “โบราณวัตถุ” สิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “โบราณสถาน” หลักฐานประเภทโบราณสถานและโบราณวัตถุ เรียกว่า หลักฐานทางโบราณคดี และสถานที่พบหลักฐานทางโบราณคดี เราเรียกว่า แหล่งโบราณคดี ซึ่งมีกระจัดกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์นั้น สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1.1 แหล่งโบราณคดี ซึ่งจะบอกให้ทราบว่า แหล่งโบราณคดีนั้นมีการค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้ อะไรบ้าง อยู่ในยุคใด ตลอดจนในยุคสมัยนั้นๆ ผู้คนมีวิวัฒนาการความเป็นอยู่อย่างไร เป็นต้น

1.2 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เป็นสถานที่รวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบจากแหล่งโบราณคดีต่างๆ ซึ่งมีการจัดเก็บรักษาอย่างดี มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและเผยแพร่ความรู้ รวมทั้งเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ในทุกภาคของประเทศไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการตรวจสอบว่า หลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบเป็นของแท้มากน้อยเพียงใด โดยให้นักโบราณคดีทำการวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว

3. การตีความข้อมูล เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานทางโบราณคดี มาตีความว่าอยู่ในยุคสมัยใด เพื่อที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่าผู้คนในยุคนั้นมีวิถีการดำเนินชีวิตเป็นแบบใด

4. การสังเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการตีความทั้งหมดมาสังเคราะห์ รวบรวมเรื่องราวเข้าด้วยกัน เพื่ออธิบายการดำรงชีวิตของผู้คนยุคก่อนประวัติศาสตร์ในภาพรวม ไม่ว่าจะทางด้าน

การดำเนินชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม การติดต่อกับชุมชนภายนอก ระดับความเจริญของชุมชน การเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น เป็นต้น

2. การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาเรื่องราวในสมัยประวัติศาสตร์ของไทย

สมัยประวัติศาสตร์ของไทยเริ่มขึ้นเมื่อมีการบันทึกเรื่องราวเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นสมัยอาณาจักรโบราณต่างๆ เช่น อาณาจักรทวารวดี อาณาจักรละโว้ และอาณาจักรไทยที่สำคัญๆ เช่น อาณาจักรล้านนา อาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรอยุธยา จนถึงกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นต้น

1. การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาเรื่องราวในสมัยอาณาจักรโบราณ จากหลักฐานและการสำรวจทางโบราณคดี ทำให้ทราบว่า บางพื้นที่ในประเทศไทยเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรโบราณหลายแห่งที่มีการติดต่อกับดินแดนภายนอก เช่น จีน ลังกา อาหรับ อินเดีย เป็นต้น ทำให้วัฒนธรรมภายนอกได้เข้ามาเผยแพร่ยังดินแดนไทย ดังปรากฏหลักฐานในด้านต่างๆ เช่น ภาษา ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม ศิลปะต่างๆ เช่น เหรียญกษาปณ์ ศิลปจารึก พระพุทธรูป เจดีย์ ปราสาท เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ดินแดนประเทศไทยปัจจุบันเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรโบราณหลายแห่งดังนี้

1.1 อาณาจักรทวารวดี

สันนิษฐานว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐม หลักฐานที่พบมีทั้งซาก ศาสนสถาน พระพุทธรูป ธรรมจักร เหรียญที่มีการจารึกเป็นภาษาสันสกฤต รูปปูนปั้น ศิลปจารึกภาษามอญ เป็นต้น

1.2. อาณาจักรละโว้

สันนิษฐานว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดลพบุรี หลักฐานที่พบ เช่น จารึกภาษามอญบนเสาหิน จารึกบนฐานพระพุทธรูป ศิลปจารึกภาษาเขมร พระพุทธรูป เทวรูปในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นต้น

1.3 อาณาจักรตามพรลิงค์

สันนิษฐานว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช หลักฐานที่พบ เช่น ศิลปจารึกศิวลึงค์ เทวรูปในศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู พระพุทธรูป เครื่องถ้วยชามจีน เหรียญกษาปณ์ของต่างชาติ เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องราวของอาณาจักรเหล่านี้ นอกจากจะศึกษาจากหลักฐานทางโบราณคดีที่มีการขุดพบแล้ว ยังศึกษาจากบันทึกของชาวต่างชาติที่เข้ามาติดต่อค้าขาย เช่น บันทึกของจีน อินเดีย เป็นต้น เมื่อนักประวัติศาสตร์ได้ข้อมูลจากหลักฐานทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแล้วก็ต้องมาทำการศึกษาและวิเคราะห์ว่า มีความน่าเชื่อถือและเกี่ยวข้องกันมากน้อยเพียงใด เช่น เหรียญกษาปณ์ เครื่องถ้วยชาม เป็นของต่างชาติที่นำเข้ามา อายุของหลักฐานมีความเก่าแก่แค่ไหน รายละเอียดของหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรของชาวต่างชาติมีมากน้อยแค่ไหน น่าเชื่อถือหรือขัดแย้งกันหรือไม่ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ก็ต้องนำหลักฐานนั้นมาตีความอีกครั้ง เช่น จากการค้นพบเหรียญเงินที่มีจารึกว่า “ทวารวดี” นั้นน่าจะเป็นชื่อเมือง ชื่อคน หรือชื่ออาณาจักร หรือจากซากศาสนสถาน ที่พบ จะทำให้สามารถตีความได้ หรือว่าบริเวณนั้นเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักร เป็นศูนย์กลางทางศาสนา หรือจากข้อความในศิลปจารึกเป็นภาษามอญ จะตีความว่าอาณาจักรนั้นเป็นของชาวมอญได้หรือไม่ และเมื่อตีความจากหลักฐาน

แล้วนักประวัติศาสตร์ก็ต้องใช้ข้อสันนิษฐานที่มีเหตุผลมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียบเรียงออกมาเป็นเรื่องราวที่ศึกษาอยู่ได้

2. การใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาเรื่องราวในประเทศไทย

การศึกษาเรื่องราวในประเทศไทย เป็นการศึกษาเรื่องราวของคนไทยสมัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการติดต่อกับต่างประเทศ เพื่อศึกษาถึงเรื่องราวความเป็นมา ความเจริญรุ่งเรืองของคตินิยมของบรรพชนไทย ตลอดจนบทเรียนต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย แต่เนื่องจากการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไทยที่เป็นลายลักษณ์อักษรมีน้อย ทำให้การศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้หลักฐานประเภทตำนาน ศิลจารึก (โดยเฉพาะในสมัยสุโขทัย) พงสาวดาร (โดยเฉพาะในสมัยอยุธยา) จดหมายเหตุ และเอกสารของชาวต่างชาติประกอบเข้าด้วยกัน

2.1 จารึก คือ หลักฐานที่เขียนขึ้นเพื่อใช้อธิบายเรื่องราว เหตุการณ์ที่ปรากฏขึ้นในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง จารึกที่ค้นพบในประเทศไทยมีประมาณกว่า 500 ชิ้น เป็นเอกสารชิ้นต้นที่น่าเชื่อถือ เพราะเขียนขึ้นเพียงครั้งเดียว ไม่มีการคัดลอก แก้ไข ซึ่งมีประโยชน์ในการสร้างกรอบกำหนดเหตุการณ์ตามวันเวลา สามารถให้ข้อมูลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี และช่วยให้ศึกษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ศิลจารึกที่สำคัญที่สุด คือ ศิลจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งถือเป็นหลักฐานสำคัญที่นักประวัติศาสตร์ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์สุโขทัย อย่างไรก็ตาม ศิลจารึกมีข้อจำกัดทางด้านภาษา และการตีความ เพราะสำนวนภาษาในจารึกมีอายุหลายร้อยปี ซึ่งข้อความในจารึกอาจจะมี ความหมายแตกต่างไปจากภาษาในปัจจุบัน ทำให้นักประวัติศาสตร์อาจตีความผิดได้

2.2 ตำนาน คือ นิทานพื้นบ้านที่บอกเล่าต่อ ๆ กันมา และรวบรวมเรียบเรียงขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยเน้นในเรื่องความเชื่อ ความศรัทธา ความหลัง และความกลัว ตำนานเป็นแบบฉบับการบันทึกเหตุการณ์ในอดีตที่เก่าแก่แบบหนึ่ง ตำนานที่พบในประเทศไทย อาจแบ่งออกได้เป็นตำนานที่มีเนื้อหาดีก่าบรรพ์ ตำนานที่มีเนื้อหาแบบประวัติศาสตร์สากล และตำนานปุชนิยสถาน และปุชนิยวัตถุ การใช้ตำนานเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จะต้องคำนึงถึงข้อจำกัดในเรื่องกาลเวลา เพราะตำนานจะมีทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่ได้มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน และไม่ได้แสดงว่ามีความสัมพันธ์กับหลักฐานอื่นอย่างไรบ้าง คนส่วนมากจึงเห็นว่าตำนานเป็นเรื่องเหลวไหล เพื่อฝัน เพราะฉะนั้นการอ้างตำนานเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว จึงมักจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ จำเป็นต้องมีหลักฐานข้อมูลอื่นประกอบด้วย เพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเรื่องที่บอกเล่านั้น ตำนานที่สำคัญของไทย เช่น ตำนานมูลศาสนา ตำนานชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นต้น

2.3 พงสาวดาร เป็นการบันทึกเรื่องราวในอดีตภายใต้การอุปถัมภ์ของราชสำนัก โดยเนื้อหาในพงสาวดารจะเน้นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับอาณาจักรและกษัตริย์ต่าง ๆ ที่ปกครองอาณาจักรนั้นอย่างเด่นชัด พงสาวดารที่มีอยู่ในปัจจุบันมีเนื้อหา 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ พงสาวดารกรุงศรีอยุธยา พงสาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ พงสาวดารท้องถิ่น และประเทศเพื่อนบ้าน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักฐานทางพงศาวดารจะมีข้อบกพร่องอยู่มากแต่ก็เป็นหลักฐานที่มีประโยชน์ และทรงคุณค่ามากในการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในสมัยอยุธยา

2.4 บันทึกรวบรวมของชาวต่างชาติ ชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในดินแดนประเทศไทยในสมัยต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นนักการทูต พ่อค้า นักเผชิญโชค ได้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม การดำรงชีวิต เป็นต้น ทำให้เราได้ทราบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยมากกว่าเดิม เป็นการเสริมความรู้ด้านเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในพงศาวดาร บันทึกที่สำคัญของชาวต่างชาติในสมัยอยุธยา เช่น พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ. 2182 โดย วันวลิต หรือ ฟาน ฟลิต พ่อค้าชาวฮอลันดาที่มาประจำที่กรุงศรีอยุธยาสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง โดยให้ความรู้เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยสมัยอยุธยา ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง จนถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง จดหมายเหตุลาโลแบร์ โดย เดอลาโลแบร์ เป็นราชทูตชาวฝรั่งเศส ที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ให้ความรู้เกี่ยวกับสมัยอยุธยาทุกด้าน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชาวต่างชาติมีพื้นฐานทางความคิด วัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนไทย จึงอาจทำให้มีการเข้าใจผิดในวัฒนธรรมของไทยได้ในบางประเด็น

2.5 จดหมายเหตุ เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทพงศาวดาร แต่แตกต่างกันตรงที่จดหมายเหตุเป็นการบันทึกร่วมสมัย บอกเกี่ยวกับวัน เวลา ที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น มีลักษณะเด่นในเรื่องการให้รายละเอียด และความถูกต้องในเรื่องเวลา พร้อมทั้งแทรกความคิดเห็นของผู้บันทึกลงไปด้วย จดหมายเหตุแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ จดหมายเหตุของหลวง จดหมายเหตุของโหร จดหมายเหตุของบุคคล และเอกสารคำให้การของรัฐ หรือฝ่ายปกครอง

2.6 เอกสารราชการ ในประวัติศาสตร์ไทยเอกสารราชการส่วนใหญ่ได้สูญหายไปหมดแล้ว ประกอบกับในสมัยโบราณยังไม่มีระบบการจัดเก็บเอกสารราชการ จนกระทั่งได้มีการตั้งกระทรวง ทบวง กรมขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงได้เริ่มมีการจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ โดยเก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารราชการจึงเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการและการปกครอง ที่รัฐบาลมีต่อราชการทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เช่น รายงานการตรวจสอบราชการ รายงานความคิดเห็นเพื่อกราบบังคมทูล เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานอื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในสมัยต่าง ๆ เพื่อจะได้เข้าใจวิถีชีวิตคนไทยด้านต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เช่น สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ทั้งเจดีย์ ปรางค์ โบสถ์ วิหาร งานศิลปะต่าง ๆ เช่น สิ่งประดับ ภาพจิตรกรรม ตลอดจนพระพุทธรูป เครื่องแต่งกาย อาวุธ ของใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ถ้าผู้ศึกษาต้องการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยใดสมัยหนึ่ง ก็สามารถจะค้นคว้าข้อมูลอื่นต่อไปได้อีก รวมทั้งใช้ข้อมูลจากหลักฐานชั้นรอง เช่น หนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว เป็นต้น เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า และเมื่อทำการรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง แล้วนำข้อมูล หรือหลักฐานนั้นมาตีความเนื้อหา เช่น ตีความว่าข้อมูลที่รวบรวมมานั้นบอกอะไรบ้าง มีเรื่องอะไรที่ควรบอกหรือยังไม่ได้อธิบาย มีเหตุผลที่แอบแฝงไว้บ้างหรือไม่ เป็นต้น เมื่อผ่านการตีความข้อมูลแล้ว ขั้นตอน

สุดท้ายคือ การสังเคราะห์ เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมมาจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างข้อมูลความรู้ตามที่ผู้ศึกษาต้องการจะรู้ ดังนั้นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ของแต่ละคน อาจ会有ความแตกต่างกันบ้าง แต่เมื่อผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง มีการใช้ข้อมูลที่หลากหลายในทุก ๆ ด้าน ผลงานเหล่านั้นย่อมถือได้ว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

สามารถ สุขแก้ว. มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชนระดับ
ประถมศึกษา ในสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ .หน้า 85-91. มปป.

ใบความรู้ที่ 2

วิธีการและขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Methods)

เนื่องจากประวัติศาสตร์ คือ เหตุการณ์หรือเรื่องราวของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ดังนั้นในการศึกษาอดีตเพื่อให้เข้าใจข้อเท็จจริงของเรื่องราวที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบค้นเรื่องราวที่ถูกต้อง เรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งต้องกระทำอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับอย่างระมัดระวังและรอบคอบ

ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การตั้งคำถาม หรือประเด็นหัวข้อการศึกษาประวัติศาสตร์ ก่อนอื่นนี้นักเรียนจะต้องตั้งคำถามเพื่อจะนำไปสู่การค้นคว้าหาข้อมูลต่อไป คำถามที่ตั้งควรเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจ อยากรู้ เช่น ต้องการรู้ว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และทำไม ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากการกำหนดทิศทางในการศึกษา คำถามที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่

ใคร	หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น ๆ
อะไร	หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้น
ที่ไหน	หมายถึง สถานที่เกิดหรือที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น ๆ
เมื่อไหร่	หมายถึง เวลาที่สิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้น
ทำไม	หมายถึง เหตุที่ทำให้สิ่งนั้น ๆ เกิดขึ้นและผลที่ตามมาจากการเกิดสิ่งนั้น

คำถามหรือประเด็นทางประวัติศาสตร์ จะได้มาจากการรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านประสบการณ์ที่เกิดจากการอ่าน การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การสังเกต และความอยากรู้อยากเห็น การตั้งคำถามที่ดีจะทำให้เกิดการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ดี เพราะจะนำไปสู่การค้นคว้าที่ลึกและกว้างออกไป อีกทั้งทำให้ทบทวนปัญหาในการแสวงหาคำตอบด้วยเหตุผลและด้วยตนเอง

1. การค้นคว้าหาข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อตั้งคำถามหรือประเด็นศึกษาแล้ว ก็ต้องสำรวจว่ามีข้อมูลหรือหลักฐานใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาแล้วรวบรวมไว้ให้ได้มากที่สุด จากแหล่งค้นคว้าที่มีอยู่จำนวนมาก ได้แก่ ห้องสมุด (ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดหน่วยงานต่าง ๆ) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และในปัจจุบันมีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ ศูนย์เอกสารมากมายหลายแห่งด้วยกัน นอกจากนี้ การสอบถามบุคคลร่วมสมัยหรือเป็นผู้รู้เหตุการณ์ก็สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาและนักเรียนต้องมีความอดทน ขยันหมั่นเพียรและกระตือรือร้น เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ให้มากที่สุด

2. การวิเคราะห์และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากหลักฐานประวัติศาสตร์

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษามาแล้วก็ต้องนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือ โดยจัดลำดับความสำคัญและความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา นักเรียนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น จัดเรียงตามลำดับเหตุการณ์ จัดให้เป็นระบบ ตามประเภทของหลักฐานที่ได้มา หรือจัดระบบตามลักษณะสาระของข้อมูล เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม จากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง โดยต้องพิจารณาว่า ข้อมูลใดเป็นเท็จ ข้อมูลใดเป็นจริง และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับคำถามที่กำหนดไว้ในข้อที่ 1 หรือไม่ ข้อเท็จจริงใดที่ไม่เกี่ยวข้องก็แยกออกไป ข้อเท็จจริงที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาก็นำมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ

2.1 การสังเกตข้อมูล เป็นอีกขั้นตอนที่สำคัญโดยการนำข้อเท็จจริงที่ได้เลือกสรรแล้วทั้งหมดมารวบรวมและเรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวพร้อมคำอธิบายที่ชี้ให้เห็นว่า ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้มาจากหลักฐานนั้นมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอย่างไร มีเหตุและผลต่อกันและกันหรือไม่

การสังเกตข้อมูลต้องเป็นการตอบคำถามจากปัญหาหรือประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ตั้งไว้เพื่อศึกษาเป็นหลักเสมอ โดยเริ่มจากการตอบคำถามว่าอะไรเกิดขึ้น เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นเมื่อใด ทำไมจึงเกิดขึ้น เหตุการณ์ที่แท้จริงเป็นอย่างไร ผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความหมายอย่างไรต่ออดีต ปัจจุบัน และหรืออนาคต ใดๆหรือไม่

2.2 การนำเสนอผลการศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการทางประวัติศาสตร์ เมื่อได้ข้อสรุปทางประวัติศาสตร์ในเรื่องที่ตั้งเป้าหมายไว้แล้ว ก็ต้องนำเสนอเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งถือว่าการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ให้ขยายออกไปในวงกว้าง การนำเสนอความรู้ดังกล่าวนี้ อาจเป็นไปในรูปของการเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ การทำแผนผังเรื่องราวหรือการเขียนเป็นบทความ หนังสือนิพนธ์ รายงาน ซึ่งในการนำเสนอต้องอ้างอิงด้วยข้อมูลหลักฐานที่ใช้ในการศึกษา ต้องแสดงเหตุและผลที่ได้จากการวิเคราะห์ตีความข้อมูลจากหลักฐานนั้นๆ การนำเสนอต้องเรียบเรียงหัวข้อให้สัมพันธ์สอดคล้องกัน มีการอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลหลักฐานที่ได้มาเพราะจะทำให้ผลงานที่นำเสนอมีความน่าเชื่อถือและมีเหตุผล

จะเห็นว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการศึกษาหาความรู้ที่เป็นระบบระเบียบและเป็นสากล ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติใดก็ได้เช่นกัน หรืออาจจะใช้วิธีการดังกล่าวไปสืบค้นเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ การศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่เริ่มจากการตั้งคำถามแล้วหาความรู้เพื่อแสวงหาคำตอบด้วยตนเองจะช่วยให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีหลักเกณฑ์ คิดอย่างมีเหตุและผลที่วางอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง รู้จักการวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ และเป็นผู้ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นพื้นฐานของการวิถีชีวิตอย่างรู้เท่าทัน ในโลกยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

หลักฐานทางประวัติศาสตร์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ร่องรอยความคิดและการกระทำของมนุษย์ในอดีตที่หลงเหลือมาถึงปัจจุบัน นักเรียนจะต้องมีความเข้าใจลักษณะของหลักฐานประเภทต่างๆ ก่อนที่จะนำมาใช้ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง

ประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์มีมากมายหลายประเภท โดยอาจจำแนกได้ ดังนี้

1. หลักฐานที่แบ่งตามลักษณะยุคสมัย ได้แก่

หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ คือ หลักฐานที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ยังไม่มี การใช้ตัวอักษร ถือเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญมากเพราะมีความเก่าแก่ ได้แก่ หลักฐานประเภทโครงกระดูกมนุษย์ ร่องรอยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ ร่องรอยการตั้งถิ่นฐานและชุมชน ตลอดจนความพยายามที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในรูปของภาพเขียน หรือการบอกเล่าต่อกันมา

หลักฐานสมัยประวัติศาสตร์ คือ หลักฐานที่เกิดขึ้นในช่วงสมัยที่มนุษย์สามารถประดิษฐ์ตัวอักษรและบันทึกไว้บนวัสดุต่างๆ เช่น ดินเผา ศิลา แผ่นโลหะ หนังสั้ว ผ้าไหม ซีกไม้ไผ่ กระดุกสัตว์ และกระดาษ รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดี ที่เป็นร่องรอยของสังคมเมือง การรู้จักใช้เหล็กและโลหะอื่นๆ มาทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ศาสนสถานและประติมากรรมรูปเคารพในศาสนา สำหรับประเทศไทยได้พบหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์เป็นศิลาจารึกที่มีอายุเก่าแก่ที่สุด คือ จารึกเขาวัง จังหวัดปราจีนบุรี สร้างขึ้นใน พ.ศ.1182 จึงถือกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นสมัยประวัติศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา

2. หลักฐานที่แบ่งตามลักษณะและสภาพแวดล้อม ได้แก่

หลักฐานชั้นต้น (primary sources) เป็นหลักฐานชั้นต้นที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกับเหตุการณ์ ในทางการศึกษาประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญกับหลักฐานชั้นต้นว่ามีความน่าเชื่อถือมากกว่าหลักฐานชั้นรอง หลักฐานชั้นต้นสามารถแบ่งออก ได้เป็นหลายชนิด เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นเหตุการณ์ เอกสารที่ผู้ร่วมเหตุการณ์บันทึกไว้

หลักฐานชั้นรอง (secondary sources) เป็นหลักฐานที่เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์นั้นๆ หรือเป็นผลงานค้นคว้าที่เกิดขึ้นภายหลังการเกิดเหตุการณ์ที่กำลังศึกษา ซึ่งอาจอาศัยหลักฐานชั้นต้นและเพิ่มเติมข้อคิดเห็น คำวินิจฉัย ตลอดจนเหตุผลต่างๆ หลักฐานชั้นรองส่วนใหญ่ปรากฏในรูปของงานเขียนต่างๆ อาทิ หนังสือ บทความ ผลงานทางวิชาการ

3. หลักฐานที่แบ่งตามลักษณะของหลักฐาน หลักฐานทางประวัติศาสตร์สามารถแบ่งได้ตามลักษณะกว้างๆ มีอยู่สองลักษณะ คือ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และ หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ในการศึกษาประวัติศาสตร์ควรที่จะต้องสืบค้นหลักฐานทั้งสองลักษณะนี้ให้มากที่สุดเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน

หลักฐานลายลักษณ์อักษร หมายถึง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีตัวอักษรปรากฏอยู่ ซึ่งมีหลายประเภทด้วยกัน อาทิ

(1) จารึก หมายถึง การเขียนรอยลึกเป็นตัวอักษรลงบนแผ่นหินหรือโลหะจึงเป็นหลักฐานที่คงทน มีทั้งที่เป็นจารึกบนแท่นหิน (ศิลาจารึก) จารึกบนแผ่นโลหะ (จารึกลานทอง จารึกลานเงิน) จารึกบนแผ่นดิน และจารึกลงบนใบลาน นอกจากนั้นยังมีจารึกบนปูชนียสถาน เช่น จารึกบนผนังหรือเสาอาคาร และปูชนียวัตถุ เช่น จารึกบนฐานพระพุทธรูปหรือเทวรูปต่างๆ

จารึกเป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรที่มีอายุยาวนานที่สุดหรือเก่าที่สุดที่พบในประเทศไทย ปัจจุบันมีการค้นพบจารึกโบราณในประเทศไทยมากมาย จารึกเป็นภาษาต่างๆ ได้แก่ จารึกภาษาบาลี ภาษามอญโบราณ ภาษาสันสกฤต ภาษาขอมและภาษาทมิฬ สำหรับจารึกภาษาไทย ใช้ตัวอักษรไทยจารึก เริ่มมีขึ้นครั้งแรกในสมัยสุโขทัย ราวพุทธศตวรรษที่ 19 และมีปรากฏในหลักฐานสมัยล้านนา สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

เนื้อความที่ปรากฏจารึกที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและพระราชภารกิจของกษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมือง จารึกที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับทั่วไป คือ จารึกหลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชซึ่งเป็นจารึกสมัยสุโขทัยที่ให้ข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัยที่สำคัญที่สุด

การใช้ข้อมูลจากจารึกในการศึกษาประวัติศาสตร์นั้น ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญอ่านและแปลความ ซึ่งนักเรียนสามารถศึกษาได้จากเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่แล้ว เช่น หนังสือประชุมศิลาจารึกภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย

(2) ปุมโหรหรือจดหมายเหตุโหร หมายถึง บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายวันตามลำดับตลอดทั้งปี ซึ่งโหรจะจัดทำปฏิทินบอกวันและฤกษ์ยามเป็นรายวันล่วงหน้าได้ตลอดปี หากวันใดมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น ก็จะมีการจดบันทึกไว้ตามวัน เวลาที่เกิดขึ้น หากไม่มีเหตุการณ์สำคัญก็จะไม่มีการจดบันทึกสำหรับวันนั้นๆ

(3) จดหมายเหตุร่วมสมัย หมายถึง บันทึกเหตุการณ์หรือข่าวคราวที่ผู้บันทึกได้พบเห็นเหตุการณ์นั้นๆ หรือช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มักบอกเวลาตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ด้วย เรื่องราวที่ปรากฏในจดหมายเหตุจึงได้รับความเชื่อถือและจัดว่าเป็นเอกสารชั้นต้นด้วย จดหมายเหตุที่เป็นบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในสมัยโบราณมีหลายลักษณะและหลายประเภท เช่น จดหมายเหตุของหลวงจดหมายเหตุชาวต่างประเทศซึ่งมีหลายชาติหลายภาษา ได้แก่ จีน กรีก ญี่ปุ่น อาหรับ-เปอร์เซีย โปรตุเกส สเปน ฮอลันดา อังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา

จดหมายเหตุมักมีรายละเอียดและมีความถูกต้องในเรื่องเวลา แต่ก็ควรใช้ข้อมูลอย่างระมัดระวัง และรอบคอบเพราะอาจจะมีข้อคิดเห็นของผู้บันทึกสอดแทรก หรือมีมุมมองที่ต่างไปจากความเป็นจริง โดยเฉพาะผู้บันทึกเป็นชาวต่างประเทศที่ไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย

(4) ตำนาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานานก่อนที่จะมีการรวบรวมและบันทึกเป็นลายลักษณ์ มักปรากฏในรูปเอกสาร โบราณที่เรียกว่า ไบลาณและสมุคชอย ซึ่งเป็นตัวอย่างของการบันทึกแบบโบราณที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง ภาษาที่ใช้มีทั้งภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาเขมร และภาษาบาลี ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติ วีรบุรุษ วีรกรรมของบุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณวัตถุ โบราณสถาน ตำนานที่รู้จักกันทั่วไป ได้แก่ ตำนานสิงหนวัติกุมาร ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ตำนานจามเวทิงศ์ ตำนานพระแก้วมรกต และตำนานพุทธสิหิงค์

ตำนานเป็นเรื่องเล่าที่น่าสนใจเพราะมีรายละเอียดมากซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมของบ้านเมืองสมัยโบราณ แต่ต้องระมัดระวังและสอบทานกับเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ด้วย เพราะอาจมีการดัดแปลงเสริมแต่งจนเป็นเรื่องเหลือเชื่อในปัจจุบัน

(5) พระราชพงศาวดาร หมายถึง บันทึกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ในด้านต่าง ๆ ของไทยเริ่มตั้งแต่สมัยอยุธยา พระราชพงศาวดารไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบ้านเมืองสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐ เป็นพระราชพงศาวดารที่แต่งขึ้นในสมัยอยุธยาเมื่อ พ.ศ. 2223 ตามพระบรมราชโองการของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1-4 เขียนขึ้นโดยเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (จำ บุนนาค) และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาธำรงราชานุภาพ ตามพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นอกจากนี้ยังมีพงศาวดารท้องถิ่น และพงศาวดารประเทศเพื่อนบ้านอีกหลายเรื่อง เช่น พงศาวดารเมืองปัตตานี พงศาวดารเมืองถลาง พงศาวดารล้านช้าง พงศาวดารพม่า

นักประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเอกสารประเภทนี้ค่อนข้างมากแต่ การนำมาใช้ต้องตรวจสอบกับหลักฐานอื่นด้วยความรอบคอบเพราะเป็นเอกสารที่เขียนขึ้นโดยคำสั่งและความต้องการของราชสำนัก จึงอาจมีจุดหมายอื่นอยู่ด้วย

(6) กฎหมายคือ คำสั่งของผู้ปกครองประเทศซึ่งบัญชาให้พลเมืองกระทำหรือให้งดเว้นไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จัดเป็นเอกสารสำคัญในทางประวัติศาสตร์เพราะเป็นหลักฐานชั้นต้น ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยสำหรับกฎหมายไทยมีกฎหมายโบราณ เช่น กฎหมายพ่อขุนรามคำแหง มังรายศาสตร์ พระธรรมศาสตร์ พระราชศาสตร์ กฎหมายกรุงศรีอยุธยาและกฎหมายตราสามดวง ซึ่งชำระและรวบรวมในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

กฎหมายเป็นเอกสารที่มีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาประวัติศาสตร์ การปกครองและรวมไปถึงสภาพสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของบ้านเมือง ผู้ใช้กฎหมายประเภทนี้ได้ดีต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายและภาษาโบราณที่จะต้องนำมาใช้ในการศึกษาตีความก่อนที่จะวิเคราะห์เรื่องราวในอดีต

(7) วรรณกรรม คือ งานเขียนประเภทร้อยกรองและร้อยกลอน งานเขียนในรูปของนวนิยายเรื่องสั้น ถือเป็นเอกสารที่มีเรื่องราวสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทยสมัยที่ผู้เขียนได้พบได้เห็นแต่ต้องระมัดระวังว่างานเขียนประเภทนี้มักจะเป็นจินตนาการที่ผู้แต่งได้แรงบันดาลใจมา

จากสภาพแวดล้อมรอบตัว วรรณกรรมที่มีชื่อเสียงที่สะท้อนภาพของสังคมไทยสมัยโบราณได้ดี เช่น ขุนช้าง ขุนแผน นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมท้องถิ่นอีกมากมายที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คน สภาพสังคม วัฒนธรรมประเพณีของผู้คนในท้องถิ่น

(8) หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสาร เป็นสิ่งที่มีความหลากหลายในการเสนอเรื่องราว เช่น ข่าวผู้คนทั่วไปจนถึงข่าวในพระราชสำนัก ข่าวหรือบทความด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมทั้งในประเทศ ต่างประเทศ ด้านการศึกษา สุขภาพ การท่องเที่ยว ศิลปะ บันเทิง การกีฬา ฯลฯ ถือเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญอีกประเภทหนึ่ง เพราะช่วยให้เข้าใจสภาพเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ชัดเจน การนำมาใช้ควรศึกษาเอกสารอย่างอื่นประกอบเพื่อให้สามารถ หาข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือได้มากขึ้น

(9) วิทยานิพนธ์ หรืองานวิจัยทางประวัติศาสตร์เป็นผลงานทางประวัติศาสตร์ที่มีขึ้นอย่างมากมาย หลังจากที่มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับปริญญาผลงานเหล่านี้เป็นผลงานที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ตีความหลักฐานอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดแนวคิด ข้อคิดเห็น ใหม่หลากหลาย จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์

หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบด้วย

หลักฐานด้านศิลปกรรม หมายถึง ผลงานทางด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม รวมถึงเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับที่มนุษย์ในแต่ละช่วงสมัยได้สร้างขึ้น ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ลวดลายปูนปั้น จิตรกรรมฝาผนัง องค์กรประกอบทางศิลปะของเจดีย์เป็นหลักฐานที่สามารถบ่งบอกยุคสมัย คติความเชื่อ ค่านิยมทางศิลปะ สถาปัตยกรรมของยุคสมัยนั้น ๆ

งานศิลปกรรมที่พบในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เช่น ภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่พบอยู่ตามเพิงผา หรือผนังถ้ำ ซึ่งปรากฏร่องรอยหลักฐานในทุกภูมิภาคของไทยแต่พบมากที่สุดอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักฐานด้านมานุษยวิทยา หมายถึง วิถีชีวิตของชุมชนประกอบด้วย ความเชื่อและโครงสร้างของสังคม ขนบธรรมเนียมและพิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดจนศิลปะและการแสดง สามารถนำมาใช้เพื่อความเข้าใจเรื่องราวที่เกี่ยวกับความคิด คติความเชื่อ ภูมิปัญญาของยุคสมัยต่าง ๆ ได้

หลักฐานด้านภาษา หมายถึง ผลการศึกษาด้านภาษาของชุมชน เช่น วิวัฒนาการด้านภาษา การกระจายของกลุ่มภาษาต่าง ๆ รวมทั้งวรรณกรรมนับเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่ง การศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของชนชาติไทย อาศัยหลักฐานประเภทนี้จำนวนมาก

หลักฐานประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ หรือเห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง หรือเป็นบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ข้อมูลหลักฐานประเภทนี้จะได้มาจากการ สัมภาษณ์หรือจากการบอกเล่า

หลักฐานประเภทนี้ แม้จะคลาดเคลื่อนต้องตรวจสอบกับคำบอกเล่าของหลาย ๆ คน หรือกับหลักฐานอื่น ก็สามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน

หลักฐานประเภทสื่อโสตทัศน์ คือ สื่อวัสดุรูปแบบต่าง ๆ ที่มีข้อความเสียง รูปภาพหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพสไลด์ แผ่นที่ แถบบันทึกเสียง แผ่นเสียง โปสเตอร์ ภาพยนตร์ ฯลฯ หลักฐานโสตทัศน์หลายอย่างมีความเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์ทำให้ผู้รับสื่อเกิดความรู้สึกรับรู้ในความเป็นไปต่าง ๆ ภาพยนตร์จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยฉายเหตุการณ์ในอดีตให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน

ก่อนที่จะนำหลักฐานมาใช้อ้างอิงหรือเป็นข้อมูลในการศึกษาจะต้องตรวจสอบว่า หลักฐานชิ้นนั้น เป็นของจริงหรือไม่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ การตรวจสอบประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานคือ การทำความเข้าใจของหลักฐานนั้น ๆ ให้มากที่สุดว่า หลักฐานนั้นคืออะไร มีอายุเท่าใด หรือสร้างขึ้นเมื่อใด มีความหมายว่าอย่างไร มีความสัมพันธ์และน่าเชื่อถือได้เพียงใด ซึ่งการตรวจสอบหลักฐานแต่ละประเภทมีวิธีการที่ต่างกัน ดังนี้

หลักฐานที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรต้องใช้กระบวนการทางโบราณคดีที่อาจต้องใช้ศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น ทางวิทยาศาสตร์ ทางภาษาโบราณมาช่วยในการตรวจสอบด้วย

หลักฐานลายลักษณ์อักษร ต้องใช้วิธีการตรวจสอบที่นักประวัติศาสตร์เรียกว่า การวิพากษ์หลักฐานซึ่งมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ตรวจสอบลักษณะทั่วไปของหลักฐานนั้น ๆ ว่า

- ใครเป็นผู้แต่ง มีฐานะในสังคมอย่างไร มีความสนใจในเรื่องที่แต่งอย่างไร เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือไม่

- เวลาที่เขียนหรือแต่งขึ้น ต้องตรวจสอบว่าเขียนขึ้นทันทีหรือภายหลังเหตุการณ์นั้นนานเท่าใด

- ลักษณะการเขียน เขียนขึ้นจากความทรงจำหรือจากการประชุมหารือ หรือมีการเรียบเรียงจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว

- ความสัมพันธ์กับเอกสารอื่น ๆ ตรวจสอบว่าเขียนขึ้นโดยมีแนวคิดเป็นของตนเองทั้งหมด หรือมีแนวคิดจากเอกสารอื่น ๆ นำมาจากเอกสารใด เอกสารนั้นเชื่อถือได้ไหม

ขั้นตอนที่สอง คือ การตรวจสอบที่เน้นการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระของเอกสารนั้น ๆ และนำข้อความในเอกสารนั้น ๆ ไปเปรียบเทียบกับข้อความหรือเนื้อหาในเรื่องเดียวกันที่ปรากฏอยู่ในเอกสารอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบว่าข้อความในเอกสารนั้น ๆ มีข้อเท็จจริงที่แตกต่าง หรือสอดคล้องกับหลักฐานอื่น ที่มีอยู่ร่วมสมัยหรือไม่ ความในเอกสารมีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด มีความถูกต้องและมีคุณค่าเพียงใด

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ฝึกทักษะวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยให้นักเรียนเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวของตน เช่น ประวัติความเป็นมา ความเชื่อทางศาสนาของครอบครัว วัฒนธรรมหรือขนบธรรมเนียมประเพณี และทำการศึกษาตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์
2. นักเรียนช่วยกันสืบค้นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตน จากนั้น ครูฝึกฝนทักษะ วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานนั้น
3. ครูนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ข้อความจากศิลาจารึกสมัยสุโขทัย ให้นักเรียนศึกษาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ได้จากหลักฐานนั้น

คำถามชวนคิด

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามในกระดาษคำตอบ

1. วิธีการทางประวัติศาสตร์มีขั้นตอนอะไรบ้าง จงอธิบาย
2. หลักฐานทางประวัติศาสตร์คืออะไร และมีความสำคัญต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์หรือไม่อย่างไร
3. หลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรองมีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. หนังสือเรียน หมวดพัฒนาสังคมและชุมชน สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ หลักสูตรรายวิชาที่ 11 เวลากับประวัติศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. หน้า 19-28. มปป.

ใบความรู้ที่ 3

การศึกษาและวิเคราะห์ประวัติท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ประวัติท้องถิ่น หมายถึง ประวัติศาสตร์ที่จำกัดเรื่องราว เฉพาะมีขอบเขตและอาณาบริเวณของการศึกษา แคบกว่าประวัติศาสตร์ทั่วไป

การศึกษาประวัติศาสตร์หรือท้องถิ่น หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่มีผลต่อพัฒนาการทาง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง การพัฒนาท้องถิ่น และการพัฒนาสังคม ซึ่งความสำคัญของการศึกษาประวัติท้องถิ่นมีดังต่อไปนี้

1. ทำให้รู้จักตนเอง และรู้จักสังคมของตนเองดีขึ้น เพราะพัฒนาการด้านต่างๆ รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณีในปัจจุบัน ต่างก็เป็นผลของการถ่ายทอดมาจากอดีต
2. ทำให้ผู้ศึกษาประวัติท้องถิ่น ได้มีโอกาสฝึกฝน ความมีเหตุผล มีผลจากการศึกษาวิเคราะห์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต
3. ผู้ศึกษาประวัติท้องถิ่น สามารถนำวิธีการศึกษาไปใช้ในการดำเนินชีวิต และจะส่งผลให้ผู้ศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติตามบทบาทหน้าที่ของตน

หลักการศึกษาคำรวจประวัติท้องถิ่น

การศึกษาประวัติท้องถิ่นมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. เริ่มต้นด้วยการคิดค้นหัวข้อ เรื่องราวที่ต้องการศึกษา ซึ่งการกำหนดหัวข้อนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และพิจารณาว่าเรื่องที่จะศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการศึกษามากน้อยเพียงใด
2. การตั้งคำถาม คำถามที่สำคัญ ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน ทำทำไม และทำอย่างไร
3. หลักฐานข้อมูล และการประเมินหลักฐานข้อมูล หลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ มี 2 ประเภท คือ หลักฐานข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร และหลักฐานที่เป็นวัตถุ

เอกสารอ้างอิง

อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ. หนังสือกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ หมวดวิชา พัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 . หน้าที่ 245-253 . มปป.

เรื่องที่ 6 ร่วมแรงแข่งขัน...ทำเมืองให้เป็นสีเขียว

เป้าหมายของการจัดกิจกรรม

เพื่อเสริมสร้างให้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความกตัญญูต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความเข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความจงรักภักดี น้อมระลึกในพระมหากรุณาธิคุณ และเทิดทูนสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้รักสามัคคีในการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อฟื้นฟูสภาพป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ต้นน้ำลำธาร ที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้ฟื้นคืนความอุดมสมบูรณ์ และเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่สาธารณะ
3. เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีใจรักต้นไม้ รักป่าไม้ ห่วงแหนทรัพยากรป่าไม้และรักษาสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นคุณค่าของความสามัคคีในการปลูกป่า และอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

เนื้อหาสาระ

5. ความสำคัญของป่าไม้
6. ประเภทของป่าไม้
7. การปลูกและรักษาต้นไม้
8. ประโยชน์ของป่าไม้

ระยะเวลา 8 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ชั้นนำ

1. ลงทะเบียน / รายงานตัว
 - 1.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ลงทะเบียน / รายงานตัว
 - 1.2 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตามจำนวนความเหมาะสม

2. กิจกรรมนันทนาการ (กลุ่มสัมพันธ์)

2.1 สร้างความคุ้นเคยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการปลูกป่า โดยการแนะนำชื่อตนเอง (ให้สมมติเป็นชื่อต้นไม้ คนละ 1 ชื่อ ด้วยเพลง น้องชื่ออะไร.....)

เนื้อเพลง น้องชื่ออะไร.....

น้องชื่ออะไร น้องชื่ออะไร น้องชื่อ.....

ชอบทำท่า..... อย่างนี้ๆ ทำแล้วสบายใจดีๆ

ชอบทำท่าอย่างนี้ อย่างนี้ สบายใจจัง

หมายเหตุ : ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำท่าประกอบประจำตัวที่ชอบ เมื่อเนื้อเพลงบอกให้ทำท่า.....

3. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแบ่งกลุ่ม

3.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตามจำนวนความเหมาะสม แบ่งกลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน แล้วเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม

วิธีการแบ่งกลุ่ม โดยให้นักศึกษานับเลข 1, 2, 3 และ 4 จนครบตามจำนวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เริ่ม จากแถวหน้าสุด แล้วแยกนักศึกษาที่นับเลข 1 ออกเป็นกลุ่มที่ 1 นักศึกษาที่นับเลข 2 เป็นกลุ่มที่ 2 นักศึกษาที่นับเลข 3 เป็นกลุ่มที่ 3 และนักศึกษาที่นับเลข 4 เป็นกลุ่มที่ 4 จะได้นักศึกษาทั้งหมด จำนวน 4 กลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน จากนั้นให้นักศึกษานั่งล้อมวงตามกลุ่มของตนเอง เพื่อให้ทุกคนภายในกลุ่มแนะนำตนเองและร่วมกันแสดงความคิดเห็นคัดเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการของกลุ่ม โดยใช้เสียงส่วนมากในการคัดเลือก เพื่อให้ผู้ที่ได้รับคัดเลือกทำหน้าที่เป็นผู้นำของกลุ่ม

4. ชี้แจงวัตถุประสงค์ (ให้ครูชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมครั้งนี้)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. กำหนดหัวเรื่องกิจกรรม ตามเนื้อหาสาระ ดังนี้

- ความสำคัญของป่าไม้
- ประเภทของป่าไม้
- การปลูกและรักษาต้นไม้
- ประโยชน์ของป่าไม้

2. นักศึกษาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน จำนวน 1 คน จับสลากเลือกหัวเรื่องกิจกรรม

3. เมื่อได้หัวเรื่องกิจกรรมแล้วให้นักศึกษาทุกคนภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กัน แล้วเขียนสรุปลงในกระดาษปรีฟท์ที่แจกให้ตามกลุ่ม ภายในเวลา 30 นาที

4. เมื่อทุกกลุ่มเขียนเสร็จครบตามกำหนดเวลาแล้ว ให้ส่งตัวแทนนำเสนอ จากนั้นทุกคนสามารถแนะนำ หรือเพิ่มเติมรายละเอียดส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากขึ้น และครูเป็นผู้สรุปเนื้อหาสาระอีกครั้ง พร้อมทั้งแจกใบความรู้ประกอบการอธิบาย

5. การจัดเตรียมกล้าไม้และอุปกรณ์การปลูกต้นไม้

- ประสานงานหน่วยงานหลักในการเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการปลูกป่า เช่น สำนักงานเกษตร กรมป่าไม้ เป็นต้น ตลอดจนการเพาะชำกล้าไม้ และบำรุงรักษากล้าไม้ที่จะใช้สำหรับการปลูกป่าเพื่อจัดหาต้นไม้พันธุ์ไม้ชนิดตามที่ต้องการ ตั้งแต่ 5 ชนิดขึ้นไป และอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการปลูกต้นไม้

- ประสานงานกับหน่วยงานจัดสถานที่สำหรับพื้นที่ปลูกต้นไม้ เพื่อจัดเตรียมสถานที่จัดทำแผนผังให้พร้อมเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเพียงพอกับจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

6. กิจกรรมการปลูกป่า

- ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันวางผังพืชในพื้นที่ที่ต้องการปลูกต้นไม้ โดยหลีกเลี่ยงการตัดไม้หรือทำลายลูกไม้เดิมอยู่

- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันขุดหลุมและพรวนดินให้กว้างลึกประมาณ 1 ฟุต รองก้นหลุมด้วยอินทรีวัตถุ หรือ ปุ๋ยคอก แล้วลงมือกันปลูกต้นไม้คนละ 1 ต้น จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเขียนข้อความที่ตนเองต้องการสื่อสารกับต้นไม้ที่ตนปลูกลงในกระดาษก้นน้ำที่เตรียมไว้ให้พร้อมทั้งลงชื่อของตนเองแล้วใส่ซองพลาสติกก้นน้ำอีกครั้ง แล้วใช้เชือกดิบбинผูกติดไว้กับต้นไม้ที่ตนเองปลูกไว้ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกมีใจรักต้นไม้ รักป่าไม้ หวงแหนทรัพยากรป่าไม้และรักษาสิ่งแวดล้อม

ขั้นสรุป

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปเนื้อหาสาระรายละเอียดในการทำกิจกรรมการปลูกป่า และแสดงความรู้สึกร่วมกันในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ครูเป็นผู้สรุปเนื้อหาสาระความรู้อีกครั้ง

กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ครูแนะนำเพิ่มเติม และมอบหมายให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ โดยใช้สื่อต่างๆ เช่น ภาพข่าวโครงการปลูกป่า เอกสารแผ่นพับ จัดนิทรรศการ เป็นต้น เพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ ได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ และช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้ให้เสมือนสมบัติของตนเอง ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่และขยายผลต่อไป

สื่อ/แหล่งค้นคว้า/ใบความรู้

1. กระดาษปรีฟ
2. ปากกาเคมี
3. กระดาษขาว
4. กระดาษกั้นน้ำ
9. ซองพลาสติกกั้นน้ำ
10. จอบ เสียม พลั่วพรวนดิน
11. วัชพืช / เศษใบไม้แห้ง / ปุ๋ยคอก
12. สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ผู้รู้ และแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่
13. ใบความรู้
14. ป่าไม้ (ป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : 61.19.241.70/rkj/uploadword/691398.doc .

25 สิงหาคม 2557.)

15. ความสำคัญของป่าไม้. (ความสำคัญของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-4/no37_49/forestimportant.html .

25 สิงหาคม 2557.)

16. ประเภทของป่าไม้ (ประเภทของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

www.forest.go.th/index.php?option=com_content&id=311 . 25 สิงหาคม 2557.)

17. กรมป่าไม้ส่วนเพาะชำกล้าไม้ (กรมป่าไม้ส่วนเพาะชำกล้าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

www.forest.go.th/nursery/index.php?option=com_content . 25 สิงหาคม 2557.)

18. ประโยชน์ของป่าไม้ (ประโยชน์ของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

www.oknation.net/blog/NamTU812/2008/01/16/entry-4 . 25 สิงหาคม 2557.)

การวัดประเมินผล

1. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. การสังเกตจากการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ใบความรู้ ความสำคัญของป่าไม้

ลักษณะทั่วไป

ป่าไม้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากป่าไม้เพื่อการดำรงชีพทั้งในด้านอุปโภคบริโภค เช่น ไม้เป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นสถานที่สัตว์ป่าใช้เป็นที่อยู่อาศัยและหลบภัย นอกจากนี้ป่าไม้ยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร รักษาความชุ่มชื้นของดิน ดูดซับน้ำ ลดการพังทลายและการกัดเซาะหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ ชะลอการไหลของน้ำ เป็นแหล่งรักษาสภาพแวดล้อม เอื้ออำนวยในการเกิดฝน ลดการระเหยของน้ำ เป็นแหล่งกักเก็บปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ มนุษย์ยังสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จึงนับได้ว่าป่าไม้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกชีวิตในโลก

ความสำคัญของป่าไม้

1. สำคัญต่อระบบนิเวศวิทยา ป่าไม้ช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์เป็นต้นน้ำลำธาร เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นต้น
2. สำคัญด้านเศรษฐกิจ ป่าไม้ให้ผลผลิตที่นำมาใช้ประโยชน์ต่อมนุษย์ได้อย่างมากมาย
3. สำคัญด้านนันทนาการ ป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติวิทยา

(ป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : 61.19.241.70/rkj/uploadword/691398.doc . 25 สิงหาคม 2557.

ความสำคัญของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-4/no37_49/forestimportant.html .

25 สิงหาคม 2557.)

ใบความรู้ ประเภทของป่าไม้

ป่าไม้ในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ป่าดงดิบหรือป่าไม่ผลัดใบ (Evergreen forest) เป็นระบบนิเวศของป่าไม้ชนิดที่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ชนิดไม่ผลัดใบคือมีใบเขียวตลอดเวลา แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. ป่าดิบเมืองร้อน (Tropical evergreen forest) เป็นป่าที่อยู่ในเขตลมมรสุมพัดผ่านเกือบตลอดปี มีปริมาณน้ำฝนมาก แบ่งออกเป็น :

1.1 ป่าดงดิบชื้น (Tropical rain forest) ป่าดงดิบชื้นในประเทศไทยมีการกระจายส่วนใหญ่อยู่ทางภาคใต้และภาคตะวันออกของประเทศ อาจพบในภาคอื่นบ้าง แต่มักมีลักษณะ โครงสร้างที่เป็นสังคมย่อยของสังคมป่าชนิดนี้ ป่าดงดิบชื้นขึ้นอยู่ในที่ราบหรือบนภูเขาที่ระดับความสูงไม่เกิน 600 เมตรจากระดับน้ำทะเล ในภาคใต้พบได้ตั้งแต่ตอนล่างของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไปจนถึงชายเขตแดน ส่วนทางภาคตะวันออกพบในจังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง และบางส่วนของจังหวัดชลบุรี (อุทิศ, 2541)

1.2 ป่าดงดิบแล้ง (Dry evergreen forest) ป่าดงดิบแล้งของเมืองไทยพบกระจายตั้งแต่ตอนบนของทิวเขาถนนธงชัยจากจังหวัดชุมพรขึ้นมาทางเหนือ ปกคลุมลาดเขาทางทิศตะวันตกของทิวเขาตะนาวศรี ไปจนถึงจังหวัดเชียงราย ส่วนทิศตะวันออกของประเทศปกคลุมตั้งแต่ทิวเขาภูพานต่อลงมาถึงทิวเขาบรรทัด ทิวเขาพนมดงรักลงไปจนถึงจังหวัดระยองขึ้นไปตามทิวเขาแดงพญาเย็น ทิวเขาเพชรบูรณ์จนถึงจังหวัดเลยและน่าน นอกจากนี้ ยังพบในจังหวัดสกลนคร และทางเหนือของจังหวัดหนองคายเลียบลำน้ำโขงในส่วนของที่ติดต่อกับประเทศลาว ป่าชนิดนี้พบตั้งแต่ระดับความสูงจากน้ำทะเลปานกลางประมาณ 100 เมตรขึ้นไปถึง 800 เมตร (อุทิศ, 2541)

1.3 ป่าดงดิบเขา (Hill evergreen forest) ป่าดงดิบเขาอาจพบได้ในทุกภาคของประเทศในบริเวณที่เป็นยอดเขาสูง พบตั้งแต่เขาหลวง จ.นครศรีธรรมราช เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ขึ้นไปจนถึงยอดเขาสูง ๆ ในภาคเหนือ เช่น ยอดดอยอินทนนท์ ดอยปุย และยอดดอยอื่นๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน เป็นต้น ส่วนทางภาคตะวันออกพบได้บนยอดดอยภูหลวง ภูกระดึง ยอดเขาสูงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นต้น (อุทิศ, 2541)

2. ป่าสน (Coniferous forest) ป่าชนิดนี้ถือเอาลักษณะ โครงสร้างของสังคมเป็นหลักในการจำแนก โดยเฉพาะองค์ประกอบของชนิดพันธุ์ไม้ในสังคมและไม้เด่นนำ อาจเป็นสนสองใบหรือสนสามใบ

3. ป่าพรุหรือป่าบึง (Swamp forest) พบตามที่ราบลุ่มมีน้ำขังอยู่เสมอ และตามริมฝั่งทะเลที่มีโคลนเลนต่างๆ ไป แบ่งออกเป็น

3.1 ป่าพรุ (Peat Swamp) เป็นสังคมป่าที่อยู่ถัดจากบริเวณสังคมป่าชายเลน โดยอาจจะเป็นพื้นที่ลุ่มที่มีการทับถมของซากพืชและอินทรีย์วัตถุที่ไม่สลายตัว และมีน้ำท่วมขังหรือขึ้นแฉะตลอดปี จากรายงานของกองสำรวจดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2525) พื้นที่ที่เป็นพรุพบในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ นราธิวาส 283,350 ไร่

นครศรีธรรมราช 76,875 ไร่ ชุมพร 16,900 ไร่ สงขลา 5,545 ไร่ พัทลุง 2,786 ไร่ ปัตตานี 1,127 ไร่ และตราด 11,980 ไร่ ส่วนจังหวัดที่พบเล็กน้อย ได้แก่ สุราษฎร์ธานี ตรังกระบี่ สตูล ระยอง จันทบุรี เชียงใหม่ (อ.พร้าว) และจังหวัดชายทะเลอื่น ๆ รวมเป็นพื้นที่ 400,000 ไร่ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลายระบายน้ำ ออกเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นสวนมะพร้าว นาข้าว และบ่อเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลา คงเหลือเป็นพื้นที่กว้างใหญ่ในจังหวัด นราธิวาสเท่านั้น คือ พรุโต๊ะแดง ซึ่งยังคงเป็นป่าพรุสมบูรณ์ และพรุบาเจาะ ซึ่งเป็นพรุเสื่อมสภาพแล้ว (วัชชัย และชวลิต, 2528)

3.2 ป่าชายเลน (Mangrove swamp forest) เป็นสังคมป่าไม้บริเวณชายฝั่งทะเลในจังหวัดทางภาคใต้ กลาง และภาคตะวันออกเฉียงใต้ และมีน้ำขึ้น-น้ำลงอย่างเด่นชัดในรอบวัน

4. ป่าชายหาด (Beach forest) แพร่กระจายอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่เป็นดินกรวด ททราย และโขดหิน ดินมีฤทธิ์เป็นด่าง

ป่าผลัดใบ (Deciduous Forest) เป็นระบบนิเวศน์ป่าชนิดที่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ชนิดผลัดใบหรือทิ้งใบเก่าในฤดูแล้ง เพื่อจะแตกใบใหม่เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน ยกเว้นพืชชั้นล่างจะไม่ผลัดใบ จะพบป่าชนิดนี้ตั้งแต่ระดับความสูง 50-800 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ป่าเบญจพรรณ ลักษณะทั่วไปเป็นป่าโปร่ง พื้นที่ป่าไม้ไม่รกทึบ มีไม้ไฟชนิดต่างๆ ขึ้นอยู่มาก มีอยู่ทั่วไปตามภาคต่างๆ ที่เป็นที่ราบ หรือตามเนินเขา พันธุ์ไม้จะผลัดใบในฤดูแล้ง การกระจายของป่าเบญจพรรณในประเทศไทย พบในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคอีสาน ครอบคลุมต่ำลงไปจนถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตอนบน มีปรากฏที่ระดับความสูงตั้งแต่ 50 เมตร ถึง 800 เมตร หรือสูงกว่านี้ในบางจุด

2. ป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarp Forest) หรือที่เรียกกันว่าป่าแดง ป่าแพะ ป่าโคก ลักษณะทั่วไปเป็นป่าโปร่ง ตามพื้นป่ามักจะมีโจด ต้นแปรง และหญ้าเพ็ก พื้นที่แห้งแล้งดินร่วนปนทราย หรือกรวด ลูกรัง พบอยู่ทั่วไปในที่ราบและที่ภูเขา ในภาคเหนือส่วนมากขึ้นอยู่บนเขาที่มีดินดินและแห้งแล้งมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีป่าแดงหรือป่าเต็งรังนี้มากที่สุด ตามเนินเขาหรือที่ราบดินทราย ชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญในป่าแดง หรือป่าเต็งรัง ได้แก่ เต็ง รัง เหียง พลวง กรวด พะยอม ติ้ว แด้ว มะค่า แต ประคู้แดง สมอไทย ตะแบก เลือดแสลงใจ รกฟ้า ฯลฯ ส่วนไม้พื้นล่างที่พบมาก ได้แก่ มะพร้าว เต่า ปุ่มเป้ง หญ้าเพ็ก โจด ประงและหญ้าชนิดอื่น ๆ

3. ป่าหญ้า (Savannas Forest) ป่าหญ้าที่อยู่ทุกภาคบริเวณป่าที่ถูกแผ้วถางทำลายบริเวณพื้นที่ขาดความสมบูรณ์และถูกทอดทิ้ง หญ้าชนิดต่างๆ จึงเกิดขึ้นทดแทนและพอถึงหน้าแล้งก็เกิดไฟไหม้ทำให้ต้นไม้อบริเวณข้างเคียงล้มตาย พื้นที่ป่าหญ้าจึงขยายมากขึ้นทุกปี พืชที่พบมากที่สุดในพื้นที่ป่าหญ้างี้คือ หญ้าคา หญ้าขนดาซ่าง หญ้าโฆมง หญ้าเพ็กและปุ่มเป้ง บริเวณที่พอจะมีความชื้นอยู่บ้าง และการระบายน้ำได้ดีก็มักจะพบพงและแขมขึ้นอยู่และอาจพบต้นไม้ทนไฟขึ้นอยู่ เช่น ตับเต่า รกฟ้าตานเหลือ ติ้วและแด้ว (ประเภทของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.forest.go.th/index.php?option=com_content&id=311 . 25 สิงหาคม.)

ใบความรู้ การปลูกและบำรุงรักษาไม้

การปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ที่จะปลูก

ข้อคำนึงถึงเบื้องต้น

ในกรณีที่พื้นที่เตรียมการปลูกเป็นดินเหนียวจัด ควรเอาน้ำรดให้ชุ่มเสียก่อนเพื่อให้ขุดง่ายเบาแรง ขึ้นดินที่ขุดขึ้นควรใช้ปูนขาว หรือ สารเคมีปรับปรุงดินบางชนิด เช่น โดโรไมค์ ผสมกับทรายและปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักคลุกเคล้ากับเนื้อดินตากแดดทิ้งไว้นานประมาณ 1-2 สัปดาห์ รดน้ำเป็นระยะพร้อมกับพรวนดินตามสมควร จะทำให้ดินร่วนและดีขึ้น สำหรับพื้นที่ที่ดินเป็นดินปนทรายมากการปรับปรุงดินจำเป็นต้องใส่ปูนขาวและปุ๋ยคอก เพื่อทำให้ดินจับเป็นก้อนแน่นอุ้มน้ำและมีอาหารพืชมากขึ้น

2. สำรวจพื้นที่เพื่อกำหนดเป็นที่ปลูก และคัดเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่จะปลูก รวมทั้งจัดหากล้าไม้

การกำหนดพื้นที่ปลูก

เมื่อผู้ปลูกได้ตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของการปลูกต้นไม้ไว้เรียบร้อยแล้ว สิ่งที่จะต้องกระทำต่อไปคือ การกำหนดพื้นที่เพื่อให้มีความเหมาะสมกับชนิดพันธุ์ไม้ที่เลือกปลูก หากเลือกพื้นที่ปลูกไม่สอดคล้องกับชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูกจะทำให้ได้ประโยชน์ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปแล้วมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องนำมาประกอบการพิจารณาดังนี้

ปัจจัยแรกเกี่ยวกับลักษณะของดิน ผู้ปลูกควรพิจารณาสภาพของดินว่ามีความอุดมสมบูรณ์หรือลักษณะดินเป็นดินประเภทใด มีสภาพความเป็นกรดหรือเป็นด่างอย่างไร เป็นดินเหนียว ดินร่วน หรือดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดีหรือไม่เพียงใด พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มหรือมีความลาดเอียง ใกล้เคียงแหล่งน้ำเหมาะสมกับพันธุ์ไม้ชนิดใด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพดินฟ้าอากาศประกอบอีกด้วย ประการต่อมาต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมพื้นที่ที่จะกำหนดปลูกว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ต้องให้มีความปลอดภัยกับต้นไม้ และปัจจัยสุดท้ายคือ การกำหนดระยะปลูก ผู้ปลูกจะต้องกำหนดระยะปลูกระหว่างต้นไม้ให้มีความเหมาะสมกับชนิดและขนาดของต้นไม้ที่จะปลูก

การจัดหากกล้าไม้ ประสานงานกับกรมป่าไม้ หรือหน่วยงานในสังกัดกรมป่าไม้ เพื่อขอรับกล้าไม้

3. การเตรียมพื้นที่ปลูก

การเตรียมดินเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการปลูกต้นไม้ และจะให้ได้ผลดีจะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าพอสมควร ปรับระดับพื้นที่ให้ได้ตามต้องการเสียก่อน และเพื่อความสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้ปลูกควรได้กำหนดแผนผังการปลูกต้นไม้ไว้ก่อน ขั้นตอนต่อไปเป็นเรื่องปกติไม่ว่าดินจะเป็นดินชนิดใดหรือมีทำเลเป็นอย่างไร จะต้องทำการขุดหลุม

4. จัดหาอุปกรณ์และเตรียมวัสดุสำหรับใช้ปลูกต้นไม้

4.1 อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปลูกต้นไม้ ควรจัดหาและเตรียมให้พร้อมเพื่อความสะดวกในการปลูกต้นไม้ มีจอบ เสียม พลั่วตัดดิน บั้งก็่ ตลอดจนยานพาหนะ ลำเลียงขนส่งกล้าไม้ไปยังจุดที่เตรียมหลุมปลูก

4.2 หน้าดินผสมสำหรับกลบหลุมปลูก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก สำหรับรองก้นหลุม ตลอดจนสารอุ้มน้ำ(ถ้ามี) และใช้ในกรณีปลูกก่อนหรือหลังฤดูฝน

4.3 หลักค้ำยัน ยึดต้นไม้ กันลมพัดโยกและช่วยในการทรงตัวของต้นไม้ให้ตั้งตรง เชือกสำหรับผูกยึดต้นไม้กับหลัก

5. การปลูก

ต้นไม้ที่นำมาปลูกส่วนใหญ่มักจะบรรจุในถุงพลาสติกให้ใช้มีดกรีดถุงออก ควรระวังคือ อย่าให้รากของต้นไม้ได้รับความกระทบกระเทือนมากนัก เสร็จแล้ววางต้นไม้ลงในหลุมที่ขุดให้ระดับรอยต่อระหว่างลำต้นกับรากอยู่เสมอกับระดับขอบหลุม แล้วกลบหลุมด้วยดินผสมที่เตรียมไว้สำหรับปลูกหรือใช้ดินที่ขุดขึ้นจากหลุมที่เป็นดินร่วนปนทราย หรือดินที่มีความร่วนซุยดี อย่าใช้ดินเหนียวที่แน่นหรือดินที่มีกรวดหินมาก ๆ กลบหลุม เพราะจะเป็นปัญหาทำให้รากต้นไม้เจริญเติบโตได้ไม่ดี เมื่อกลบหลุมเสร็จแล้วใช้เท้าเหยียบดินให้แน่นพอประมาณ นำเศษใบไม้หญ้าหรือฟางมาคลุมรอบโคนต้นไม้เพื่อรักษาความชื้นและป้องกันการกัดเซาะของน้ำในขณะรดน้ำต้นไม้ หากไม้หลักซึ่งมีความสูงมากกว่าต้นไม้พอประมาณมาปักข้าง ๆ ผูกเชือกยึดกับต้นไม้อย่างหลวม ๆ เพื่อช่วยในการทรงตัวของต้นไม้และป้องกันลมพัดโยก เมื่อปลูกเสร็จรดน้ำให้ชุ่มและถ้าเป็นไปได้ควรรดน้ำวันละครั้ง จนต้นไม้ตั้งตัวได้ กรณีที่ปลูกเป็นพื้นที่มาก ๆ ควรปลูกในช่วงฤดูฝน ขณะฝนตกหรือหลังฝนตกใหม่ ๆ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการรดน้ำต้นไม้ ภายหลังการปลูกต้นไม้โดยปกติควรรดน้ำติดต่อกันทุกวันในเวลาเย็นอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ตลอด 1 สัปดาห์ การรดน้ำควรรดน้ำให้ชุ่ม ถ้าต้องการทราบว่าได้รดน้ำเพียงพอแล้วหรือไม่ ให้ทดลองขุดดินดูว่าน้ำซึมลงไปถึงบริเวณรากต้นไม้หรือยัง ถ้ารดน้ำน้อยไปน้ำจะซึมลงไปไม่ถึงบริเวณรากต้นไม้ การพรวนดินใส่ปุ๋ยและการกำจัดวัชพืช วัชพืชเป็นวัชพืชเป็นวัชพืชที่ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตช้า ควรมีการกำจัดวัชพืชโดยการตากฉาง และพรวนดินรอบโคนต้นไม้ในรัศมี 1 เมตร ปีละ 2 ครั้ง ในขณะที่พรวนดินถ้ามีปุ๋ยวิทยาศาสตร์จะโรยรอบ ๆ โคนต้นไม้ประมาณ 1-2 ช้อนโต๊ะ แล้วรดน้ำหรือใส่ปุ๋ยคอกเพิ่มเติมก็ได้

6. การดูแลบำรุงรักษา

หลังจากได้ปลูกต้นไม้แล้วผู้ปลูกควรคำนึงถึงอันตรายที่อาจจะเกิดกับต้นไม้ในระยะเริ่มแรกที่มีขนาดเล็กยังตั้งตัวไม่ได้ เช่น อันตรายจากสัตว์เลื้อย ขานพาหนะต่าง ๆ หากปลูกจำนวนน้อยอาจทำคอกป้องกันหรืออาจทำรั้วกันเป็นแนวไว้ได้ สำหรับต้นไม้บางชนิดที่ต้องการความเอาใจใส่มากตั้งตัวได้ยากควรจะมีการบังแดดให้ในระยะที่ตั้งตัวไม่ได้ อย่างไรก็ตามการปลูกต้นไม้ให้สามารถเจริญเติบโตได้ดีจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลบำรุงรักษาที่ดีจากผู้ปลูกมากพอสมควร

- ภายหลังจากการปลูกต้นไม้โดยปกติควรรดน้ำติดต่อกันทุกวันในเวลาเย็นอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง ตลอด 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นอาจให้ลดลงเป็นวันเว้นวัน หรือ 2 วัน ครั้งจนสังเกตเห็นต้นไม้ตั้งตัวได้

การพรวนดินใส่ปุ๋ยและการกำจัดวัชพืช วัชพืชเป็นวัชพืชที่ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตช้าควรมีการกำจัดวัชพืชโดยการ ถากถาง และพรวนดินรอบโคนต้นไม้ในรัศมี 1 เมตร ปีละ 2 ครั้ง ในขณะที่พรวนดินถ้ามีปุ๋ยวิทยาศาสตร์จะโรยรอบ ๆ โคนต้นไม้ประมาณ 1-2 ช้อนโต๊ะ แล้วรดน้ำหรือใส่ปุ๋ยคอกเพิ่มเติมก็ได้

การตรวจดูแลต้นไม้และฉีดยาป้องกันกำจัดโรคและแมลง ตลอดจนระวังไฟ โดยปกติต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกับมนุษย์ย่อมถูกแมลง โรค เห็ด รา รบกวนเป็นธรรมดา การเจริญเติบโตของต้นไม้โดยธรรมชาติมีความแข็งแรงอยู่ในตัวพอสามารถสู้ต้านทานกับโรค แมลงและเห็ดราต่าง ๆ ได้ดีพอสมควร หากผู้ปลูกช่วยบำรุงรักษาต้นไม้ให้ถูกวิธี ต้นไม้จะเจริญเติบโตได้รวดเร็วมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะต่อต้านอันตรายจากสิ่งเหล่านี้ได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการหมั่นตรวจตราดูแลโรค แมลงที่เกิดกับต้นไม้ และใช้ยาฉีดกำจัดได้ทันเหตุการณ์ในกรณีที่ปลูกเป็นแปลงใหญ่ ๆ จะต้องมีการระวังไฟ ควรมีการแผ้วถางวัชพืชปีละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย และทำแนวป้องกันไฟล้อมรอบ ถ้าหากปลูกเป็นแนวยาว เช่น ตามแนวถนนต้องกำจัดวัชพืชที่จะเป็นเชื้อเพลิงในช่วงปลายฤดูฝน หรือก่อนเข้าฤดูแล้งตลอดแนวทาง การดูแลบำรุงรักษาต้นไม้อย่างเอาใจใส่ และการปลูกต้นไม้จะสำเร็จหรือไม่ก็อยู่ที่การป้องกันให้ต้นไม้พ้นจากอันตรายจากไฟ และอันตรายจากสิ่งแวดล้อมทั้งปวง

(กรมป่าไม้ส่วนเพาะชำกล้าไม้ (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

www.forest.go.th/nursery/index.php?option=com_content . 25 สิงหาคม 2557.)

ใบความรู้ ประโยชน์ของป่าไม้

ประโยชน์ของป่าไม้

ป่าไม้ คือ พื้นดินที่ปกคลุมด้วยพรรณพืช ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ไม้พุ่ม หญ้า หรือพืชอย่างอื่นที่ไม่ใช่พืชเกษตร ในทางนิเวศวิทยานิยมเรียกป่าไม้วว่า **สังคมพืชคลุมดิน (Vegetative cover type)**

** ประโยชน์ทางตรง **

1. **ด้านเศรษฐกิจ** สิ่งต่างๆ ที่ได้จากป่าไม้สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตหรือทำเป็นสินค้าแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราได้ เช่น ไม้ นำมาแปรรูปใช้ในการก่อสร้าง ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ หรือทำเยื่อกระดาษ เป็นต้น
2. **ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ** ป่าไม้เปรียบเสมือนอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ช่วยดูดซับและกักเก็บน้ำ โดยเศษซากใบไม้และกิ่งไม้ตามพื้นป่าเปรียบเสมือนฟองน้ำช่วยซับน้ำเอาไว้ แล้วระบายลงไปเก็บไว้ในพื้นดิน ซึมลงไปเป็นน้ำใต้ดิน และค่อยๆ ระบายลงสู่ลำห้วยลำธารอย่างช้าๆ ทำให้มีน้ำไหลในลำธารตลอดทั้งปี
3. เป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่า เป็นแหล่งอาหาร ที่สร้างรัง วางไข่ และหลบภัย
4. เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรม โดยเป็นแหล่งที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิด แต่ละชนิดมีความแปรผันแตกต่างกันในด้านพันธุกรรม พืชและสัตว์หลายชนิด
5. เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
6. เป็นแหล่งป้องกันภัยธรรมชาติ ช่วยลดความรุนแรงจากอุทกภัยด้วยการชะลอการไหลของน้ำไหลบ่าหน้าดิน และช่วยลดกำลังของลมพายุได้เป็นอย่างดี
7. **ด้านวิชาการ** เป็นห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และแหล่งวิชาการด้านชีววิทยา นิเวศวิทยา ธรรมชาติวิทยา ป่าไม้ เกษตร เกษษกรรม และอื่นๆ
8. **ด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและความสมดุลทางนิเวศวิทยา** เป็นแหล่งรวมสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่อยู่อาศัยและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการถ่ายทอดหมุนเวียนพลังงานและสารรวมกัน

** ประโยชน์ทางอ้อม **

1. ช่วยทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น
2. ช่วยทำให้ดินดีขึ้น จากอินทรีย์วัตถุ และสิ่งมีชีวิตชนิดต่างๆ ที่สะสมปกคลุมผิวดิน

3. ช่วยป้องกันแม่น้ำลำธารไม่ให้ตื้นเขิน ป้องกันการกัดเซาะและพังทลายของหน้าดิน ช่วยลดตะกอนที่ไหลมากับน้ำ ทำให้แหล่งน้ำต่างๆ มีการตกตะกอนน้อย

4. ช่วยเพิ่มปริมาณอาหารให้แก่สัตว์น้ำในแหล่งน้ำตอนล่าง น้ำที่ไหลมาจากป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ จะมีธาตุอาหารปะปนมากับน้ำเป็นจำนวนมาก ซึ่งธาตุอาหารเหล่านี้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของแพลงตอนและสัตว์น้ำต่างๆ

(ประโยชน์ของป่าไม้ (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.oknation.net/blog/NamTU812/2008/01/16/entry-4 .

25 สิงหาคม 2557.)

แบบสอบถามความพึงพอใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม
กิจกรรม การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ณ.....

คำอธิบาย แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ขอให้ผู้ตอบแบบประเมินตอบให้ครบทั้ง 3 ตอน

เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความ

1. เพศ

หญิง

ชาย

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

20-30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

51 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้
ของท่านเพียงระดับเดียว

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำความรู้ไปใช้				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านวิทยากร					
1. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน					
2. มีความครบถ้วนของเนื้อหาในการบรรยาย					
3. การใช้เวลาตามที่กำหนดไว้					
4. การตอบข้อซักถามระหว่างการบรรยาย					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ได้แก่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านอยากให้มีการจัดกิจกรรมอีกหรือไม่ อยาก ไม่อยาก ไม่ต้องการ

3. หัวข้อที่ท่านอยากให้จัดกิจกรรมครั้งต่อไป ได้แก่

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. สถานที่ / จังหวัดที่ท่านอยากให้ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี่ที่ท่านได้เสียสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ทางราชการในครั้งนี้

หมายเหตุ* ขอให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่านส่งแบบประเมินกลับมายังโครงการฯ

แบบสังเกตการประเมินพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม

ชื่อ.....นามสกุล.....
 ระดับชั้น.....กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

พฤติกรรมที่สังเกต	คะแนน		
	3	2	1
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน			
3. รับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย			
4. มีขั้นตอนในการทำงานอย่างเป็นระบบ			
5. ใช้เวลาในการทำงานตรงตามกำหนดเวลา			
รวม			

เกณฑ์การให้คะแนน

พฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ	ให้	3	คะแนน
พฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
พฤติกรรมที่ทำน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การให้ระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน	13 – 15	ระดับคุณภาพ	ดี
ช่วงคะแนน	8-12	ระดับคุณภาพ	ปานกลาง
ช่วงคะแนน	5-7	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

กำหนดการ
กิจกรรม การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ณ.....

วันที่	เดือน	พ.ศ.	
เวลา	08.00 – 09.00 น.		- ลงทะเบียน / รายงานตัว
เวลา	09.00 – 09.30 น.		- ผู้เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมกัน และพิธีเปิดกิจกรรม
เวลา	09.30 – 10.00 น.		- กิจกรรมนันทนาการ (กลุ่มสัมพันธ์)
เวลา	10.00 – 10.30 น.		- แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
เวลา	10.30 – 11.00 น.		- ปฏิบัติกิจกรรมตามกลุ่ม (ระดมสมองแสดงความคิดเห็น) กลุ่มที่ 1 เรื่อง ความสำคัญของป่าไม้ กลุ่มที่ 2 เรื่อง ประเภทของป่าไม้ กลุ่มที่ 3 เรื่อง การปลูกและรักษาต้นไม้ กลุ่มที่ 4 เรื่อง ประโยชน์
เวลา	11.00 – 11.40 น.		- นำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรม
เวลา	11.40 – 12.00 น.		- ครูสรุป / ซักถาม / เสนอแนะเพิ่มเติม
เวลา	12.00 – 13.00 น.		- พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา	13.00 – 14.00 น.		- วิทยากรให้ความรู้ เรื่อง การปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้
เวลา	14.00 – 15.00 น.		- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ / ซักถามระหว่างวิทยากรกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม
เวลา	15.00 – 15.30 น.		- กิจกรรมปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ
เวลา	15.30 – 16.00 น.		- นำเสนอแสดงความรู้สึเกี่ยวกับกิจกรรมปลูกป่าและการทำกิจกรรมร่วมกัน
เวลา	16.00 – 17.00 น.		- ครูซักถาม / สรุปกิจกรรมปลูกป่า - พิธีปิดกิจกรรม / มอบวุฒิบัตร

หมายเหตุ : 1. เวลา 12.00 -13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

2. ตารางนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

บรรณานุกรม

กรมป่าไม้ส่วนเพาะชำกล้าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

www.forest.go.th/nursery/index.php?option=com_content . 25 สิงหาคม 2557.

กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.baanjommyut.com . 25 สิงหาคม 2557.

การเกิดอุบัติเหตุ (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://news.kapook.com/accident> . 25 สิงหาคม 2557.

คำนิยาม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute/คำนิยาม> .
14 ตุลาคม 2557.

คำนิยามในการทำงาน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/คำนิยาม.htm>.
2 กันยายน 2557.

คำนิยาม (ออนไลน์). แหล่งที่มา: (http://www.br.ac.th/E-learning/lesson4_3.html) . 2 กันยายน 2557.

ความสำคัญของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :

http://www.thaigoodview.com/library/studentshow/st2545/5-4/no37_49/forestimportant.html
. 25 สิงหาคม 2557.

ประเภทของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.forest.go.th/index.php?option=com_content&id=311 .
25 สิงหาคม 2557.

ประโยชน์ของป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.oknation.net/blog/NamTU812/2008/01/16/entry-4 .
25 สิงหาคม 2557.

ป้ายจราจร เครื่องหมายจราจร ที่ผู้ใช้รถควรรู้ไว้(ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://car.kapook.com/view63172.html> . 25 สิงหาคม 2557.

ป่าไม้. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : 61.19.241.70/rkj/uploadword/691398.doc . 25 สิงหาคม 2557.

พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก . (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<https://sites.google.com/site/30310great/khwam-sakhay-khxng-phlmeuxng-di> .
25 สิงหาคม 2557.

มอเตอร์ไซค์ซึ่งย้อนศรทางต่างระดับฟิวเจอร์ฯ ชนกระบะ ดับ 3 (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://hilight.kapook.com/view/107089> . 25 สิงหาคม 2557.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.หนังสือเรียน หมวดพัฒนาสังคมและ
ชุมชน สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ หลักสูตรรายวิชาที่ 11 เวลากับประวัติศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. หน้า 19-28. มปป.

อุดม เขวกิ่งส์และคณะ. หนังสือกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ หมวดวิชา พัฒนาสังคม
และชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 .
หน้าที่ 245-253 . มปป.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อุบัติเหตุจราจรและการป้องกัน (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.trafficpolice.go.th/save_drive5.php .

25 สิงหาคม 2557.

Michael Jackson - Heal The World . (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.youtube.com/watch?v=BWf-eARnf6U&list=PLD0B009A7933C12F4> . 25 สิงหาคม 2557.

Michael Jackson . (ออนไลน์). แหล่งที่มา:

<http://freyminnie.exteen.com/20091002/lyrics-heal-the-world> . 25 สิงหาคม 2557.

Signature Solutions' Insights (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://signatureinsights.wordpress.com/> .

2 กันยายน 2557.

ภาคผนวก

การวิเคราะห์ค่านิยม 12 ประการ

สำนักงาน กศน. ได้ดำเนินการวิเคราะห์ค่านิยม 12 ประการ เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

ค่านิยม	ร่างพฤติกรรมบ่งชี้
1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	<p>รักชาติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยืนตรงเคารพธงชาติด้วยอาการสงบและคิดถึงวีรกรรมของบรรพบุรุษไทย 2. เขียนความสำคัญของธงชาติได้ถูกต้อง 3. มีจิตสำนึกถึงความสำคัญและร้องเพลงชาติได้ถูกต้อง 4. จิตอาสาเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อชาติบ้านเมือง 5. ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดีของบ้านเมือง เช่น เสียภาษีอากร หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แสดงความเป็นชาติไทยด้วยความภาคภูมิใจ 6. พัฒนาตนเองให้เป็นคนดีของสังคม และไม่ละเมิดกฎหมายของบ้านเมือง 7. มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความภูมิใจในความเป็นไทย เช่น ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้อย่างถูกต้อง ชื่นชมและส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปกรรม แต่งกายได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและถูกกาลเทศะ ฯลฯ <p>ศาสนา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาตามที่ตนนับถือ 2. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ 3. ส่งเสริม สนับสนุน ดูแล และปกป้องศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคล เพื่อให้ศาสนาดำรงอยู่ในสังคมต่อไป ฯลฯ <p>พระมหากษัตริย์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยืนตรงและร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี 2. แสดงความเคารพต่อ พระบรมฉายาลักษณ์

ค่านิยม	ร่างพฤติกรรมบ่งชี้
	3. อธิบายสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยได้ เช่น ธงครุฑ ธงมหาราช และปฏิบัติได้ถูกต้อง
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน	ความซื่อสัตย์ <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง 2. ตรงต่อเวลา ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น 3. ไม่ทำการทุจริตใดๆ 4. ไม่กดโกง หรือเอาเปรียบผู้อื่น 5. ประพฤติ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ 6. ไม่เอาสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง 7. ทำตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง (การรักษาคำพูด) 8. การยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง ความเสียสละ <ol style="list-style-type: none"> 1. การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ เช่น ใช้ความรู้ ความสามารถของตนทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เป็นต้น 2. การให้ การแบ่งปัน โดยไม่หวังผลตอบแทน ความอดทน <ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ 2. การไม่ยินดี ยินร้ายต่อการนิทาว่าร้ายของผู้อื่น
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรู้จักคุณพ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้มีพระคุณเช่น การเชื่อฟัง คำแนะนำ คำสั่งสอน ดูแล/ช่วยเหลือ หรือให้การอุปการะเอาใจใส่จัดหาของกินของใช้ให้ เป็นต้น 2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติ 3. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. เอาใจใส่และมีความพยายามในการเรียนรู้ พยายามทำหน้าที่ การงานอย่างต่อเนื่อง 2. มาเรียนสม่ำเสมอ 3. สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ต่างๆ 4. รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย 5. แสวงหาคำตอบจากประเด็น/ปัญหาที่สงสัย

ค่านิยม	ร่างพฤติกรรมบ่งชี้
	<ol style="list-style-type: none"> 6. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายในการสืบค้นความรู้และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม 7. ติดตามข่าวสารข้อมูลที่เป็นความรู้ใหม่ๆโดยใช้วิธีคิดอย่างหลากหลายอยู่เสมอ (รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ) 8. แลกเปลี่ยนความรู้ด้วยวิธีการต่างๆเพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน 9. เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 10. บันทึกความรู้ วิเคราะห์ ตรวจสอบจากสิ่งที่เรียนรู้และสรุปผลการเรียนรู้ 11. ทบทวนและประเมินความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ 12. นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนและการดำรงชีวิต
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง 2. แต่งกายได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ 3. อธิบายความเป็นมา คุณค่าและความสำคัญของประเพณีไทยได้ถูกต้อง 4. อธิบายถึงความภาคภูมิใจรวมทั้งส่งเสริม และอนุรักษ์ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมไทยได้ 5. เข้าร่วมกิจกรรมตามศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่ท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง 6. แสดงความเคารพต่อกันตามวิถีไทยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เช่น เด็กกับผู้ใหญ่ นักศึกษากับครู ลูกกับพ่อแม่ พี่กับน้อง ฯลฯ
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงคิดต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน	<p>ความประพฤติที่ควรละเว้นและความประพฤติที่ควรปฏิบัติ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เว้นการเบียดเบียนชีวิต/ปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2. ไม่เอาสิ่งของของผู้อื่น/เรียนและทำกิจกรรมด้วยตนเอง 3. ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อเพศตรงข้าม/มีความสำรวมต่อเพศตรงข้าม/ไม่ประพฤติผิดในกาม 4. ไม่กล่าวเท็จ/กล่าวความจริง 5. ไม่บริโภคลิขิตสิ่งมีนเมา/มีสติ รู้ตัว

ค่านิยม	ร่างพฤติกรรมพึงมี
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็น ประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขที่ถูกต้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกระดับ 2. มีความรู้ และอธิบายเกี่ยวกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 3. ใช้สิทธิไม่ละทิ้งหน้าที่ 4. ใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ 5. ยึดหลักความเสมอภาคและความยุติธรรม 6. สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวม โดยใช้เหตุผลในการตัดสินใจ 7. สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณในประเด็นทางการเมืองการ ปกครอง 8. รู้ทันสื่อและข่าวสารทางการเมือง 9. เคารพศักดิ์ศรีของบุคคล 10. รู้จักใช้เหตุผล ประนีประนอม 11. ปฏิบัติตนตามหน้าที่ เคารพสิทธิของผู้อื่น รักษาสิทธิของ ตนเอง 12. หลีกเลี่ยงขังมากและเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย
8. มีระเบียบวินัย เคารพ กฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการ เคารพผู้ใหญ่	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎ ระเบียบ กติกาของสถานศึกษา 2. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของชุมชน ท้องถิ่น สังคม 3. ปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ 4. การให้เกียรติ เคารพผู้ใหญ่ 5. พูดยาและแสดงกิริยามารยาทต่อผู้ใหญ่อย่างมีสัมมาคารวะ
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ รวมถึงการน้อมนำกระแสพระ ราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ชีวิตแบบพอเพียง เป็นต้น 2. การใช้ระบบข้อมูลมาประกอบการคิดและตัดสินใจ 3. รู้จักการคิดไตร่ตรองก่อนการลงมือทำหรือพูด
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงตามพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพของตนเองได้ (ความสามารถ ของร่างกาย สติปัญญา ความมั่นคงทางอารมณ์ สังคม ทรัพยากรที่มี) ภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมทางสังคมเช่นทำ บัญชีรายรับรายจ่าย เป็นต้น 2. ปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผล และสามารถ

ค่านิยม	ร่างพฤติกรรมพึงมี
<p>เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี</p>	<p>ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้(เหตุผลทางวิชาการ เหตุผลในการดำเนินชีวิต เหตุผลทางขนบธรรมเนียมประเพณี และกฎหมายของบ้านเมือง) เช่น การใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือนร้อน</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. วางแผน ประเมิน และปรับแก้ไขการดำเนินงานหรือการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน 4. ดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบระมัดระวัง มีคุณค่า และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเช่น การออมเงิน การคบเพื่อนที่ดี การไม่ทำผิดกฎหมาย การละเว้นต่อการทำความชั่วทั้งปวง ฯลฯ
<p>11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัย 2. ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำมีความละเอียด และเกรงกลัวต่อบาป ยึดมั่นในการทำความคิดตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือเช่น มีเกียรติในตนเอง รู้จักการพึ่งตนเอง ไม่เอาไรด์เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ทำตามใจตนเองในสิ่งที่ผิด ไม่กระทำความผิดตามหลักศีลธรรมที่ตนนับถือเป็นต้น 3. มีความอดกลั้น หักห้ามใจต่อความต้องการที่ผิดของตนเอง เช่น ไม่ทำตนให้เป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น เป็นต้น
<p>12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประพฤติตน โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ 2. ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชน ท้องถิ่น สังคม 3. เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 4. รู้จักใช้และดูแลรักษาสาธารณะสมบัติของชุมชนอย่างรู้คุณค่า 5. ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6. มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง และหวงแหนสมบัติของชาติ 7. มีจิตสำนึกและรับผิดชอบในการร่วมแก้ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ

การวิเคราะห์หลักสูตร สื่อ รายวิชาสังคมศึกษา(เนื้อหาประวัติศาสตร์)และวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง

วันที่ 30 มิถุนายน – 4 กรกฎาคม 2557

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขานุการ กศน.
2. นายทองอยู่ แก้วไทรชะ	ข้าราชการบำนาญ
3. นางศุทธิณี งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาภายนอก โรงเรียน
4. รองศาสตราจารย์ชวลีย์ ณ ถลาง	ข้าราชการบำนาญ
5. นางระวีวรรณ ภาคพรต	ข้าราชการบำนาญ
6. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ	ข้าราชการบำนาญ
7. นายวัฒนา อัครพานิช	ข้าราชการบำนาญ
8. นายบัณฑิตพงษ์ ท้าวอาจ	ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดสุโขทัย
9. นายชูศักดิ์ ร้อยพิลา	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอโพธารามแก้ว จังหวัดสกลนคร
10. นายจิรพงศ์ ผลนาค	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย
11. นางวัชรินทร์ ศรีนิบูลย์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. จังหวัดฉะเชิงเทรา
12. นางสาวณัฐภัทสร แดงมณี	สถาบัน กศน.ภาคใต้
13. นายพันศักดิ์ เต็มยศ	กศน.อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
14. นายร่อศักดิ์ หะหมื่น	กศน.อำเภอจะนะ สำนักงาน กศน.จังหวัดสงขลา
15. นายไตรรัตน์ เอี่ยมพันธ์	โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
16. นายรุจน์ หาเรือนทรง	โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
17. พันเอกวันลพ สุขขจร	กรมยุทธศึกษาทหารบก
18. นางสาววันทนา จะระ	กศน.อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
19. นางสาวบุปผา ประกฤตกุล	ข้าราชการบำนาญ
20. นางภาวินันท์ สิริวัฒนไกรกุล	กศน.อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
21. นางสาวประภาศรี มัจฉิมิมล	กศน.อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
22. นายวรวุฒิ จริยภัครดิกร	กศน.อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
23. นายสมชาย จิตร์ตันอัสวี	กลุ่มพัฒนาการศึกษาภายนอก โรงเรียน
24. นายสุรพงษ์ มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษาภายนอก โรงเรียน
25. นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาภายนอก โรงเรียน

26. นางสาวเบญจวรรณ อ่ำไพศรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
27. นางสาวสุลาภ เพ็ชรสว่าง	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
28. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
29. นางเยาวรัตน์ ปิ่นมณีวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
30. นางสุนีย์ เพชรสัมฤทธิ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
31. นายกิตติพงษ์ จันทวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
32. นางสาวทิพวรรณ วงศ์เรือน	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
33. นายจตุรงค์ ทองคารา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
34. นางสาวชาลินี ธรรมธิษา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
35. นางสาวชมพูนท สังข์พิชัย	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

เชิงปฏิบัติการบรรณาธิการแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมหลัก

วันที่ 25-29 สิงหาคม 2557

1. นายชาญวิทย์ ทับสุพรรณ	รองเลขาธิการ กศน.
2. นางศุทธิณี งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
3. นายทองอยู่ แก้วไทรสะ	ข้าราชการบำนาญ
4. รอ.สมศักดิ์ วงศ์ให้	หน่วยบัญชาการทหารสงครามพิเศษ
5. รอ.ภานุวัฒน์ มาแสวง	หน่วยบัญชาการทหารสงครามพิเศษ
6. นางเบญจมาศ สระทองหย่อม	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพิจิตร
7. นายอนันต์ คงชุม	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอบางศิลาทอง จังหวัดพิจิตร
8. นายสุธี วรประดิษฐ์	สำนักงาน กศน.จังหวัดตราด
9. นายปรเมศร์ นิवासประกฤติ	กศน. อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี
10. นางอัมพร ทิพย์ไพฑูรย์	กศน.อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
11. นางสาวปิ่นฉวี ปาลี ศิริฐานนท์	กศน.อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
12. นางสาวนิภาพร เชื้อพราหมณ์	สำนักงาน กศน.จังหวัดลพบุรี
13. นางสาวบรรยาย ทิมธรรม	กศน.อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
14. ว่าที่ร้อยตรีหญิงวรรณ สีดา	กศน.อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
15. นายเอกรินทร์ กำแก้ว	กศน.อำเภอเขาชัย จังหวัดอุบลราชธานี
16. นางสาวจตุพร สุทธิวัฒน์	หน่วยศึกษานิเทศก์
17. นางสาวจรรยา สิงห์ทอง	หน่วยศึกษานิเทศก์
18. นายสมชาย จิตร์ตันอัสวี	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
19. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
20. นางเยาวรัตน์ ปิ่นมณีวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
21. นางสุนีย์ เพชรสัมฤทธิ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
22. นายกิตติพงษ์ จันทวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
23. นางสุกัญญา กุลเลิศพิทยา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
24. นายจตุรงค์ ทองคารา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
25. นางสาวชาลินี ธรรมธิษา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

รายชื่อผู้ร่วมจัดทำกิจกรรม เพิ่มเติม

1. นายวัชรินทร์ โสภิตะชา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. นางสาววิภารัตน์ วรรณเวช	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
3. นางวรรณิ ศรีสิริวรรณกุล	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
4. นางสาวพรเพ็ญ บัวสุวรรณ	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
5. นางสาวญาดิภา เอกวัฒน์พันธ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

1. นายการุณ สกฤตประดิษฐ์	เลขานุการ กศน.
2. นายสุรพงษ์ จำจด	รองเลขานุการ กศน.
3. นายชาญวิทย์ ทับสุพรรณ	รองเลขานุการ กศน.
4. นายดิศกุล เกษมสวัสดิ์	รองเลขานุการ กศน.

คณะบรรณาธิการ

1. นางศุทธิณี งามเขตต์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
2. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. นางสาวเบญจวรรณ อ่ำไพศรี	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. นางสุนีย์ เพชรสัมฤทธิ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. นายกิตติพงษ์ จันทวงศ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
6. นางสาวชาลินี ธรรมธิษา	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
7. นางวรรณิ ศรีสิริวรรณกุล	กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย